શ્રી

શ્રાવિકા ભૂષણ

દ્વિતીય અલંકાર.

પ્રસિદ્ધ કર્તા.

શ્રી લાલન નિકેતન

મઢડા.

સંવત ૧૯૮૧ સને ૧૯૨૫

કિંમત ૨-૦-૦

ખુલાસો.

શ્રી પાલીતાણા જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલા પુસ્તકોને 'શ્રી લાલન નિકેતન ગ્રથમાળા' તરીકે પ્રસિદ્ધ કરવામા આવ્યા છે તે સબધી ખુલાસો 'મઢડા આશ્રમના હેવાલમા' નીચે પ્રમાણે આપવામા આવેલ છે

'શ્રી લાલન નિકેતન ગ્રથમાળા.'

"સંવત્ ૧૯૮૦ (ઇ સ ૧૯૨૪) મા શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગના વ્યવસ્થાપકોએ વર્ગની સસ્થા બધ કરી અને તેમને હસ્તક પુસ્તકોનો જે સગ્રહ હતો તે, પુસ્તક મદિર નામે ઓરડો અને પુસ્તકો રાખવાના કબાટો લાલન નિકેતનને અર્પણ કર્યા. એ પુસ્તકોને સુધારી લાલન નિકેતન ગ્રન્થમાળા તરીકે પ્રગટ કરવાનો નિર્ણય કરવામા આવ્યો

વસ્તુત શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગની સસ્થા સવત્ ૧૯૫૯ (ઇ સ ૧૯૦૩) મા પાલીતાણામા મે મારા કચ્છી જૈન મિત્રોની સહાયતાથી સ્થાપી હતી એ સસ્થાની મે દશ વર્ષ સુધી માનદ મત્રી તરીકે વ્યવસ્થા કરી હતી તે દરમ્યાન કચ્છી જૈન શ્રીમતોની સહાયતાથી પાલીતાણામા જૈન બોર્ડિંગ, જૈન વિધવાશ્રમ, "આનદ" માસીક અને જૈન પુસ્તક પ્રકાશન સસ્થાઓ, ભાવનગરમાં આનદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, કચ્છમા કચ્છી જૈન બાલાશ્રમ, જૈન કન્યાશાળાઓ અને પાઠશાળાઓ તેમજ મુબઇમા કચ્છી જૈન મહિલા સમાજ અને શ્રાવિકાશાળા વિગેરે સસ્થાઓની મે સ્થાપના કરી હતી

સવત્ ૧૯૬૯ (ઇ સ ૧૯૧૩) મા પાલીતાણામા પૂરની ભયંકર હોનારત થતા શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગને ભારે ખોટ ખમવી પડી હતી તા ૨૮-૬-૧૩ ના રોજ મે એ વર્ગ અને તેને હસ્તક ચાલતી સઘળી સસ્થાઓમાથી મારી માદગીના કારણે રાજીનામુ આપ્યુ હતુ તે વખતે મારી સાથે બીજા પણ કેટલાક વ્યવસ્થાપકોએ રાજીનામા આપ્યા હતા તેથી જૈન બોર્ડિંગ તેના ફડ સાથે તેના ટ્રસ્ટીઓને સુપ્રત કરવામા આવી. કચ્છી જૈન બાલાશ્રમ

श्री श्राविका भूषण.

દ્વિતીયાલંકાર.

મગલાચરણ

શાર્દૂલવિક્રીડિત.

જે ધારી [1]વનિતા વપુ જગતમા [2]વંદ્યત્વને પામિયા,
શ્રી તીર્થંકર નામ કર્મ ધરિને ચારિત્રમા જામિયા,
તે મલ્લીજિન સુન્દરી ચરણુને વાદી વિશેષાદરે,
સર્વે શ્રાવક સુન્દરી હૃદયમા તે બોધ નિત્યે ધરે

વસંતતિલકા.

ધારી સ્વધર્મ કરશો નિજ કામ સારા,
નિત્યે કુકર્મ હરશો જગમા નઠારા,
જો ધારશો સકળ સદ્ગુણ બોધ સારો,
તો શ્રાવિકો, સફળ જન્મ થશે તમારો

---

૧ સ્ત્રીનું શરીર ૨ વદના કરવાની યોગ્યતાને

પ્રાચીન જૈન સતીઓ જગમા બની જે,
સત્કીર્ત્તિથી સકળ ભારતમા ગમી તે,
તે જો ચરિત્ર સઘળા મનમા વિચારો,
તો શ્રાવિકા સફળ જન્મ થશે તમારો   ૭

श्री श्राविका भूषण.

द्वितीयालंकार.

દિવસ ૮ મો.

પ્રભાત કાળે ગંગા વેહેલી ઉઠીને ઉંચે સ્વરે નીચે પ્રમાણે પ્રભાતીયુ ગાય છે

ઝુલણાછદ.

પ્રાત અરિહતનુ ધ્યાન મગળ કરી સકળ સસારનો
પાર પામો. (એ ટેક)

દેવના દેવ એછે દયા ધર્મમા દુ ખ દારિદ્રને દૂર કરતા,
શ્રેષ્ટશમતા ધરી શ્રેષ્ટ સુખ આપતા, સ્થાપતા ધર્મમા કર્મ હરતા
પ્રાત અરિહત૦ ૧

જ્ઞાન કેવળ ધરી કેવળી જે થયા, તેતણા વૃદમા મુખ્ય થાતા,
પચપરમેષ્ઠિમા પ્રથમ પદ ધારતા, મત્ર નવકારથી જગત ત્રાતા
પ્રાત અરિહત૦

ધર્મદાસ—પ્રિયા મેં તને તે વિષે સમજાવ્યુ નથી શ્રાવક અથવા શ્રાવિકાએ સવારે કેવી રીતે ઉઠવુ જોઇએ ? અને ઉઠયા પછી શુ કરવુ જોઇએ ? એ વાત બરાબર ધ્યાન દઇને સાભળજે

ગગા—સ્વામિનાથ, કૃપા કરી સભળાવો તે વાત આ મારા ઉપયોગની છે

ધર્મદાસ—પ્રથમ તો શ્રાવક તથા શ્રાવિકાએ અલ્પનિદ્રા લેવી જોઇએ સૌભાગ્યવતી શ્રાવિકાએ પોતાના પતિની પેહેલા ઉઠવુ જોઇએ તેમજ પતિના સુતા પછી સુવુ એ પતિવ્રતા સ્ત્રીનો ધર્મ છે જ્યારે એક પોહોર રાત્રિ બાકી રહે ત્યારે શ્રાવિકાએ ઊઠવુ જોઇએ કદિ શરીરની પ્રકૃતિને લઇને એટલુ વહેલુ ન ઊઠાય તો છેવટે બે ઘડી રાત બાકી હોય ત્યારે તો અવસ્ય ઉઠવુ જોઇએ સવારે વેહેલા ઉઠવાથી આલોક અને પરલોક સબધી કામ સિદ્ધ થાય છે, વળી તે વખતે આપણો મગજ તાજો હોવાથી બુદ્ધિ પણ નિર્મળ હોય છે પૂર્વાપર વિચાર બહુજ સારી રીતે થઇ શકે છે

ગંગા—સ્વામિનાથ, કદિ સૂર્ય ઊગ્યા પછી ઉઠાય તો શુ નુકશાન થાય ?

ધર્મદાસ—પ્રિયા, સૂર્ય ઉગ્યા પછી ઉઠવાથી આળસ આવ્યા કરે છે જે માણસને વેહેલા ઉઠવાની ટેવ ન હોય

કરવા માડે સીવાય બીજા પણ કેટલાક અનર્થ થવા સભવ છે તેથી આપણે તેના પાપના હેતુ થઈ પડીએ

ગંગા—સ્વામીનાથ, એ વાત ખરી છે પણ આપણા પડોશમા તેવા લોકો રહેતા નથી આ મહોલ્લામા તો શ્રાવકોજ રહે છે તો પછી આપણને તે પાપ કેવી રીતે લાગે ?

ધર્મદાસ—પ્રિયા, એ વાત ખરી છે તે ઉપરથી આપણા શાસ્ત્રમા કહ્યુ છે કે શ્રાવકે પોતાનુ ઘર સારા પાડોશમાજ રાખવુ જોઇએ તથાપિ આપણા પાડોશમા કેટલા એક મિથ્યાત્વીઓ પણ રહે છે, તો વખતે તેથી થોડુ ઘણુ પાપ થવાનો સભવ છે, વળી હિસક જીવો જાગે એ સ્વાભાવિક છે માટેજ તને કહુ છુ કે, વધારે ઉચે સ્વરે પ્રભાતિયા ગાવા નહિ

ગંગા—પ્રાણનાથ, તમારૂ કહેવુ સત્ય છે હવેથી તમારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્ત્તીશ પણ શ્રાવિકાએ સવારે બીજુ શુ શુ કામ કરવુ જોઇએ તે મને કહો

ધર્મદાસ—હે ધર્મવતી સ્ત્રી, શય્યામાથી બેઠા થઇ નવકાર ભણ્યા પછી શ્રાવિકાએ ધર્મ જાગરણા કરવી જોઇએ

ગંગા—સ્વામિનાથ, ધર્મજાગરણા એટલે શુ ? તે મને બરાબર સમજાવો

ધર્મદાસ—હે સદ્ગુણી શ્રાવિકા એક ચિત્તે સાભળજે

શ્રાવિકાશાળામા આવનારી મારી સાધર્મી બ્હેનોની પાસે વાત કહીશ

ધર્મદાસ—બહુ સારૂ ચાલો હવે આપણે આપણી નિત્ય ક્રિયા કરીએ

(પછી ગગા ધર્મદાસ શેઠની સેવા કરવામા ગુથાઇ અને બને દપતી પોતપોતાની નિત્ય ક્રિયા કરવામા પ્રવર્ત્યા)

જ્યારે બરાબર સમય થયો એટલે ધર્મદાસ શેઠ અને ગગા શ્રાવિકાશાળા તરફ આવવા નીકળ્યા

રૂપનગરમા તાપીદાસ કરીને એક શ્રાવક રહેતો હતો તેને લેહેરી કરીને એક સ્ત્રી હતી તે ઘણીજ કજીયાખોર હતી હાલતા ચાલતા વઢવાડ કરતી અને લોકોના બૈરાઓને અને પોતાના ધણીને ઘણુજ પજવતી હતી તાપીદાસ "બીચારો સ્વભાવે ગરીબ હોવાથી તેણીનાથી ડરતો હતો, તોપણ તે ઘણો ગુસ્સો કરી વારવાર લેહેરીને સમજાવતો હતો, પણ લેહેરીના મનમા કાંઇપણ અસર થતી ન હતી તેને વિજી કરીને એક દીકરી હતી તેનુ નામ વિજયા હતુ પણ તેને ટુકા નામથી વીજી કહીને સૌ બોલાવતા હતા વિજીની ઉમર બાર વર્ષની હતી તે પોતાની મા લેહેરીના સહવાસમા રહેતી હતી તેથી તેનામા પણ તેની માના જેવા ગુણ આવ્યા હતા તે છતા તેનો સ્વભાવ તેની મા કરતા ઘણોજ સારો હતો તે ઘણી હઠીલી ન હતી

જ્યા ધર્મ કથા કે વાર્તા થતી હોય ત્યા જવાથી પણ આપણુને ઘણોજ ફાયદો થાય છે

લેહેરી—મારે તો દેહેરે ઉપાશરે જવુ નથી ત્યા જવાથી નાહકની વઢવાડ થાય શ્રાવકોના બૈરાઓ બોલકા વધારે હોય છે જો કોઇ મને જેમ તેમ કહે તો મારૂ મા થુજ ફરી જાય હુ કોઈનુ સાખી શકુ તેવી નથી'

તાપીદાસ—અરે, જરા વિચાર કર તેવી ધર્મની જગ્યામા તારી સાથે કોણ વઢવાડ કરે ? તુજ એવી અવળચડી છુ. જે ખરેખરી શ્રાવિકા હોય તે તો કદિ પણ તેવે ઠેકાણે વઢનાડ કરેજ નહીં

લેહેરી—બસ, હવે તમે વધારે બોલશોમા નહીંતો આ વખતે તમારી સાથે જોયા જેવી થશે મને ત્યા જવુ ગમતુ પણ નથી

તાપીદાસ—તારા જેવી શખણીના નશીબમા ધર્મની વાત હોયજ નહીં

લેહેરી—અરે વિચારીને બોલજો શખણી શખણી કહેવી નહીં શખણી તમારી મા હશે જો વધારે પડતુ કહેશો તો મારા જેવી કોઇ ભુડી નથી

તાપીદાસ—અરે નીચ વિચારીને બોલ તારાથી મારી માને શખણી ન કહેવાય મારી મા એ તારી મા સમ

પાડી શુ રૂવો છો? એટલામા શુ મરી જાઓ છો? તમારે માટે હુ કાંઈ મારો નિયમ છોડીશ નહીં તમારાથી મારો શો સ્વાર્થ સરે તેમ છે? મારો સ્વાર્થ તો યક્ષ ભગવાન્ પ્રસન્નથવાથી સિદ્ધ થવાનો છે જો યક્ષભગવાન્ મારા બે પુત્રોને નીરોગી કરશે તો હુ સંસારમા સુખી થઈશ છોકરાઓ હશે તો કમાવી ખવરાવશે હવે તમારી કાંઈ મારે જરૂર નથી

પ્રમત્તાના આવા વચન સાભળી વિષ્ણુને ઘણુજ ખોટુ લાગ્યુ તેના નેત્રમાથી આસુની ધારાઓ ચાલવા લાગી અને તે ગદ્ગદ્ કંઠે બોલ્યો અરે ભલી સ્ત્રી, જરા હૃદયમા દયા લાવ મારા પૂર્વના ઉપકારને સંભારી મારી જરા સભાળ લે. માત્ર એક થોડીવાર ઉભીરહી મારૂ માથુ દાબ તેથી મને શાતિ થશે મે ઘણીવાર તારી સારવાર કરેલી છે તારા સુખમાથી જે નીકળે, તે ચીજ લાવી આપી છે તે બધી વાત યાદ કરી મારા આ મહાદુખમા જરા ભાગ લે મારા જેવા પીડિત પુરૂષને આવા કઠોર વચન કહે છે, તે સારૂ ન કહેવાય, પછી તારી મરજી અરે સ્ત્રી, હુ તારો પતિ છુ, કદિ બીજો કોઈ સબધ વગરનો માણસ આ પ્રમાણે પીડાતો હોય તો તેની ઉપર પણ માણસને દયા આવે છે તો મારા ઉપર તને દયા કેમ નથી આવતી? પ્રમત્તા ગુસ્સાથી બોલી-નહીં મારાથી કાંઈ બનશે નહીં હવે મારી સાથે વધારે વાતચિત કરશો નહીં અને મને નાહક રોકશો નહીં. કારણ કે, મારે યક્ષના મંદિરમા દર્શન કરવા જવાનો વખત થઈ ગયો છે આ હુ ચાલી, આ પ્રમાણે કહી પ્રમત્તા તૈયાર થઇ યક્ષના મંદિર તરફ ચાલી નીકળી

કોપ કેમ કરો છો? હુ તમારી ભકત છુ આજે અગી
યાર માસ થયા તમારા દર્શન કરવાને હુ હમેશા પ્રાતઃકાળે
આવુ છુ મારી પૂર્ણ ભકિતનુ મને આવુ ફળ ન મળવુ
જોઇએ મારો શો અપરાધ થયો છે? જે અપરાધ થયો
હોય તે માફ કરો દયાળુ દેવતાઓ હમેશા ભકતોના અ
પરાધ ક્ષમા કરે છે યક્ષ રોષના આવેશમા બોલ્યો અરે
અધમ અબળા, અહીંથી દૂર જા તારૂ મુખ મને કદિ
પણ બતાવીશ નહીં તે મોટામા મોટો અપરાધ કર્યો છે
તારા જેવી પતિનો અનાદર કરનારી દુષ્ટ સ્ત્રી મે કોઇ પણ
જોઇ નથી તારો પતિ વિષ્ણુ શય્યામા મસ્તકની વેદનાથી
પીડાય છે, તેની સભાળ લીધા વગર તુ અહિ મારી ભકિત
કરવાને આવી, તેજ તે મોટો અપરાધ કર્યો છે પતિનો
અનાદર કરનારી સ્ત્રીનુ મુખ હું જોતો નથી તેમા પણ
તારો પતિ હાલ દુખમા છે તેને છોડી તુ અહિ મારી
ભકિત કરવા આવી, માટે તુ અધમ છે આવી અધમ સ્ત્રીને
જોવાથી અમે દેવતા પણ અપવિત્ર થઇ જઇએ છીએ પ
તિનો અનાદર કરનારી અબળા દેવની ગમે તેટલી ભકિત
કરે તોપણ તેની ઊપર દેવતા પ્રસન્ન થતા નથી જે સ્ત્રી
પતિને દુખી થતો છોડી ધર્મ કરવા જાય છે, તે સ્ત્રીને
ધર્મને બદલે અધર્મ થાય છે પ્રમત્તા, તુ ખરેખર પ્રમત્તા
છુ તારી ભકિત કેવળ સ્વાર્થી છે તુ તારા પુત્રોને માટે
મારી ભકિત કરે છે તે તારો સ્વાર્થ પુત્રમાત્ર માની લીધો
છે, પતિનુ ગમે તે થાય, તેની હવે તને કાઇ દરકાર નથી
"મારે બે પુત્રો છે, તેઓ મારૂ સારી રીતે પોષણ કરશે."
આવા અધમ વિચારથી તેમને નિરોગી કરવા તુ મારી

રૂણા ઊત્પન્ન થઈ, યક્ષે જરા શાંત સ્વરે કહ્યુ, પૂજારી, એ પ્રમત્તાને કહે કે, તે પાછી પોતાને ઘેર જાય ત્યા જઈ મસ્તકની પીડાથી પીડાતા તેના પતિ વિષ્ણુનુ માથુ દાબે અને જ્યારે તેને શાંતિ થાય અને તે રજા આપે ત્યારે તે મારા દર્શન કરવાને આવે તો હુ તેને દર્શન આપીશ હ-વેથી તે કેવળ સ્વાર્થી ન બને પોતાના પતિને પ્રાણ સમાન ગણી તેની પ્રસન્નતા મેળવી મારી ભક્તિ કરશે તો હુ તેના પુત્રોને નીરોગી કરીશ

યક્ષના આવા વચન સાભળી પૂજારીએ પ્રમત્તાને કહ્યુ કે, બાઈ પ્રમત્તા, તુ તારે ઘેર જા અને આ યક્ષદેવના ક હેવા પ્રમાણે કરી પાછી આવજે એટલે તને યક્ષ પ્રસન્ન થઈને દર્શન આપશે

પૂજારીના વચન સાભળી પ્રમત્તા તરત યક્ષ દેવની સ્તુ-તિ કરી પોતાને ઘેર આવી ત્યા વિષ્ણુ મસ્તકની પીડાથી પોકાર કરતો હતો અને તેના બને પુત્રો તેની પાસે બેસી રૂદન કરતા હતા પ્રમત્તા તત્કાળ વિષ્ણુની પાસે આવી અને તેણે અંજલિ જોડી કહ્યુ, પ્રાણનાથ, તમને પીડા પા-મતા છોડીને હુ યક્ષ મંદિરમા દર્શન કરવા ગઈ, તે મે મોટુ પાપ કર્યું છે હુ તમારા મોટા અપરાધમા આવી છુ, સ્વામિનાથ, મારો અપરાધ ક્ષમા કરો આ અધમ સ્ત્રીએ પોતાના સ્વાર્થને માટે આપનો અનાદર કર્યો છે, હવે હુ કદિ પણ તેવુ અધમ કામ કરીશ નહીં મે કરેલા અપરાધોને માટે હુ આપને વારવાર ખમાવુ છુ આ પ્ર-

અહીં ધર્મવાર્તા સાભળવાને આવી હોત તો હુ તેને પતિની સેવા કરવાને પાછી મોકલત.

આનદાના આવા વચન સાભળી ચચળ બોલી—આનદા કાકી, તમે અમને આ બોધ ઘણો સારો આપ્યો તમે ઊપરનુ દષ્ટાત આપી અમને સારી રીતે સમજાવ્યાં છે પતિને દુખી અવસ્થામા મુકી સ્વાર્થ સાધવા ઇચ્છા રાખનારી સ્ત્રીઓની ઉપર દેવતાઓ પણ પ્રસન્ન થતા નથી પણ ઊલટા નારાજ થાય છે, એ વાત અમે હમેશા યાદ રાખીશુ

આ વખતે જયા આનદાની પાસે આવે છે, તેને જોઇ બધી સ્ત્રીઓ ખુશી થાય છે જયાને આવેલી જોઇ આનદા બોલી–કેમ જયા, તારા પતિની તબીયત કેવી છે ?

જયા—આનદા કાકીજી, તેમની તબીયત અત્યારે સારી છે ગઇ રાત્રે તેમની તબીયત બગડવાથી હુ આટલી વાર રોકાણી હતી સવારે તેમને દવા લાવી આપી, પાછી તેમને ભાવતુ ભોજન કરાવી સુવાડી તેમની આજ્ઞા લઇને હુ આવી છુ તેઓ શાતિથી સુઈ ગયા છે કાકાજી, હવે જરા પણ ચિતા કરવા જેવુ નથી

આનદા—જયા વહુ, તે બહુ સારૂ કર્યુ તેમ કરતા કદિ જો તેમની પાસે તારે હાજર રહેવાની જરૂર હોય તો તુ પાછી જા આ ધર્મની વાર્તા સાભળવાનો હેતુ પતિની ભક્તિ કરવાનોજ છે

ચંચળ—જયા ભાભી, હમણા તમારો કહેલો સદ્

જયા—ચચળબા, તેમા મને કહેવુ પડે તેમ નથી મારાથી બનશે તેટલુ કરીને તેમની તબીયત સાચવીશ

ચચળ—જયા ભાભી, તમે સમજુ અને શાણાછો પતિ ની સેવા કરવી એ સ્ત્રીનો મુખ્ય ધર્મ છે તે તમે જાણો છો તેથી તમને કાઈ કહેવુ પડે તેમ નથી

જયા—ચચળબા, હુ તો કાઇ પણ જાણતી નથી, અને જે કાઇ જાણ્યુ છે તે આ આનદા કાકીનો પ્રતાપ છે એ પરમપૂજ્ય કાકીએ મારા સસ્કારને સુધારી દીધો છે, તેમા પેહેલો ઉપકાર લલિતાબાનો છે જો લલિતાબાએ તેમ ના ભાઈને અને મને ન કહ્યુ હોત તો હુ આ સ્થિતિમા આવત નહીં

લલિતા—જયા ભાભી, અમસ્થા મને ફુલ શામાટે ચડાવો છો જો કાઇ પણ ઉપકાર માનો તો મારી બાનો ઉપકાર માનો, એમા મારાથી શુ બન્યુ છે તેમા પણ તમારા પૂર્વના પુણ્યનો પ્રભાવ છે તમે પૂર્વે સારા પુણ્ય કરેલા હશે, તેથી તમે સમજી ગયા, નહીંતો મારાબા તથા હુ ગમે તેટલુ કરીએ તોપણ તમારામા સમજણ કયાથી આવે ?

પુતળી—બેન લલિતા, તારૂ કેહેવુ ખરૂ છે, પણ સારા કામમા પ્રેરણા કરનારનો તેમા ઉપકાર ગણાય છે

પ્રેમ—હા, બા, એ ખરી વાત છે જે આપણને સારા કામમા જોડે, તેનો ઉપકાર ગણાય તેમા નવાઇ શી ?

નવી, તેનુ જીવન નકામુ છે તે પ્રેમ ખાસ કરીને સ્ત્રી પુરૂષની વચ્ચે તો અવશ્ય હોવો જોઇએ પ્રેમથી બધા સુખી થાય છે માણસ, પશુ, બાળક, જુવાન બધા પ્રેમના ભીખારી છે જેમ તરસ્યા હરણ જળની શોધમાં ચારે તરફ ભમ્યા કરે છે, તેમ જીવ પ્રેમની તૃષાથી આકુળ વ્યાકુળ થઈ પ્રેમની શોધમા ફર્યા કરે છે જેના જીવનમા પ્રેમનો સ્વાદ મળ્યો નથી, તેનુ જીવન નકામુ છે મા, બા, ભાઇ, બ્હેન, ધણી, સ્ત્રી, પુત્ર, કન્યા વિગેરે સર્વ પ્રત્યેનો પ્રેમ—એ હૃદયમાથીજ નીપજે છે જેમ સૂર્યના કિરણો સાત ભાગે થઇને ઇંદ્ર ધનુષમા શોભે છે, તેમ માણસના હૃદયમા પ્રેમ પ્રતિબિબરૂપે થઈ વાત્સલ્ય વિગેરે જાતજાતના રગમા શોભે છે બ્હેનો, એ પ્રેમનુ સ્વરૂપ જાણવા જેવુ છે પ્રેમ વસ્તુ એ એક છે, પણ તેના જુદા જુદા રૂપો પ્રગટ થઇ તે વિવિધ પ્રકારના ભાવ ઉત્પન્ન કરે છે એ પ્રેમ શાતિ, દાસપણુ, સખાપણુ અને વસલતા—એવા પ્રકારના વેષ આત્માની નાટકશાળામા ભજવે છે બ્હેનો પ્રેમરૂપ અમૃતરસનુ પાન કરી તમે તમારા જીવનને સુધારજો પ્રેમનુ સ્થાન હૃદયના ઉંડા પ્રદેશમા રહેલુ છે રૂપુ, સોનુ એ સસારિક ધન છે અને પ્રેમ એ સ્વર્ગીય ધન છે, પ્રેમ અમૂલ્ય નિધિ જણાય છે એ પૈસા આપવાથી મળી શકતો નથી પણ પ્રેમરૂપ ધન આપતા આપતાજ પોતે ધનવાન્ થઈ જવાય છે, એ પ્રેમરૂપ ધન જેમ જેમ આપવામા આવે તેમ તેમ તે વધતુ જાય છે જેઓ પ્રેમરૂપ ધનથી ધનવાળા છે, તેઓ આ સસારમા સદાકાળ સુખી રહે છે સૌંદર્ય એ પ્રેમનો પિતા

અને તમારાથી મોટેરા તમામ વડિલ કે પૂજ્ય વર્ગની સાથે પ્રેમ બાધજો જેનામા પ્રેમ નથી તે શુષ્ક અને કઠોર છે પ્રેમ વગરનુ જીવન શ્રાવિકા ધર્મની વિરૂદ્ધ છે આપણે જૈન છીએ આપણા ધર્મનુ બીજ દયા છે અને પ્રેમ દયાને ઉત્પન્ન કરનારો છે. દુખી પ્રાણીને જોઈ દયા આવવાનુ કારણ પણ પ્રેમ છે દયાના ઉંડા તત્વમા પ્રેમનો પ્રભાવ રહેલો છે જે નિર્દય, કઠોર અને જીવહિંસા કરનારા છે, તેઓ પ્રેમના માર્ગથી દૂર છે બ્હેનો, આ વાત ધ્યાનમા રાખી તમે પ્રેમના પવિત્ર માર્ગ ચાલજો જો તમારામા પ્રેમ હશે તો તમને જોઈને બીજાઓને પણ પ્રેમ ઉત્પન્ન થશે, કારણ કે, પ્રેમ પ્રેમને ઉત્પન્ન કરે છે અને દ્વેષ દ્વેષને ઉત્પન્ન કરે છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ, આનદા આ પ્રમાણે પોતાની પુત્રી લલિતાને અને બીજી શ્રાવકોની સુતાઓને બોધ આપતી હતી, ત્યા ચચળની મા આવી ચડી અને તેણીએ ચચળને બોલાવીને કહ્યુ કે, ચચળ, ઘેર ચાલ તારૂ કામ છે

આનંદા—(ચચળની માને) આવો, બેસો ચચળનું શુ કામ છે?

ચચળની માનુ નામ પ્રેમદા હતુ તે સ્વભાવે સારી હતી, પણ તે ઘણી વ્હેમીલી હતી અને ધર્મ ઉપર દૃઢ મનવાળી ન હતી. પોતે શ્રાવિકા છે, એટલુજ તેને જ્ઞાન હતુ, પણ શ્રાવિકાનો શો ધર્મ છે? એ વાતથી તે તદન

લલિતા—પ્રેમ અને પુતળીને તમારે કામ પુછવાની શી જરૂર છે? ખાનગી ઘર કામ હોય, તે આપણી આગળ શીરીતે કહેવાય? બ્હેનો, એટલી વાત યાદ રાખજો કે, કોઈ પણ માણસને તે પોતાની જાતે ન કહે, ત્યા સુધી તેના કામને માટે જાહેર રીતે પુછવુ નહીં કેટલીએક સ્ત્રીઓનો એવો સ્વભાવ હોય છે કે, બીજાનુ કામ જાણી લેવુ અને તે જાણીને પછી પ્રખ્યાત કરવુ આ સ્વભાવ ઘણો નઠારો ગણાય છે કોઇ માણસ આપણને પોતાની મેળે પોતાના કામ વિષે વાત કહે નહી, તો તેને તે કામ વિષે પુછવુ નહીં કારણ કે, તેમ પુછવાથી તે માણસને ખોટુ લાગે છે અને પોતાનુ ખાનગી કામ કહેવાની તેની ઇચ્છા ન હોવાથી તેને શરમને લઇને જુઠુ બોલવાની ફરજ પડે છે તેથી બીજા માણસને મૃષાવાદ બોલાવવામા આપણે કારણભૂત થઇએ છીએ તે સર્વ રીતે અયોગ્ય છે બ્હેનો, તમારે એ નઠારી ટેવ કદિ રાખવી નહીં કહ્યા વિના બીજાને તેના કામને માટે પુછયા કરવુ, એ હલકા માણસની રીત છે કદિ જો કોઈ આપણને કહે કે, ચાલો, મારે તમારૂ કામ છે, તો તેને પણ એકાતે જઇને તે કામ પુછવુ જોઇએ જાહેરમા ન પુછવુ જોઇએ તો જે માણસ બીજાને કામ કહી બોલાવા આવે, તેને આ પણે કામને માટે પુછવું, એ કેવુ અઘટિત ગણાય? બ્હેનો, આવો નઠારો સ્વભાવ કદી પણ રાખશો નહીં આવો સ્વભાવ ન રાખવાને માટે મારી બાએ મને ઘણીવાર કહેલુ છે, માટે મે તમને કહ્યુ છે જો કાંઈ વધારે પડતુ કહ્યુ હોય તો માફ કરજો

થઇ નથી માટે આજે મારે અને તારે ત્યા જવાનુ છે, માટે ઉભીથા

પોતાની મા પ્રેમદાના આવા વચન સાભળી ચચળ વિચારમા પડી તેણીએ પોતાના મનમા વિચાર્યું કે, મારી મા ગોરજીને ઘેર માનતા કરવા જાય છે, એ મિથ્યાત્વ છે, તે સાથે વળી તે વાન ઘણી વ્હેમ ભરેલી છે, એવા વ્હેમના કામમા ભાગ લેવાથી મને પણ મિથ્યાત્વ લાગે તેમ વળી અત્યારે આનદા કાકીની ધર્મવાર્તા સાભળવામા પણ વિઘ્ન થશે આ વખતે જો હુ મારી માને આગ્રહથી ના કહીશ તો તે મારી ઉપર નારાજ થઇ જશે અને તેના મનમા ઘણુ જ દુ ખ લાગશે જેનુ પરિણામ એવુ આવશે કે, મને અહિ ધર્મવાર્તા સાભળવા આવવાને પણ અટકાવશે, તેથી મોટામા મોટો અ તરાય થશે વળી મા તાની રજા વગર દીકરીએ બાહેર નીકળવુ, તે અયોગ્ય ગણાય, માટે મારી માને શાતિથી સમજાવુ અને પછી આનદા કાકીની પાસે બોધ અપાવુ એટલે મને કોઇ જાતનો અ તરાય થશે નહિ

ચચળ—મા, તમે કહ્યુ તે ખરૂ છે આપણે જે મા નતા કરી છે, તે કરવી જોઇએ પણ જો ઘડીવાર અહીં રોકાઓ તો, તો પછી મને આવવુ ગમશે, તેમ છતા જો તમારો આગ્રહ હોય તો મારી કાઇ ના નથી માતાની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવુ, એ દીકરીનો ધર્મ છે

પ્રેમદા—ચચળ, હુ જો રોકાઇશ તો પછી વખત

ચચળના લાડ ભરેલા વચન સાભળી પ્રેમદા પીગળી ગઇ તેના હૃદયમા દીકરીની ઇચ્છા પૂરી કરવાની પૂરેપૂરી વૃત્તિ થઈ ગઇ તરતજ તે હસતી હસતી નીચે પ્રમાણે બોલી

પ્રેમદા—બેટા ચચળ, તારી મરજીમા આવે તેમ કર સાભળ્યા પછી તરત વેહેલી આવજે, હુ તારી વાટ જોઇને ઘેર બેઠી છુ

ચચળ—ના બા, તમે પણ મારી સાથે સાભળો આનદા કાકીની વાણી સાભળવા જેવી છે જો એકવાર સાભળશો તો ફરીવાર સાભળવાનુ મન થશે

પ્રેમદા—ના બાઇ, મારે તો કાઇ સાભળવુ નથી. હવે આટલી ઊમરે સાભળીને શુ કરવુ છે?

પુતળી—ચચળ બેન, તમારી માને નકામો આગ્રહ શામાટે કરો છો? સારા ભાગ્ય વિના ધર્મની કે બોધની વાર્તા સભળાતી નથી જેના સારા ભાગ્ય હોય તેજ તેવી વાતો સાભળી શકે છે બીજાને તો તે સાભળવામા ઉલટો કટાળો ઊપજે છે

પ્રેમદા—(જરા રોષ કરી) પુતળી, તુ વળી વધારે ડાહી થઇ લાગે છે નાને મોઢે આવુ વધારે પડતુ શુ બોલે છે? ભલે તારાજ ભાગ્ય સારા હોય અને અમારા ભાગ્ય નઠારા આજકાલની તુ છોકરી ધર્મમા ભારે સમજણવાળી થઇ ગઇ

અને બીજા મૂર્ખ છે, એમ તેઓ માને છે આજકાલની છોકરીઓ બે દિવસ થયા દેહેરે, અપાસરે કે ધર્મની વાતો સાભળવા જવા શીખી એટલે જાણે મોટી ધર્મની જાણનારી હોય, તેવુ બતાવે છે નાની ઊમરમા વળી ધર્મ શો ? હજુ તો ઊઠીને ઊભી થઈ ત્યા દેહેરે અપાસરે દોડાદોડ કરવા મડી જાય છે અને ચાવળી ચાનળી ધર્મની વાતો કરે છે, અમે પણ એમના જેવડા હતા, ત્યારે કાઈ સમજતાજ નહિ હજુ આવડા મોટા થયા તોપણ પાચમ, આઠમ, ચૌદશ અથવા પજોસણ કે કોઈ પર્વનો દિવસ હોય, ત્યારે દેહેરે ઊપાસરે જઈએ છીએ તેમા અને તો તેવા ધર્મના ઢોગ આવરતા નથી અમારે તો આપણે ભલા અને ઘર ભલુ

ચચળ—બા, તમે ખરૂ કહો છો તમારા જેવા ઘરડા માણસોની વાત તો જુદીજ છે તમે ડાહાપણવાળા કહેવાઓ અને અમે હજુ છોકરા ગણાઇએ બા, હવે એ વાત પરતી મુકો પછી આપણે વિલબ થતો જાય છે, મારા આનદા કાકીના મુખથી બે વચન સાભળી હુ પણ તમારી સાથે આવીશ થોડી વાર અહીંજ બેસો

પ્રમદા—ના, હવે હુ તો જઇશ તુ વહેલી આવજે

ચચળ—બા, થોડી વાર બેસોને આપણે સાથેજ જઈએ

આનંદા—પ્રેમદા જેઠાણી, મરજી હોય તો બેસવા મા હરકત નથી

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે સદ્ગુણી સાધર્મી બ્હેનો આનંદાએ પોતાના મનમા વિચાર્યું કે, આ પ્રેમદાને ધર્મ નો બીલકુલ બોધ નથી તે બીચારી ભોળાશીલની અને અજ્ઞાન છે તેથી કરીને તે ગોરજીની પાસે પોતાના દીકરાની માનતા પૂરી કરવા જાય છે આ વાતની તેના પતિ લક્ષ્મીચંદ્રને ખબર નહીં હોય, નહીંતો તે આવું મિથ્યાત્વ કરવાદે નહીં કારણ કે, લક્ષ્મીચંદ્ર જૈન ધર્મનો જ્ઞાતા છે, હવે આ વખતે તો મારાથી બને તેમ એવો અસરકારક બોધ તેને આપવો કે, જેથી તેનામા મિથ્યાત્વજ રહે નહીં, વળી લક્ષ્મીચંદ્ર શે૦ આ વાત જાણે છે કે નહિ તેની પણ ખાત્રી કરી લઉ "

આ પ્રમાણે મનમા વિચારી આનંદા નીચે પ્રમાણે બોલી

આનંદા—પ્રેમદા શેઠાણી, મારા શેઠ લક્ષ્મીચંદ્ર ઘેર છે કે નહિ

પ્રેમદા—ના બ્હેન, તેઓ બાહેર ગયા છે, જો તેઓ ઘેર હોય તો મને માનતા કરવા જવા દેજ નહીં તેઓ મને વેહેમી ગણી કાઢે અને આપણે શ્રાવકને આવુ કાઇ હોય નહીં એમ કહ્યા કરે માટે આ માનતા મે છાની રાખેલી છે અને છાની રીતે કરવાની છે

પુતળી—લલિતા બ્હેન, મને માફ કરો કે, ગમે તેવી કહો પણ મારાથી બોલ્યા વગર રહેવાશે નહીં પોતાના ધણીથી છાના કામ કરવા એ સારી સ્ત્રીને ઘટે નહીં બાઇશ્રી બીચારા વિશ્વાસથી બાહેર ફરતા ફરે

પ્રેમદા—બ્હેન, શું કામ ફોકટની વાર લગાડે છે? હ- મણા ઘરે આપણે એમ્લા દીએ, પછી તારા બાપા ઘેર આવી જશે ને ગોરજી પણ બાહિર ચાલ્યા જશે

ચચળ—આ, ચિંતા શાસારૂ ગણો છો? બધા મા ણાવાના થશે રજન તમારી દીકરીને ખુશી કરવાને માટે તમારે બે ઘડી તો જરૂર બેસવું પડશે

આ પ્રમાણે બોલતા ચચળે લાડ કરતા પોતાનું માથું પ્રેમદાના ખોળામા મુક્યું, એટલે પ્રેમદા ખુશી થઈ ગઈ અને આનંદાની સામે બેઠી પછી આનંદાએ નીચે પ્રમાણે બોધ વાર્તા શરૂ કરી

આનંદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, તમને આજે એક નવી વાર્તા કહું છું, તે ધ્યાન દઈને સાંભળજો તમે ઘણીવાર સાંભળ્યું હશે કે, આપણા જૈન ધર્મના લોકો મિથ્યાત્વ મિથ્યાત્વ કહે છે તે મિથ્યાત્વ શું છે? તે તમારે અવશ્ય જાણવું જોઈએ આપણા જૈન ધર્મની વિરૂદ્ધ જે વાત હોય તે મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આપણા ધર્મમા શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ ગુરૂ અને શુદ્ધ ધર્મ એ ત્રણ બાબત જાણવાની છે તેથી ઊલટું એટલે કુદેવ, કુગુરૂ, અને કુધર્મ ને જે માનવામા આવે તે મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આપણા ભગવાન્ અરિહંત શુદ્ધ દેવ છે, તેથી ઉલટા જે દેવ હોય તે કુદેવ કહેવાય છે આપણા પાંચ મહાવ્રત ધારી મુનિ તે આપણા શુદ્ધ ગુરૂ કહેવાય છે અને તેથી ઉલટી રીતે વર્તનારા જે ગુરૂ તે કુગુરૂ કહેવાય છે જેમા નાનામોટા જીવની દયા પાળવામા

જે હું સમજુ છુ, તે સાચુ છે, માગ જેવુ કોઈ ડાહ્યુ નથી બીજા કોઇ કાઈને સમજણ નથી આનો પોતાની સમજણનો આગ્રહ રાખનો તે પેહેલુ અભિગ્રહ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે તે ઉપર દેવા નામની એક સ્ત્રીનો દાખલો જાણવા જેવો છે વસતપુરમા દેવા નામે એક શ્રાવકની સ્ત્રી હતી અને તે મિથ્યાત્વીની દીકરી હતી તે બાળ વયથી ઘણી ચપળ હતી તેમજ બોલકી પણ બહુ હતી જ્યારે દેવાને સાસરે મોકલવામા આવી ત્યારે તેની માએ તેને શીખામણ આપી કે, બ્હેન તુ લાડમા ઊછરેલી છે, વળી અમે માબાપે તને મોઢે ચડાવેલી છે, પણ તુ તારા સાસરીઆમા સારી રીતે વર્તજે કોઇ જાતનો આગ્રહ રાખીશ નહીં તારા સાસુ સસરા કે કોઈ વડિલ કહે તેમ કરજે મા ની આ શીખમણ દેવાએ સાભળી પણ તેના હૃદયમા તેની જરાએ અસર થઇ નહીં એક કાનેથી બીજે કાને તે શિખામણ કાઢી નાખી પછી દેવા પોતાને સાસરે આવી દેવાનુ સાસરૂ તેજ ગામમા હતુ તેના સાસરીયા શ્રાવક હતા તેના ઘરમા શ્રાવકનો ધર્મ આસ્તાથી પળાતો હતો દેવા પેહેલવહેલી જ્યારે સાસરે આવી ત્યારથીજ તે સ્વતત્રપણે ચાલવા લાગી તેના સાસુસસરા જે કહે, તેથી તે ઉલટી રીતે ચાલતી હતી, પણ તે પેહેલવેલી સાસર આવેલી તેથી તેના સાસુસસરો તેને વધારે ઠપકો આપતા નહતા પણ શાતિથી સમજાવતા હતા

દેવાના પિતાને ઘેર શ્રાવકધર્મ પળાતો ન હતો. જો કે, તે ધર્મ જૈનથી કેટલીક રીતે જુદો હતો પણ તે ધર્મના -

રીતે અનુમોદન આપ્યુ આ પ્રમાણે ચદ્રાએ દરેક દેવોના
જે જે ધર્મગુરૂઓ અને પૂજારીઓ મળ્યા, તે બધાને તે
મના દેવોનો પ્રભાવ વધારી દર્શાવી તે વાત જણાવી અને
બધા ધર્મના દેવતાઓને પગે લાગી પાછી પોતાને ઘેર
આવી તેજ દિવસે તેનો પતિ બાહેર ગામથી આવ્યો, એ
ટલે ચદ્રાએ બધી વાત તેને કહી સભળાવી ચદ્રાનો પતિ
શ્રાવકધર્મને માનનારો શુદ્ધ શ્રાવક હતો તેના હૃદયમા
જૈનધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી, તેણે બધી વાત સાભળી
ચદ્રાને કહ્યુ, અરે હે સ્ત્રી, તુ તારા મનમા કાઇપણ વિ
ચાર કરતી નથી બધા ધર્મને, બધા દેવને અને બધા ગુ
રૂને સરખા ગણે છે, એ તારામા મોટુ મિથ્યાત્વ છે જે
માણસ અમૃત અને વિષને, તથા ખોળ અને ગોળને સ
રખો માનનારો છે, તે માણસ અવિવેકી ગણાય છે તેવો
પ્રાણી કોઇ પણ ધર્મને સાધી શકતો નથી અને છેવટે
તે નરકનો અધિકારી થાય છે માટે હે સ્ત્રી, તુ તારી
આ નઠારી પ્રકૃતિ છોડી દે તેમજ આવા હાનિકારક વ્હેમો
ને દૂર કર જ્યા સુધી તારા હૃદયમા આવા વ્હેમ હશે
ત્યા સુધી તારૂ કલ્યાણ થવાનુ નથી બિલાડી દૈવયોગે
છાપરાના કાટવળામા ભરાઇ ગઇ તેને દેવતાનો ચમત્કાર
માની તુ બધા દેવની તથા બધા ગુરૂની આગળ દોડી
ગઇ તે તારૂ અજ્ઞાન છે ચદ્રા પોતાના પતિના આવા વ
ચન સાભળી જરા ગ્લાનિ પામી ગઇ, અને કહ્યુ કે જે
હોય તે ખરૂ અથવા તમે કહો તે ખરૂ મને કાઇ ખબર
પડતી નથી પણ તેણીએ પોતાનો એ સ્વભાવ આખર
સુધી છોડયો ન હતો

રીતે અનુમોદન આપ્યું આ પ્રમાણે ચંદ્રાએ દરેક દેવોના જે જે ધર્મગુરુઓ અને પૂજારીઓ મળ્યા, તે બધાને તેમના દેવોનો પ્રભાવ દર્શાવી દર્શાવી તે વાત જણાવી અને બધા ધર્મના દેવતાઓને પગે લાગી પાછી પોતાને ઘેર આવી તેજ દિવસે તેનો પતિ બાહેર ગામથી આવ્યો, એટલે ચંદ્રાએ બધી વાત તેને કહી સંભળાવી ચંદ્રાનો પતિ શ્રાવકધર્મને માનનારો શુદ્ધ શ્રાવક હતો. તેના હૃદયમાં જૈનધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી, તેણે બધી વાત સાંભળી ચંદ્રાને કહ્યું, અરે હે સ્ત્રી, તું તારા મનમાં ડાહાપણ વિચાર કરતી નથી બધા ધર્મને, બધા દેવને અને બધા ગુરૂને સરખા ગણે છે, એ તારામાં મોટું મિથ્યાત્વ છે જે માણસ અમૃત અને વિષને, તથા ખોળ અને ગોળને સરખો માનનારો છે, તે માણસ અવિવેકી ગણાય છે તેવો માણસ કોઇ પણ ધર્મને સાધી શકતો નથી અને છેવટે તે નરકનો અધિકારી થાય છે માટે હે સ્ત્રી, તું તારી આ નઠારી પ્રકૃતિ છોડી દે તેમજ આવા મિથ્યાત્વ-વિચારોને દૂર કર જ્યાં સુધી તારા હૃદયમાં આવા વિચારો રહેશે ત્યાં સુધી તારૂં કલ્યાણ થવાનું નથી મિથ્યાત્વી દેવોએ આપેલા કાર્યમાં ભાગ લઇ તેને દેવતાનો અનાદર માની તું બધા દેવની ગણના કરી મૂકી છે. એ તારૂં અજ્ઞાન છે ચંદ્રા પોતાના પતિનાં આવાં વચન સાંભળી જરા શાંતિ પામી ગઇ, અને કહ્યું કે હોય તે ખરૂં અત્યારે તો મને કાંઇ સમજ પડતી નથી પણ મેં તો ... સુધી છોડ્યો ન હતો.

આવે તોપણ તે દુરાગ્રહથી માનતા નથી કેટલાક તો વાદમા હારી જાય તોપણ પોતાની વાત મુકતા નથી આ મિથ્યાત્વને લઈને આપણા જૈન મતની વિરૂદ્ધ વાતો કેટલાએકે કરેલી છે અરિહંતની મૂર્તિ પૂજાને નહીં માનનારા લોકો પણ એ વાતને આગ્રહથી વળગી રહે છે

હે બ્હેનો, હવે ચોથુ સંશય મિથ્યાત્વ કહેવાય છે. તે મિથ્યાત્વને લઇને માણસને ધર્મની વાતમા શંકાઓ થયા કરે છે તે શંકાદોષને લઇને તેમની શ્રદ્ધા ધર્મ ઉપર ઘતી નથી તેઓ હમેશા દરેક વાતમા શંકા લાવ્યા કરે છે તેથી ધર્મને રાગણર સાધી શકતા નથી તે ઉપર જય તીની વાત જાણવા જેવી છે

વિજયનગરમા **સુધર્મા** નામે એક શ્રાવક રહેતો હતો તેને **જયંતી** નામે એક સ્ત્રી હતી તેણીને ધર્મની જિજ્ઞાસા હતી, પણ તેના મનમા ધર્મની વાત વિષે ઘણી શંકાઓ થયા કરતી હતી તેનો પતિ સુધર્મા ધર્મ ઉપર ઘણો આસ્તિક હતો અને તે હમેશા પોતાની સ્ત્રી જયતીને સારી રીતે સમજાવતો પણ જયતીના મનમાથી શંકાઓ જતી ન હોતી જયતી ઉપાશ્રયે વ્યાખ્યાન સાભળવા જાય અને સાધ્વીજીની પાસે ધર્મવાર્તા સાભળે પણ જે પોતે સાભળે તેમા તેને અનેક શંકાઓ થયા કરતી હતી આવા મોટા દોષથી જયતી જે ધર્મની વ્રત અને તપસ્યા કરતી તે બધુ તેણીને નિષ્ફળ

તેણે છોડી દીધુ હતુ આખરે જયંતી જૈનધર્મના ખરા સ્વરૂપને પામી નહીં અને તેનુ જીવન શંકામા ને શંકામા સમાપ્ત થઈ ગયુ

આનદા કહે છે—હે પુત્રી લલિતા, તે જયતીમા સશય મિથ્યાત્વ હતુ તે મિથ્યાત્વને લીધે જયતી વાર વાર શકા કરતી હતી એ સશય મિથ્યાત્વથી સર્વ બાબતમા શકાઓ થયા કરે છે જ્યા સુધી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવને અનુસરી-જૈનશાસ્ત્રનુ સ્વરૂપ સમજવામા આવે નહીં ત્યા સુધી એવી શકાઓ થયા કરે છે, માટે હે બ્હેનો, તમે ધર્મની દરેક બાબત વિચારી તે ઉપર શ્રદ્ધા રાખજો ખોટા ખોટા તર્ક કરી હૃદયમા શકાઓ કરશો નહીં કદિ શકા થાય તો યુક્તિથી તેનુ સમાધાન કરજો જો કોઈ બાબત તત્ત્વજ્ઞાનની હોય અને આપણને તેમા સમજણ ન પડતી હોય તો બીજાને પુછી લેજો કદિ બીજો માણસ તમને સમજાવે તોપણ જો તમારા મનમા એ વાત ન ઉતરે તો તેને ખોટી ગણી કાઢશો નહીં કારણ કે, તે વખતે તમારે વિચારવુ કે, આ વાતમા આપણી બુદ્ધિ પોહોચી શકતી નથી એ આપણોજ દોષ છે તેથી એમ ન જાણવુ કે, તે વાત ખોટી છે કેટલાએક માણસો તત્ત્વજ્ઞાનની ઊંડી વાત પોતાના સમજવામા ન આવે એટલે એમજ માને છે કે, એ વાત તદ્દન ખોટી છે આવા માણસોમાં તે સશય મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી કરીને તેનાથી ધર્મ સાધન થઈ શકતુ નથી બ્હેનો, પાચમુ અનાભોગ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આ મિથ્યાત્વ તો

સાભળવાનો વખત હોય તો તે વાત શરૂ કરે નહીં તો આવતી કાલે કહીશ

લલિતા—કેમ પ્રેમદાબાઈ, તમારી શી મરજી છે?

પ્રેમદા—હા, હુ તે સાભળવાને ખુશી છુ

ચંચળ—(જરા હસતી) બા, પછી આપણે સા જવામા વિલબ થઈ જશે માટે ચાલો હવે જઈએ

પ્રેમદા—ચચળ, હવે છાનીમાની બેસને, કાઇ વિલબ થતો નથી અને તો અહીંથી ઉઠવુ ગમતુ જ નથી માનતાનુ જે થાય તે ખરૂ આનદા બ્હેન, હવે તમારી વાત શરૂ કરો

ધર્મદાસશેઠ કહે છે કે શ્રાવિકાઓ, પછી આનદાએ પોતાની પુત્રી લલિતાને બોધ આપવાને અને ચચળની મા પ્રેમદાનુ મિથ્યાત્વ ટાળવાને પોતાની વાત આગળ ચલાવી

આનંદા કહે છે—હે બ્હેનો, મિથ્યાત્વના બીજા છ ભેદ છે? જો તમે ધ્યાન રાખીને સાભળો ૧ લૌકિકદેવ, ૨ લૌકિકગુરૂ, ૩ લૌકિકપર્વ, ૪ લોકોત્તરદેવ, ૫ લોકોત્તરગુરૂ અને ૬ લોકોત્તરપર્વ—એવા એ છ ભેદ છે.

લૌકિકદેવ એટલે લોકોમા પૂજાતા દેવતાને માનવા, તે લૌકિકદેવ નામે પેહેલુ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે જે દેવ રાગ દ્વેષથી ભરેલા હોય, જેઓ એક ઉપર કૃપા કરનાર અને બીજાનો નાશ કરનાર હોય, જેઓ સ્ત્રીઓના ભોગ વિલા

સાંભળવાનો વખત હોય તો તે વાત શરૂ કરૂં નહીં તો આવતી કાલે કહીશ

લલિતા—બ્હેન પ્રેમદાબાઈ, તમારી શી મરજી છે?

પ્રેમદા—હા, હું તે સાંભળવાને ખુશી છું

ચંચળ—(જરા હસતી) બા, પછી આપણે ત્યાં જવામાં વિલંબ થઈ જશે. માટે ચાલો હવે જઈએ

નેમદા—ચંચળ, હવે છાનીમાની બેસને, કાંઈ વિલંબ થતો નથી અને તો અહીંથી ઉઠવું ગમતું જ નથી ગમતાનું જે થાય તે ખરૂ આનંદા બ્હેન હવે તમારી વાત શરૂ કરો

ધર્મદાસ કહે છે કે હે શ્રાવિકાઓ, પછી આનંદાએ પોતાની પુત્રી લલિતાને બોધ આપવાને અને ચંચળની મા નેમદાનું મિથ્યાત્વ ગાળવાને પોતાની વાત આ રીતે ચલાવી

આનંદા કહે છે—હે બ્હેનો, મિથ્યાત્વના કેટલા ભેદ છે? તે તમે ધ્યાન રાખીને સાંભળો ૧ લૌકિકદેવ, ૨ લૌકિકગુરૂ, ૩ લૌકિકપર્વ, ૪ લોકોત્તરદેવ, ૫ લોકોત્તરગુરૂ અને ૬ લોકોત્તરપર્વ—એવા એ છ ભેદ છે

તેમાં ૧લ એટલે લોકમાં પૂજાતા દેવને વંદવા, તે લૌકિકદેવ અને એટલે મિથ્યાત્વ કહેવાય છે જે દેવ રાગ દ્વેષથી ભરેલા હોય, જેની સાથે સ્ત્રી હોય, શસ્ત્ર અને જપમાળા હોય, એવા લૌકિક દેવ વિગ

નેની આગળ કોઈ પણ દેવતાનુ જોર ચાલતુ નથી દેવ પણ બીચારા કર્મને આધીન છે જ્યારે પુણ્ય પૂરા થાય છે, ત્યારે દેવતાઓને પણ પોતાના લોકમાથી ચવવુ પડે છે આપણા મોટામા મોટા પરમેશ્વર તીર્થંકરોને પણ પોતાના આગ નરતા કર્મ ભોગવવા પડયા છે કર્મની ઘુમરીમાથી છુટયા વિના તેમને પણ ઉત્તમપદ મળતુ નથી બ્હેનો, આ વાત ધ્યાનમા રાખી તમે લૌકિકદેવગતમિથ્યાત્વમાથી દૂર રહેજો

હે સદ્ગુણી સુતા, બીજુ લૌકિકગુરૂગતમિથ્યાત્વ કહેવાય છે, એ મિથ્યાત્વથી પણ ઘણુજ ચેતવાનુ છે આ પણા શાસ્ત્રમા અઢાર પ્રકારના પાપસ્થાન કહેલા છે, તેનનુ સેવન કરનારા, પરિગ્રહ રાખનારા, ગૃહસ્થાશ્રમ પાળનારા, સ્ત્રી તથા પુત્ર વિગેરેના પરિવારવાળા અને ઢોગ કરી વ ર્તનારા ઘણા પુરૂષો ગુરુનામ ધારણ કરી નવા નવા વેષ બનાવી પોતાનો કપોલ કલ્પિત મત ચલાવે છે, અને મોટો આડબર રાખી જગત્મા ફરતા ફરે છે કેટલાએક ઉપ રથી પરિગ્રહનો ત્યાગ બતાવી અને અદર બધી જાતની તૃષ્ણા રાખી ફરતા જોવામા આવે છે આવા સ્વાર્થી અને નીચ વૃત્તિના પુરૂષોને ગુરૂ માનવા તેમને બહુ માન આપવુ, અને તેમની પૂજા કરવી એ લૌકિકગુરૂગતમિથ્યાત્વ ક હેવાય છે કેટલીએક ભોળા દિલની શ્રાવિકાઓ તેવા ગુ રૂને મોક્ષ આપનાર જાણે છે અને તેમને સુપાત્ર ગણી ભક્તિથી દાન આપે છે

બ્હેનો, આ લૌકિકગુરૂગતમિથ્યાત્વથી તમે

જાવે છે અને જ્ઞાનીઓને પુછો તો તેઓ પૂર્વે કરેલા નઠારા કર્મની પીડા છે, એમ કહે છે ૧

બ્હેનો, આ પ્રમાણે જુદા જુદા લોકો પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાને આપણને બૈરાઓને કહે છે, અને આપણા હૈયા પુટા બૈરાઓ તેમનુ કહેવુ માનીને જે રસ્તે તેઓ દોરે તે રસ્તે જઇએ છીએ પણ આપણે તેમા કેટલુ જ્ઞાનીનુ વચન માનવુ જોઇએ કર્મની પીડા ભોગવવી એ વાત બરાબર છે એ સિદ્ધાત આપણા જૈનમતનો છે માટે બ્હેનો, એ સિદ્ધાતને માન આપી ચાલજો અને બીજા મિથ્યાત્વીના વચનને જરા પણ ટેકો આપી અનુસરસો નહીં તે બીજા મિથ્યાત્વથી હમેશા દૂર રહેજો

કેટલીએક શ્રાવિકાઓ પોતાના ઘરમા કોઈ માદુ થાય અથવા કચડપાપડ રહે એટલે ધુતારા બ્રાહ્મણ જોષીઓની પાસે દોડા જાય છે સ્વાર્થી બ્રાહ્મણો ટીપણુ કાઢી જુવે છે અને તેમને બાધા-આખડી આપે છે અને તેમને બાધાના બધમા નાખી બાધી લે છે અને તે પછી વેહેમી બૈરાઓ, પાછા તેઓને પુછવા જાય છે, એટલે તેઓ કહે છે કે, બ્રાહ્મણને વચને સિદ્ધિ માની અમે જે કહીએ તે કરો, ત્યા સુધી તમારાથી બાધા છોડાશે નહીં પછી તેઓ પાછા તેમને ડર બતાવે છે કે, જો તમે બ્રાહ્મણનુ વચન તોડી કાઈ પણ કર્યા વગર બાધા છોડી દેશો તો તમને પાછી બમણી પીડા થશે તેઓ આવો ડર બતાવે છે તેથી ભોળા દિલની ભામનિઓ તેમના કહ્યા પ્રમાણે કરે છે કેટલીએક શ્રાવિ

તે વિષે કાંઇ સમજતી ન હતી પણ જ્યારે તેણી બહુજ મુઝાણી ત્યારે તે તે કામ કરવાને તૈયાર થઇ. અને તેણીએ દેવકીને પુછયુ, દેવકી બ્હેન, તેવા જોષી કોણ હોય ? અને તેઓ કયા રહેતા હશે ? દેવકી બોલી, આપણા પડોશમા કૃપારામ કરીને એક બ્રાહ્મણ જોષી છે, તે આવી બાબતમા સારૂ જાણે છે તેની આગળ શ્રીફળ અને એક રૂપીઓ લઇને જા અને તેમની આગળ મુક એટલે તેઓ ગ્રહ દશા જોઇને તને બધો ખુલાસો કહી આપશે

તારા રૂદન કરતી બોલી—બ્હેન દેવકી, અમે શ્રાવક છીએ, તેથી મિથ્યાત્વી બ્રાહ્મણની આગળ અમારાથી કેમ જવાય ? હુ તો નવકાર મત્રનુ સ્મરણ કરૂ છુ, જો મારા પતિની આયુષ્ય હશે તો તેમને સારૂ થઇ જશે દેવકી ઊંચે સ્વરે બોલી—અરે તારા, આ તુ શુ બોલે છે ? આવે વ ખતે વળી શ્રાવકપણુ શાનુ હોય ? અત્યારે તો કદિ કુવામા ઊતરવુ પડે તોપણ શું ? જ્યારે પતિ આવી સ્થિતિમા હોય ત્યારે કઈ પણ વાત ગણવી ન જોઇએ

તારા—બ્હેન, એ ખરી વાત છે, પણ અમારાથી એ મિથ્યાત્વ ભરેલુ કામ કેમ થાય ? એમ કરવાથી, અમારા સમકિતને કલ ક લાગે

દેવકી—અરે મારી બાઇ, અત્યારે સમકિત સમકિત શું કરે છે ? તારે તારા ધણીનો ખપ છે કે નહિ ? ધણી સારૂ તો બાયડીએ ગમે તેવુ કામ કરવુ જોઇએ.

તે વિષે કાંઈ સમજતી ન હતી પણ જ્યારે તેણી બહુજ મુઝાણી ત્યારે તે તે કામ કરવાને તૈયાર થઈ. અને તેણીએ દેવકીને પુછયુ, દેવકી બ્હેન, તેવા જોષી કોણ હોય ? અને તેઓ કયા રહેતા હશે ? દેવકી બોલી, આપણા પડોશમા કૃપારામ કરીને એક બ્રાહ્મણ જોષી છે, તે આવી બાબતમા સારૂ જાણે છે તેની આગળ શ્રીફળ અને એક રૂપીઓ લઈને જા અને તેમની આગળ મુક એટલે તેઓ ગ્રહ દશા જોઈને તને બધો ખુલાસો કહી આપશે

તારા રૂદન કરતી બોલી—બ્હેન દેવકી, અમે શ્રાવક છીએ, તેથી મિથ્યાત્વી બ્રાહ્મણની આગળ અમારાથી કેમ જવાય ? હુ તો નવકાર મત્રનુ સ્મરણ કરૂ છુ, જો મારા પતિની આયુષ્ય હશે તો તેમને સારૂ થઈ જશે દેવકી ઉચે સ્વરે બોલી—અરે તારા, આ તુ શુ બોલે છે ? આરે વખતે વળી શ્રાવકપણુ શાનુ હોય ? અત્યારે તો કદિ કુવામા ઊતરવુ પડે તોપણ શુ ? જ્યારે પતિ આવી સ્થિતિમા હોય ત્યારે કઈ પણ વાત ગણવી ન જોઈએ

તારા—બ્હેન, એ ખરી વાત છે, પણ અમારાથી એ મિથ્યાત્વ ભરેલુ કામ કેમ થાય ? એમ કરવાથી અમારા સમકિતને કલક લાગે

દેવકી—અરે મારી બાઈ, અત્યારે સમકિત સમકિત શુ કરે છે ? તારે તારા ધણીનો ખપ છે કે નહિ ? ધણી સારૂ તો બાયડીએ ... ...

બન્યુ હોય તો તે કોઈનાથી ટળી શકે તેમ નથી કર્મની આગળ કોઈપણ દેવતાની કે મહાત્માની સત્તા ચાલવાની નથી

અરે ! આવુ સમજ્યા છતા હુ આ મિથ્યાત્વિ બ્રાહ્મણની આગળ આવી ચડી આ મિથ્યાત્વી દેવકીએ મારા સમકિતને દૂષિત કરાવ્યુ હવે જે બન્યુ તે ખરૂ આ ટલેથીજ હુ વિરામ પામીને પાછી જાઉ, તોપણ સારૂ કહેવાય

આવુ વિચારી તારા તરતજ બેઠી થઇ અને તેણે કૃપારામને કહ્યુ, મહારાજ, આપના કહેવા પ્રમાણે મારાથી કાઈપણ બની શક્શે નહીં હુ શ્રાવિકા છુ સ્વાર્થમા અધ થઈને તમારી પાસે આવી છુ મે આ કામ મારા ધર્મ વિરૂદ્ધ કર્યું છે એમા તમારો કે આ દેવકીનો અપરાધ નથી, મારો પોતાનોજ અપરાધ છે આ મોટા અપરાધની આલોચના ગુરૂ મુખે કર્યા પછી હુ શુદ્ધ થઈ શકીશ મહારાજ, હવે મને જવા દો કોઈ રીતનો આગ્રહ કરશો નહીં બ્હેન દેવકી, તમારે પણ મને કોઈ જાતનો આગ્રહ કરવો નહિ જૈનશાસનના દેવતા મારા પતિની રક્ષા કરશે હુ કદિ પણ મારા સમકિતને મલીન કરીશ નહીં આ પ્રમાણે કહી તારા ત્યાથી ઊઠી પોતાને ઘેર ચાલી આવી

આ તરફ તારાના ગયા પછી તેનો પતિ પ્રેમચદ સંનિપાતની પીડાથી અતિશય પીડાતો હતો પણ કૃપારામને ઘેર બેઠેલી તારાએ જ્યારે સમકિત ઊપર પોતાની દૃઢતા

બ્હેનો, ઘણી શ્રાવિકાઓ પોતાના અજ્ઞાનને લઇને આ પ્રકારના મિથ્યાત્વમા સપડાઈ જાય છે કેટલીએક બ્હેમીલી શ્રાવકોની વનિતાઓ અરિહંતની સુદર પ્રતિમા આગળ આવીને એવી પ્રાર્થના કરે છે કે, હે ભગવાન્, જો મારી મનકામના પૂર્ણ થશે તો હુ તમારી મોટી પૂજા ભણાવીશ, તમારી સુદર આગી રચાવીશ, તમને છત્ર ચડાવીશ અને તમારી આગળ દીપમાળની રોશની કરાવીશ તેમજ કોઇ ભોળી ભામિનીઓ ગુરૂના મુખથી ઇંદ્રો, પ્રાચીન ચક્રવર્ત્તીઓ અને બીજા જૈન ભક્ત મહાત્માઓના ચરિત્રોમા દર્શાવેલ ભોગવિલાસના સુખો સાભળીને પોતાને પણ તેવા સુખ મળે એવી ઇચ્છા કરી ભગવાનની સામે તેની માગણીઓ કરે છે વળી કોઇ પૈસાને માટે, પુત્રને માટે અને શત્રુઓના પરાભવને માટે અનેક પ્રકારની પ્રભુની માનતાઓ માને છે આ બધુ લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આવા મિથ્યાત્વથી દરેક શ્રાવિકાએ દૂર રહેવુ જોઇએ

બ્હેનો, આપણા ધર્મમા નિયાણુ (નિદાન) કરવાથી દોષ લાગે છે અને તેથી કરેલ વ્રત, તપસ્યા વિગેરે નિષ્ફળ થઇ જાય છે તે માટે તમારે કોઇ જાતની કામના પાર પાડવાનુ ધારીને અરિહંત ભગવાનની ભક્તિ ન કરવી કારણ કે, સુખ, દુખ એ કર્માધીન છે અને તે કર્મો ખપાવવાને માટેજ ભગવાનની ભક્તિ કરવાની જરૂર છે આ ચોથા લોકોત્તરદેવ ગત મિથ્યાત્વની ઉપર ફેવતી શ્રાવિકાની વાત જાણવા જેવી છે

દેવનગરમા ધર્મધર નામે એક શ્રાવક રહેતો હતો,

સાર સુખે પ્રસાર કરતા હતા હમેશાં અમુક વખત સુધી તે જોડુ સાથે બેસીને ધર્મ ચર્ચા કરતુ અને સ્વાધ્યાયને આચરતુ હતુ. આથી તે બ નેની મનોવૃત્તિમા સદ્ વિચાર ઉત્પન્ન થયા કરતા, અને તે વિચાર પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તન પણ આચરતા હતા

આનદા કહે છે, બ્હેનો, તે ધર્મધર અને રેવતી બ નેની જોડી ખરેખર શ્રાવકના સુખી સ સારના નમુનારૂપ હતી તેઓ હમેશા આન દમા ને આનદમા રહેતા હતા, તેમ નામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રેમ વાસ કરીને રહ્યો હતો પ્રેમની પવિત્રતાનુ સ્વરૂપ તેમનામા સારી રીતે દેખાતુ હતુ ક લેશ, કકાશ, કજીઓ અને અરૂચિ એવા મહા દોષો તો તે મની વચ્ચે કદિ પણ આવતાજ નહીં રેવતીનુ હૃ ય જેવુ ધર્મધર તરફ હતુ, તેવુ ધર્મધરનુ હૃદય રેવતી તરફ હતુ જે ઇચ્છા ધર્મધરના હૃદયમા થઈ હોય, તે ઇચ્છાને રેવતી તન મનથી અનુસરતી હતી તે બ ને દ પતીમા કોઈવાર મતભેદ થનોજ નહીં તેઓ પરસ્પર અભેદરૂપે રહેતા હતા

બ્હેનો, આ ધર્મધર અને રેવતીની વચ્ચે જેવો સ્નેહ હતો તેનોજ પ્રેમ જે શ્ર વક અને શ્રાવિકાની વચ્ચે હોય, તેનોજ સ સાર સુખમય થાય છે જ્યા સ્ત્રીની ઈચ્છા અને પુરૂષની ઇચ્છા જુદી જુદી હોય, ત્યા ભેદભાવ ઉત્પન્ન થવાથી તે ઓનો સ સાર સુખમય થતો નથી તેવા શ્રાવક અને શ્રા વિકાઓ આલોક અને પરલોકના કાર્યો સાધી શકતા નથી. તેથી દરેક શ્રાવક દ પતીએ પોતાનામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રે

સાર સુખે પ્રસાર કરતા હતા હમેશા અમુક વખત સુધી તે જોડુ સાથે બેસીને ધર્મ ચર્ચા કરતુ અને સ્વાધ્યાયને આચરતુ હતુ આથી તે બંનેની મનોવૃત્તિમા સદ્ વિચાર ઉત્પન્ન થયા કરતા, અને તે વિચાર પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તન પણ આચરતા હતા

આનદી કહે છે, બ્હેનો, તે ધર્મધર અને રેવતી બંનેની જોડી ખરેખર શ્રાવકના સુખી સંસારના નમુનારૂપ હતી તેઓ હમેશા આનદમા ને આનદમા રહેતા હતા, તેમ નામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રેમ વાસ કરીને રહ્યો હતો પ્રેમની પવિત્રતાનુ સ્વરૂપ તેમનામા સારી રીતે દેખાતુ હતુ ક્લેશ, ઢકાસ, કજીઓ અને અરૂચિ એના મહા દોષો તો તે બની વચ્ચે કદિ પણ આવતાજ નહીં રેવતીનુ હૃદય જેવુ ધર્મધર તરફ હતુ, તેવુ ધર્મધરનુ હૃદય રેવતી તરફ હતુ જે ઇચ્છા ધર્મધરના હૃદયમા થઈ હોય, તે ઇચ્છાને રેવતી તન મનથી અનુસરતી હતી તે બંને દંપતીમા કોઈવાર મતભેદ થતોજ નહીં તેઓ પરસ્પર અભેદરૂપે રહેતા હતા

બ્હેનો, આ ધર્મધર અને રેવતીની વચ્ચે જેવો સ્નેહ હતો તેવોજ પ્રેમ જે શ્રાવક અને શ્રાવિકાની વચ્ચે હોય, તેનોજ સસાર સુખમય થાય છે જ્યા સ્ત્રીની ઇચ્છા અને પુરૂષની ઇચ્છા જુદી જુદી હોય, ત્યા ભેદભાવ ઉત્પન્ન થવાથી તે ઓનો સસાર સુખમય થતો નથી તેવા શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ આલોક અને પરલોકના કાર્યો સાધી શકતા નથી. તેથી દરેક શ્રાવક દંપતીએ પોતાનામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રે

નાના બચ્ચાને જાણે સાત્વન કરતા હોય, તેમ તેની આજુ બાજુ બેસી ચક ચક શબ્દો કરવા લાગ્યા પછી ત્યાથી તેઓ ઉડીને બીજે સ્થળે ચાલ્યા ગયા રેવતીએ તેમને જોયા નહીં એટલે તે ત્યાથી ચાલી નીસરી

શ્રાવિકારત્ન રેવતીના હૃદયમા આ દેખાવે અપૂર્વ મોહ ઉત્પન્ન કર્યો, તરતજ તેણીના હૃદયમા આવ્યુ કે, અહા ! આ ચકલા જેવી પક્ષીની જાતને પણ પોતાના બચ્ચા ઉપર કેટલો પ્યાર છે બચ્ચાનુ લાલનપાલન કરવામા પક્ષી જાતના માબાપને કેવો આનદ આવે છે ! આવુ લાલનપાલનનુ સુખ મને તો પ્રાપ્તજ થયુ નહીં અમો બને સ્ત્રી પુરૂષ છોકરા વિનાના સ્મશાન જેવા ઘરમા રહીએ છીએ આ સસારનુ સ્વરૂપ, આ સસારની શોભા અને આ સસારનુ તેજ એ સઘળુ છોકરાથીજ છે છોકરા વિના સસાર સુનો છે મારે બધી જાતનુ સુખ છે, પણ એક સતાન વિના તે સુખ નકામુ છે ”

આવો વિચાર કરતી રેવતી ઘેર આવી અને તેજ ચિતામા મગ્ન થઈને ઘરની ઓશરી ઉપર બેઠી ધર્મધરે પોતાની સ્ત્રીને ચિતા કરતી જોઇ પુછયુ, પ્રિયા, આજે તુ શેની ચિતા કરે છે? આજ સુધીમા કોઈ વાર તને આવી ચિતામા મે જોઇજ નથી આજે અચાનક આવી ચિતા કરવાનુ શુ કારણ બન્યુ છે? તે જલદી કહે

રેવતીએ ચિતાતુર ચેહેરે જણાવ્યુ સ્વામીનાથ, આજે એક અદભુત દેખાવ [illegible]

શ્રદ્ધા હવે તેનામા જુદી રીતની થઈ ગઈ, આથી તેની ઉ ઉપર મિથ્યાત્વની મલિન છાયા પડવા લાગી પોતાની આ ધારણા તેણીએ ગુપ્ત રાખી હતી પતિ ધર્મધરને જરા પણ જણાવી ન હતી ધર્મધર પોતાના મનમા જાણતો હતો કે, આ સ્ત્રીની વાસના મારા ઉપદેશથી શાત થઇ ગઈ છે હવેતે પાછી પૂર્વની જેમ નિષ્કામ ધર્મવાળી થઇ ગઈ છે ચાતુર્માસના પર્વોના દિવસોમા રેવતી આગી રચાવવી પૂજા કરાવવી વિગેરે વિશેષ ભક્તિ કરતી, તે નિષ્કામ ભક્તિ છે, એવુ ધર્મધર જાણતો હતો

જ્યારે ચાતુર્માસ્ય પૂર્ણ થયુ એટલે રેવતીએ જિનાલયમા જઇ પાછી પ્રભુની પાસે પૂર્વની જેમ પ્રાર્થના કરી, પોતાના હૃદયની ધારણા પ્રભુની આગળ દર્શાવી

તેવામા વિજયેદ્ર નામે કોઇ જૈન આચાર્ય તે નગરમા આવી ચડયા તેઓ મહા જ્ઞાની હતા અને ઉત્તમ પ્રકારની દેશના આપી લોકો ઉપર ઊપકાર કરતા હવા એક વખતે તેઓ વ્યાખ્યાન આપવાને પાટ ઉપર બેઠા હતા તેવામા ધર્મધર અને રેવતી બને તેમને વાદવાને આવ્યા ધર્મધર વિધિથી વદના કરી પુરૂષ વર્ગમા બેઠો અને રેવતી તેમની આગળ વદના કરી ઉભી રહી વદના કરતા રેવતીના મનમા પેલી સતાનની વાસના જાગ્રત થઈ આવી તરતજ તેણીએ ઉભા ઉભા ચિતવ્યુ કે, આવા શુદ્ધ સયમધારી જૈન મુનિને ભાવથી વદના કરી હોય તો મારો સતાનનો મનોરથ પૂરો થાય જૈન મુનિઓની વદના

ત આ શુ હશે ? તે વખતે ધર્મધરના મનમા પણ થયુ કે, મારી સ્ત્રી ખરેખરી શુદ્ધ શ્રાવિકા છે, તેનામા મિથ્યાત્વ ક્યાંથી હોય ? છ, જે આ આચાર્ય તેને મિથ્યાત્વી કહે છે પોતાની સ્ત્રીમા મિથ્યાત્વ નથી એવી ખાત્રીથી ધર્મધર ઉભો થઇને બોલ્યો—સ્વામી, જે સ્ત્રીને તમે મિથ્યાત્વી કહો છો, એ સ્ત્રીને હુ તો શુધ્ધ શ્રાવિકા જાણુ છુ, તો તેનામા કેવી રીતે મિથ્યાત્વ રહેલુ હોય ? તે આપ કૃપા કરી જણાવશો ધર્મધરના આવા વચન સાભળી આચાર્ય બોલ્યા—શ્રાવકવર્ય ! તે સ્ત્રી બીજી રીતે ધર્મી છે પણ તેનામા કેટલોક વખત થયા લોકોત્તરદેવગતમિથ્યાત્વ થયેલુ છે અને અ યારે લોકોત્તર ગુરૂગત મિથ્યાત્વ લાગેલુ છે તે સ્ત્રી જિનપ્રતિમાની પાસે સતાનની પ્રાર્થના કર્યા કરે છે અને તે કામના મનમા રાખીને તેણીએ આ ગયા ચાતુર્માસ્યના પર્વમા ભગવતની પૂજા ભક્તિ વિશેષ કરી છે વળી અત્યારે અમારી વદના કરતા તેણીએ હૃદયમાં પાછી એ વાસના પ્રગટ કરી હતી એ વાત તેણીને પુછી જુવો

આચાર્યના આવા વચન સાભળી ધર્મધર વિચારમા પડી ગયો અને જ્ઞાનીના વચન ઊપર તેને પૂર્ણ શ્રધ્ધા હોવાથી એ વાત તેના હૃદયમા ખરેખરી લાગી પછી તે મૌન ધરીને બેસી ગયો

આ વખતે રેવતી પોતાના મનમા અતિ પશ્ચાત્તાપ કરતી બેઠી થઇ અને તેણીએ વિનયથી ઊભા થઇ આચા

વાય છે અને તેવીજ કામનાથી જૈનમુનિઓની ભક્તિ કરે તે લોકોત્તર ગુરૂગતમિથ્યાત્વ કહેવાય છે એ બને પ્રકારનાં મિથ્યાત્વ તારામા ઉત્પન્ન થયા હતા, તેથી તને મિથ્યાત્વી જાણવી જોઇએ પણ જ્યારે હવે તારી શુધ્ધ ભાવના થઈ અને તે તે વિષેની આલોયણા લેવાનો નિશ્ચય કર્યો તો તુ થોડા વખતમા પાછી શુધ્ધ શ્રાવિકા થઈ જઈશ

આનદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, પછી તે આચાર્યે રેવતીને આલોયણા આપી શુદ્ધ કરી એટલે તે રેવતી પાછી શુદ્ધ થઇ અને પોતાના શ્રાવિક ધર્મમા પ્રવર્ત્તવા લાગી અને છેવટે તે પોતાનુ શ્રાવિકા જીવન સુધારી આ લોકમા એક પરમ પવિત્ર શ્રાવિકા તરીકે પ્રખ્યાત થઇ હતી માટે હે પુત્રી લલિતા, અને બીજી બાળ શ્રાવિકાઓ, તમે આ રેવતીના દાખલા ઉપરથી ઘણો વિચાર કરજો અને કદિ પણ તેવા મિથ્યાત્વનો રોગ થવા દેશો નહીં. માણસને પૈસો, છોકરા અને સસારના બીજા સુખની ઈચ્છા થયા કરે છે, અને તે ઇચ્છાના આવેશમા માણસ બધી વાત ભુલી જાય છે રેવતી જેવી એક ધાર્મિક અને સુજ્ઞ શ્રાવિકા પણ એવી સસારની ઇચ્છાઓને તાબે થઈ ગઇ તો પછી બીજી આપણા જેવી સાધારણ શ્રાવિકા તેને તાબે થઇ જાય, તેમા શુ આશ્ચર્ય ?

આનદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, પાચમુ લોકોત્તર ગુરૂગત મિથ્યાત્વ કહેવાય છે તે મિથ્યાત્વમા જૈન ગુરૂને લગતી બાબત રહેલી છે જે જૈન સાધુનો વેષ રાખી જૈન

ચી દે છે માટે હે બ્હેનો, એ મિથ્યાત્વથી તમે સર્વદા દૂર રહેજો કદિ પણ તેવા ગુરૂની સેવા ભકિતમાં સપડાઈ જશો નહીં

બ્હેનો, વળી જે નિર્દોષ શુધ્ધ ગુરૂ છે, તેમની સેવા ભકિત કરો તે કોઇ જાતની ઇચ્છા રાખ્યા વગર કર્યા કરજો ઉત્તમ સાધુની ભકિત કરવામા સસારની હલકી ઇચ્છાઓ પૂરી થાય એવી ધારણા મનમા રાખશો નહીં એવો ધારણાથી જો તમે એ મહાત્મા મુનિઓની સેવા ભકિત કરશો તો તમારી સેવા ભક્તિ નિષ્ફળ થશે અને તમારામા લોકોત્તર ગુરૂગતમિથ્યાત્વ આવી પ્રવેશ કરશે અને એ મિથ્યાત્વનો પ્રવેશ થશે તો પછી તમારૂ સમકિત દૂષિત થઈ જશે, જેથી તમે શ્રાવિકા ધર્મનો પવિત્ર અધિકાર ખોઈ બેશસો આ વિષે પણ રેવતીનો દાખલો યાદ કરજો રેવતી શુધ્ધ શ્રાવિકા હતી, તોપણ તેને લોકોત્તરદેવગત અને લોકોત્તરગુરૂગતમિથ્યાત્વ લાગવાથી, તે પોતાની સારી પ્રતિષ્ટા ગુમાવી બેઠી હતી અને આચાર્યે ભરી પર્ષદામા તેને મિથ્યાત્વી કહી પોતાનુ વ્યાખ્યાન બધ રાખ્યુ હતુ, આથી રેવતીને ઘણુ જ શરમાવુ પડયુ હતુ બ્હેનો, જો તમે એ વાત લક્ષમા રાખશો તો તમારામા કદિ પણ એ મિથ્યાત્વ આવશે નહીં જો કદિ તમારા હૃદયમા સસારની વાસના જાગ્રત થય અને તમે મોહને વશ થઈ જાઓ તો તે વખતે રેવતીનુ દષ્ટાત સભારજો એટલે તમારા પરિણામ સુધરી જશે

પતિની ભક્તિ કરવામા તત્પર રહેનારી હતી તેની મનો વૃત્તિમા હમેશા સદ્વિચારો આવ્યા કરતા અને તે વિચાર પ્રમાણે તેણીનુ પ્રવર્તન થતુ હતુ

શ્રીચદ્ર અને મનોરમાને ચાર પુત્રો અને ત્રણ પુત્રીઓ થઇ હતી તેમના ઘરની સ્થિતિ સાધારણ હતી શ્રીચદ્ર સાધારણ ધધો કરી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતો હતો તેમા પણ ઘણીજ કરકસર કરવી પડતી હતી આવી રીતે પો તાના ઘરનો નિર્વાહ ચલાવીને પણ તે પોતાના કર્ત્તવ્યમા તત્પર રહેતો હતો સવારે અને સાઝે પ્રતિક્રમણ તથા સા માયિક વિગેરે આવશ્યકક્રિયા કરવામા તે ઘણીજ કાળજી રાખતો હતો અને તે ઉપરાતના વખતમા તે પોતાનો ધધો પ્રમાણિકપણે કરતો હતો શ્રીચદ્રના પ્રમાણિકપણાના ગુણને લઇને લોકોમા તેને માટે સારો અભિપ્રાય બધાયો હતો એથી કરીને એ નિર્ધન ગૃહસ્થ પોતાના કુટુબનુ પોષણ કરી શકે તેટલુ દરવર્ષ કમાઇ શકતો હતો

મનોરમા પણ, પોતાના શ્રાવિક ધર્મને જાળવી પોતાના ઘરનુ કામકાજ કરતી અને કરકસરથી પોતાના ઘરનો કા રભાર ચલાવતી હતી પોતે ગરીબ સ્થિતિની શ્રાવિકા છે, એવુ જાણી તે પોતાનાથી બને તેવુ ભરવા શીવવાનુ કામ કરતી અને તેમાથી પેદા થયેલા પૈસાથી પોતાના પતિને સહાય કરતી હતી

આ બને સ્ત્રી પુરૂષ પોતાનો વ્યવહાર ચલાવી ધર્મ

ક્હેનો, અહિં તમારે પણ ખરેખરો બોધ લેવાનો છે કદિ આપણી સ્થિતિ સારી હોય તોપણ કુળવાન્ સ્ત્રીએ પોતાના મનમા તેનો ગર્વ રાખવો નહીં લક્ષ્મી ચપળ છે અને તે કાયમ ટકી શકવાની નથી ઘણા ધનવાનો ક્ષણમા નિર્ધન થઈ જાય છે, અને નિર્ધનો ક્ષણમા ધનવાન્ થઈ જાય છે દરેક કુટુબની ચડતી અને પડતી થયા કરે છે જેનો ઉદય તેનો અસ્ત થવાનોજ છે માટે, પૈસાનો ગર્વ કદિ પણ રાખવો નહીં એક વિદ્વાને પૈસાના ગર્વના ત્રણ ભાગ પાડયા છે ૧ ઉત્તમ પ્રકારનો ગર્વ ૨ મધ્યમ પ્રકારનો ગર્વ અને ૩ અધમ પ્રકારનો ગર્વ જે માણસને એવો ગર્વ હોય કે, મારા જેવુ કોઈ પૈસાદાર નથી હુ જગત્મા પૈસાદાર કહેવાઉં તો વધારે સારૂ, એમ માનીને જે બીજાનો ઉપકાર કરવામા, કીર્ત્તિ દાન આપવામા અને ધર્મમા કે ગામમા વાહવાહ કહેવરાવવામા પૈસો ખર્ચે તે પૈસાનો ગર્વ ઉત્તમ પ્રકારનો કહેવાય છે વળી જે માણસ એવો ગર્વ રાખે કે, મે પૈસાનો કેવો ખર્ચ કર્યો અને જે મે ખર્ચ કર્યો, એ વાત મારે પોતાને બીજાને જણાવવી જોઇએ, જેથી લોકો મારી ઉદારતા વખાણે અને તેથી મારો પૈસો જગત્મા જાહેર થાય તો હુ પૈસાદાર કહેવાઉં આવુ ધારીને જે પૈસાનો ખર્ચ કરે અને પછી પોતાને મોઢે તે વાત કહી બતાવે, તે પૈસાનો ગર્વ મધ્યમ પ્રકારનો કહેવાય છે અને જે માણસ એવો ગર્વ રાખે કે, " હુ મોટો પૈસાદાર છુ મારી આગળ બીજુ કોઇ પણ માણસ પૈસાદાર નથી હુ કોઇને પૈસાદાર ગણવાનો નથી અને મારે કોઇની ગરજ નથી " આવો ગર્વ રાખી બીજાના વચનથી

ધનવાન્ થવુ જૈનપર્વો કલ્પવૃક્ષના જેવા ગણાય છે, તેથી તેની આરાધના કરવાથી મનોવાછિત કાર્ય સિદ્ધ થયા વિના રહેશે નહીં પછી તેણે વિચાર્યું કે બધા જૈનપર્વોમા પર્યુષણ પર્વ મોટુ છે આ પર્વની આરાધના કરવાથી સર્વ પ્રકારના મનોરથ પૂર્ણ થશે માટે આજથી આ પર્વના જે દિવસો બાકી રહેલા છે, તે દિવસોમા ચતુર્વિધ આહારના પચ્ચખાણ લઇ અને મનમા મારી ધારેલી કામના પૂર્ણ થવાની ધારણા કરી હુ ઉપાશ્રયે જઈને બેશુ, જેથી મારા દુખનો અત આવી જાય આવુ વિચારી મનોરમા પાછી ઉપાશ્રયે જવાને તૈયાર થઈ તેવામા શ્રીચદ્ર ધર્મસાધન કરી ઘેર આવ્યો તેણે મનોરમાના મુખ સામુ જોયુ, અને તેણીના ચેહેરા ઊપર ચિતાનો દેખાવ જોવામા આવ્યો અને તે બાહેર જવાને તૈયાર થતી હોય, તેમ દેખાયુ

શ્રીચંદ્ર—આજે તો પર્યુષણપર્વનુ વ્યાખ્યાન માલ્ભી મારાથી પણ વેહેલા આવ્યા ?

મનોરમા—હા, હુ વેહેલી આવી છુ

શ્રીચદ્ર—પાછા કયા જવા તૈયાર થાઓ છો ? અને તમારા મુખ ઉપર કાઇક ચિતા હોય, તેવુ કેમ જણાય છે ?

મનોરમાએ વિચાર કર્યો કે, જો હુ મારી ચિતાનુ ખરેખરૂ કારણ કહીશ તો પતિના મનમા વધારે ચિતા થશે અને તે ચિતા દૂર કરવાનુ સાધન જે આ પર્વનુ આરા

ગુરૂને વંદના કરી પછી સંવત્સરી સુધીના ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કરવાના પચ્ચખાણ લીધા તે વખતે એ સ્વાર્થી શ્રાવિકાએ પોતાના મનમા આ પ્રમાણે ધારણા કરી આ પર્યુષણપર્વની આરાધના કરવાના ફળરૂપે મારી નિર્ધનતા દૂર થઈ જશે અને મારા ઘરમા સર્વ જાતની સમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત થશે આવી કામનાથી એ મોહમૂઢ શ્રાવિકાએ પર્યુષણ પર્વની આરાધના કરવા માડી આખા નગરમા પણ એ વાર્તા ફેલાણી કે, શ્રીચદ્ર શ્રાવકની સ્ત્રી મનોરમાએ પર્યુષણપર્વનો તપ માડયો છે પણ તેણીના મનની શી ધારણા છે, એ વાત કોઇના જાણવામા આવી નહીં બીજા વ્રતધારી તપસ્વીઓની સાથે મનોરમાની પણ ગણત્રી થઈ નગરના આસ્તિક લોકો તેની ભક્તિ કરવા લાગ્યા અને ઘણા શ્રાવક શ્રાવિકાઓ તેને સાતા પુછવા આવવા લાગ્યા સવત્સરીની પેહેલા અઠ્ઠાઈ ઉત્સવ પ્રસગે બધા સઘ તરફથી પ્રભુનો વરઘોડો ચડાવવામા આવ્યો જૈન લોકો ઉમગથી તેમા ભાગ લેવાને એકત્ર થયા પ્રભુના ગજેદ્રની પાછળ તપસી લોકોના રથનુ સરઘસ પણ કાઢવામા આવ્યુ ચાતુર્માસિક, ત્રિમાસિક, દ્વિમાસિક, માસિક અને પાક્ષિક સુધીના ઉપવાસવાળાઓ તેમા બેઠા હતા તેઓની સાથે સ્વાર્થને માટે તપ કરનારી મનોરમાને પણ બેસારવામા આવી હતી

આ વરઘોડો જિનચૈત્યની પાસેથી પ્રસાર થઈ નગરમા જાહેર રસ્તાઓ ઉપર ફરવા નીકળ્યો ફરતો ફરતો તે વરઘોડો બજારના મધ્ય ભાગે આવ્યો, ત્યા જે રથમા મ

શ્રીચદ્રે અજળિ જોડી કહ્યુ, જોષી મહારાજ, આ સ્ત્રીને કેવી પીડા છે? અને તેને આવી ઉત્તમ તપસ્યામા આવુ વિપરીત ફળ કેમ થયુ હશે? જૈનશાસનના અધિષ્ટાયક તપસ્વીની રક્ષા કરે છે, તે છતા આ સ્ત્રીને માટે આવો અતગાય કરનારો બનાવ કેમ બન્યો હશે? ગુણધર નિમિત્તના જ્ઞાનથી વિચારીને બોલ્યો—શ્રીચદ્રશેઠ, આ તમારી સ્ત્રી મનોરમાએ જે તપસ્યા કરી છે, તે સ્વાર્થ બુદ્ધિએ કરેલી છે આ તપસ્યા કરતા તેણીએ દ્રવ્ય મેળવવાની ઈચ્છા રાખી છે, તેથી તે મિથ્યાત્વી બની છે, માટે પ્રભુના વરઘોડામા જૈનશાસનના અધિષ્ઠાયક દેવે તેની રક્ષા કરી નથી આ વાતની પ્રતીતિ કરવી હોય તો તમે એ શ્રાવિકાને એ વાત સર્વની સમક્ષ પુછી જુવો

ગુણધર નિમિત્તિઆના આવા વચન સાભળી સર્વ લોકો આશ્ચર્ય પામી ગયા પછી શ્રીચદ્રે સર્વની સમક્ષ મનોરમાને તે વિષે પુછ્યુ મનોરમા શુદ્ધ હૃદયની હોવાથી તેણીએ તે વાત કબુલ કરી કહ્યુ કે, મુનિના વ્યાખ્યાન વખતે કોઈ પૈસાના મદવાળી શ્રાવિકાના મેહેણા ઉપરથી મે દ્રવ્યની લાલસાથી આ પર્વની તપસ્યા કરી હતી પછી તેણે પુછ્યુ કે, એમાં મિથ્યાત્વ શાનુ લાગે? મે કાઇ બીજા ધર્મના પર્વના દિવસોનુ આરાધન કર્યું નથી, તેમ કોઈ મિથ્યાત્વીના દેવને પૂજ્યા કે માન્યા નથી તે છતાં એમા મિથ્યાત્વ શી રીતે કહેવાય? મનોરમાના આવા વચન સાભળી નિમિત્તિઆએ કહ્યુ—હે સ્ત્રી, મિથ્યાત્વનુ પૂરેપૂરૂ સ્વરૂપ તારા જાણવામા નથી આવ્યુ બીજા

કલંક લાગશે જૈનપર્વની આરાધના માત્ર કલ્યાણની ઈચ્છા રાખી કરવાની છે, કોઈ જાતની સાંસારિક ઈચ્છા રાખીને તે કરવાની નથી સાંસારિક ઈચ્છા રાખી કરેલ વ્રત તથા તપસ્યા ફોગટ શરીરને કષ્ટ રૂપજ થઈ પડે છે આ ઉપરથી એમ ન સમજવું કે, આ લોકના સંસારિક કાર્યો તપસ્યા કરવાથી પાર પડતા નથી, પણ પરલોકના કાર્યોજ થાય છે વ્રત તથા તપસ્યા કરવાથી શાસનના અધિષ્ઠાયક દેવતાઓ આ લોકના સાંસારિક કાર્યમાં પણ સહાયભૂત થાય છે મોટા મોટા અંતરાયો, ઉપદ્રવો અને શારીરિક પીડાઓ તેનાથી નાશ પામી જાય છે, પણ તે અવાંતર ફળરૂપે થાય છે, તોપણ તેનું મુખ્ય ફળ તો આ સંસારના બંધનમાંથી મુક્ત થવા રૂપ મોક્ષજ છે એ મોક્ષની વાસના રાખીને એ વ્રત તપસ્યા કરવા જોઈએ સંસારની વાસના રાખીને એવા વ્રત તપ વગેરે ન કરવા જોઈએ આ વાત હમેશા ધ્યાનમાં રાખવાની છે

આનંદા કહે છે—હે પુત્રી લલિતા, અને ચંચળ, તમે સર્વે આ છ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ યાદ રાખી તેનાથી સર્વદા દૂર રહેજો તમારા સાસરામાં કદિ તેવા મિથ્યાત્વનો કોઈ પ્રસંગ આવે તો તમે તેનાથી ચેતતા રહેજો કદિ તમારા સાસુ સસરા, જેઠ કે બીજા કોઈ વડિલ જન તે છ મિથ્યાત્વ માંહેલા કોઈ મિથ્યાત્વને અવલંબન કરે તો તમે તમારાથી બને તેટલી રીતે તેમને ચેતવણી મળે તેવી સૂચના કરજો કદિ તમારાથી તે મોટેરા હોવાથી તમે તેમને વધારે કહી શકો તેમ ન હોય તો પણ જેમ બને તેમ

ચંચળ—બા, ચાલો હવે દેવચંદજી ગોરજીને ઉ પાશ્રયે માનતા કરવા જવાનો વખત થઈ ગયો

પ્રેમદા—ચંચળ, મારે તો ત્યાં જવુ નથી તારે જવુ હોય તો એકલી જા મને તો તારી આનંદાકીની વાતો સાભળવામા ઘણો રસ આવે છે

આનંદા—પ્રેમદા બ્હેન સાભળવાની ઇચ્છા હોય તો આગળ વાત ચલાવુ કહો, શી મરજી છે?

પ્રેમદા—આનંદા બ્હેન તમારી વાણી સાભળવાનો ધરાવ થતો નથી મને તો ઘણોજ આનંદ આવે છે

પુતળી—સાભળીને ફક્ત આનંદ આવે તેટલાથી શો લાભ થવાનો? જેવી રીતે સાભળવુ, તેવી રીતે વર્ત્તવામા આવે ત્યારેજ સાભળવુ લેખે ગણાય છે

પ્રેમદા—પુતળી, તારૂ કહેવુ બરાબર છે મારા મનમા તો હવે નિશ્ચય થઇ ગયો છે કે, ગોરજી દેવચંદજીને અપાસરે માનતા કરવા જવુજ નહિ એ લોકો ખરેખરા ઢોંગી હોય છે જેઓ બીજાને બાધા—આખડી આપી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવે, તે ખરા ગુરૂ કેમ કહેવાય? મે અજ્ઞાનતાથી પહેલા એવી બાધા રાખી હતી, પણ હવેથી તેમ કરવુ, એ મારા મનને અનુચિત લાગે છે એમ કરવાથી આપણામા મિથ્યાત્વ આવે છે એ મને હવે ખબર પડી છે, આપણે શ્રાવક થઇને મિથ્યાત્વીનુ કામ કરીએ

ત્ય ધર્મવાર્ત્તા સાભળવાને આવશો ત્યારે મારા લક્ષ્મીચદ દાદાની બરદાસ કોણ કરશે ?

પ્રેમદા—લલિતા, એમા શુ પુછે છે? તુ અને તારી બા બને અહીં બેસો છો ત્યારે તારા બાપાની બરદાસ કોણ કરે છે?

લલિતા—ભાભુ, અમે તો મારા બાપાની બરદાસ કરીને પછી આ કામ કરીએ છીએ

પ્રમદા—ત્યારે અમે પણ તેમ કરીશુ તે છતાં કદિ જો આવી સારી સારી ધર્મની વાતો સાભળવામા આવે અને તારા દાદાની બરદાસ ઓછી થાય તોપણ શી હરકત છે? તેઓ પોતાની મેળે તેમનુ કામ કરી લે

આનંદા—પ્રેમદા બ્હેન, એમ બોલો નહીં આપણી પેહેલી ફરજ આપણા પતિની સેવા કરવાની છે સોભાગ્યવતી સ્ત્રીએ પ્રથમ પતિની સેવા કરવી જોઇએ અને તે પછી પતિની આજ્ઞા લઇને બીજા ધર્મના કામ કરવાં જોઇએ

પ્રેમદા—આનદા બ્હેન, તમે કહો છો, તે વાત હુ સાચી માનુ છુ હવેથી હુ પતિની સેવા કરીનેજ બીજુ કામ કરવાનો ઠરાવ રાખીશ

આનંદા—પ્રેમદા બ્હેન, તમે મારા વડિલ છો, તેથી જો કે મારે તમને કહેવુ ન જોઈએ પણ તમારા હિતની ખાતર કહેવુ પડે છે તે ધ્યાનમા લેશો સ્ત્રીએ ક

એ અવગુણો અને દોષોની છાયા આપણા સતાન ઊપર પડયા વિના રહેશે નહીં પ્રેમદા બ્હેન, મે તમારી આગ ળ આટલુ બધુ વિવેચન શામાટે કર્યું ? એ વાતની તમને યાદી આપુ તો તમારા મનમા તેની સારી અસર થાય

પ્રેમદા—આનદા બ્હેન, તમે જે બોધ આપ્યો તે ખરેખર હૃદયમા રાખવા લાયક છે તમાની વાતની અમાને ચચળ ઊપરથીજ મને તે વિષેની વધારે ખાત્રી થાય છે આ ચચળ જ્યારે તમાની આગળ ધર્મવાર્તા સાભળવા આ વતી ન હતી, તે વખતે તેનો સ્વભાવ ઘણો વિચિત્ર હતો મારામા જે અવગુણો અને દોષો છે તે ઘણાખરા આ ત મારા બોધથી મારા ઓળખવામા આવ્યા છે, તે માહેલા કેટલાએક અવગુણો અને દોષો ચચળમા પણ દાખલ થઈ ગયા હતા તે બધા અત્યારે મને પ્રત્યક્ષ યાદ આવે છે જ્યારથી ચચળ તમારા સહવાસમા જોડાઈ છે, ત્યારથી તેની વર્તણુક સુધરી હોય એમ મને લાગે છે અને તેના દોષ જોવામા આવતા નથી હવે તેનામા હમેશા માગ સારા ગુણ વૃદ્ધિ પામતા જોઉ હુ આનદા બ્હેન, તમારૂ કહેવુ ધ્યાનમા લઇને હવેથી મારામા જે અવગુણ કે દોષ હશે, તેને હુ દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કર્યા કરીશ અને હમેશાં ત મારા મુખની વાણી સાભળવાને આવીશ તમારા કહ્યા પ્રમાણે પતિની ભક્તિમા સદા તત્પર રહીશ તેમજ કદિ પણ પતિની આગળ ખોટુ બોલીશ નહીં તેમનાથી છાના કામ કરીશ નહીં અને તેમને છેતરવાનો પ્રયત્ન કરીશ નહીં આનદા બ્હેન, આજે મારી ઉપર તમે મોટો ઉપકાર કરેલો

ત્વના વિષયને તમે બરાબર યાદ રાખજો અને તે પ્રમાણે વર્તવાની મનમા કાળજી રાખજો વળી આ વાત તમારે સાભળીને મનમાજ રાખવાની નથી, પણ જે તમારા સગા, સબધી, સ્નેહી કે પડોશના બૈરાઓ હોય, તેમને આ વાત જણાવજો તેમજ તમારી સખીઓ કે બ્હેનપણીઓ હોય, તેમને પણ મિથ્યાત્વના આ બધા પ્રકાર સમજાવજો તેમ કરવાથી તમને ઘણોજ લાભ થશે બ્હેનો, હવે આવતી કાલે બીજી જાણવા લાયક વાર્ત્તા કહેવામા આવશે માટે સર્વે વખતસર વેહેલા પધારજો

(બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે માતાઓ અને બ્હેનો, પછી આનદાએ પોતાની ઉપદેશવાર્ત્તા બધ કરી એટલે ચચળની મા પ્રેમદા બોલી

પ્રેમદા—આનદા બ્હેન, આવતી કાલે હુ અને ચચળ સાથે આવીશુ અમારા આવવા પછી તમે ઉપદેશવાર્ત્તા શરૂ કરજો

ચંચળ—બા, એમા શુ કહો છો ? હુ નિત્યનો વાર્તાનો વખત જાણુ છુ, એટલે આપણે બરાબર વખતસર આવી પોહોચીશુ કે જેથી મારા આનદા કાકીને આપણી રાહ જોવી નહીં પડે

પછી આનદા અને લલિતા ઉઠયા એટલે બીજાં બધાં ઉઠી પોતપોતાને ઘેર ગયા

અજવાળી—મણિબ્હેન, એમ શીખવવાનુ શુ કહો છો? અત્યારે અહીંજ ગાઈ બતાવે એટલે બધી શ્રાવિકા ઓના સાભળવામા આવે

ગંગા—મણિબ્હેન, એ કવિતા તો તમે પણ શીખતા હતા

મણિ—હા, મને તે કવિતા યાદ થઇ હતી પણ ઘણા દિવસ થઈ ગયા છે, માટે હવે બરાબર યાદ નથી માટે તમે બોલશો ત્યારેજ થશે, હુ તમારી સાથે બોલાવવા લાગીશ

પછી ગગા અને મણિ તે કવિતા નીચે પ્રમાણે ગાય છે.

મિથ્યાત્વ વિષે કવિતા.

વસંતતિલકા

શુ સત્યને વળિ અસત્યજ ધર્મમા છે?
શો સાર ધર્મજતણા [1]શુભકર્મમા છે, ?
ધારો નહીં કદી હૃદે [2]કુવિચાર આવો,
મિથ્યાત્વ એ મનવિષે [3]મહિલા ન લાવો   ૧

ધર્મો બધા જગતમા શુભ મોક્ષદારી,
તે સર્વનેજ નમવુ શુભ ભાવ ધારી,
એવુ ગણી હૃદયમા નહીં દોષ લાવો,
મિથ્યાત્વ એ મનવિષે મહિલા ન લાવો   ૨

---

૧ સારા કામમાં ૨ નઠારા વિચાર ૩ હે મહિલા-હે સ્ત્રીઓ

માપ અહાર સુખે જે સેવે,
રાખે પરિગ્રહ રહે [1]કુટેવે,
એ લૌકિક ગુરૂતણી કરો નહિ [2]સેવનેરે છોડો ૨

હોળી ધુળેટી [3]વિજયાદશમી,
નાગપંચમી [4]શિયળસપ્તમી,
આગધો નહિ સર્વ લૌકિક પર્વનેરે છોડો. ૩

છત્ર ચડાવો આંગી ગ્યાવો,
પૂજા પ્રેમે આપ ભણાવો,
લાલચ છોડી ભજો લોકોત્તર દેવનેરે છોડો ૪

વેષ ધરી જે જન ઠગનારા,
જે નિર્મળ તપ આચરનારા,
નહિ લોકોત્તર ગુરૂ ભજો ધરિ [5]આશનેરે છોડો ૫

આગધુ જિનપર્વ સદા હું,
સુખસાધક ધનવંત બનુ હું,
એ ધારી સાધો ન લોકોત્તર પર્વનેરે છોડો ૬

આ પ્રમાણે ગંગા અને મણિએ ગાઇ બતાવ્યું, તે સાંભળી બધી શ્રાવિકાઓ ખુશી ખુશી થઇ ગઇ તેમના હર્ષના નાદથી બધી શ્રાવિકાશાળા ગાજી ઉઠી અને એકી અવાજે તેમને ધન્યવાદ આપવામાં આવ્યો પછી ધર્મદાસ શેઠ

---

૧ નઠારી ટેવમાં રહેનાર-દુર્વ્યસની ૨ સેવા ૩ દશેરા ૪ શીળસાતમ ૫ આશા-લાલચ રાખીને

મળ્યા હુ શ્રાવિકાશાળામા જાઉં છુ

નંદુ—અહો તમે તો મોટા ધર્મી થઇ ગયા ને શુ ?

દીવાળી—નદુ બ્હેન, આમ શુ બોલે છે ? તેમા અમે મોટા ધર્મી શેના થઇ ગયા, અમારાથી બને તે કરીએ છીએ

નંદુ—શ્રાવિકાશાળામા જવાથી શો લાભ થાય છે ? એ કાઇ મને સમજાતુ નથી આપણા ગામના લોકો નવરા છે, કોઇ ધતીંગ ઉભુ કરે એટલે તેમા ટોળે ને ટોળે જવા માડે છે કોઈ વિચાર કરતુ નથી, કે આમા શો લાભ મળે છે ?

દીવાળી—નદુ આ તુ શુ બોલે છે ? શ્રાવિકાશાળામા જવામા શુ લાભ નથી ? અને તેને તુ ધતીંગ માને છે ? અરે તુ તો ખરેખરી મૂર્ખ લાગે છે આજ સુધી હુ તો એમ સમજતી હતી, કે નદુએ કેળવણી લીધી છે, તેથી તે ધર્મ અને નીતિમા પ્રવીણ થઇ હશે

નંદુ—બ્હેન દીવાળી, તે હજી કન્યાશાળાની કેળવણી લીધી નથી, સારા સારા નોવેલો અને સુધારાના નિબધો વાચ્યા નથી, ત્યા સુધી તારા મનમા મારૂ કહેવુ ઉતરશે નહીં જ્યારે તે બધા પુસ્તકો તુ વાચીશ ત્યારે તો તને પણ દેહેરે, અપાસરે કે શ્રાવિકાશાળામા જવુ ગમશે નહીં

દીવાળી—બ્હેન નદુ, જે વાચવાથી દેહેરે, અપાશરે અને શ્રાવિકાશાળામા જવુ ન ગમે, તેવા પુસ્તકો કે નિ

નંદુ—દીવાળી; ત્યારે તો તારા કહેવા પ્રમાણે સરકારી કન્યાશાળાઓમા કોઈ પણ છોકરીએ ભણવા જવુ ન જોઇએ દરેક સ્થાને સ્ત્રી કેળવણીને માટે કન્યાશાળાઓની સ્થાપના કરવામા આવી છે, તે તદન નકામી ગણાય.

દીવાળી—નદુ, મારૂ કહેવુ, તેમ નથી, કે સરકારી કન્યાશાળામા ભણવાને ન જવુ અને તે તદન નકામી છે પણ તેની સાથે ધર્મની કેળવણી લેવી જોઈએ જો ધર્મની કેળવણી લેવામા ન આવે અને ફક્ત કન્યાશાળામા કેળવણી આપવામા આવે છે, તે ધોરણે એટલે ધર્મ સબધી કાઈ પણ જ્ઞાન લીધા વિનાનીજ કેળવણી લેવામા આવે તો કુળાચારના વિચાર ભુલી જવાય છે જે વિચાર તારા મુખમાથી હમણાજ પ્રગટ થયા હતા

નદુ—દીવાળી બ્હેન, આ તમારા વિચાર મને તો પસદ પડતા નથી હુ તો ધર્મનો અર્થ વ્હેમ કરૂ છુ કારણ કે ધર્મ ઘેલા બૈરાઓ દેહેરે, અપાશરે અને શ્રાવિકાશાળામા રખડયા કરે છે અને પોતાના પતિના તાબામા રહી વેતરાની જેમ ઘરના કામકાજ કરે છે એવી સ્ત્રીઓ ઘણીજ અધમ અવસ્થા ભોગવે છે

દીવાળી—નંદુ બ્હેન, જ્યા સુધી તારા હૃદયમા ધર્મની છાપ પડી નથી જ્યા સુધી શ્રાવિકા અને શ્રાવિકાનો ધર્મ શો છે ? એ વાત તે સાભળી નથી, ત્યા સુધી તારા આ નઠારા વિચારમા કદિ પણ સુધારો થવાનો નથી એ વાત નક્કી જાણજે

નંદુ—દીવાળી; ત્યારે તો તારા કહેવા પ્રમાણે સરકારી કન્યાશાળાઓમા કોઈ પણ છોકરીએ ભણવા જવું ન જોઇએ દરેક સ્થાને સ્ત્રી કેળવણીને માટે કન્યાશાળાઓની સ્થાપના કરવામા આવી છે, તે તદન નકામી ગણાય.

દીવાળી—નદુ, મારૂ કહેવુ, તેમ નથી, કે સરકારી કન્યાશાળામા ભણવાને ન જવુ અને તે તદન નકામી છે પણ તેની સાથે ધર્મની કેળવણી લેવી જોઈએ જો ધર્મની કેળવણી લેવામા ન આવે અને ફક્ત કન્યાશાળામા કેળવણી આપવામા આવે છે, તે ધોરણે એટલે ધર્મ સબધી કાઈ પણ જ્ઞાન લીધા વિનાનીજ કેળવણી લેવામા આવે તો કુળાચારના વિચાર ભુલી જવાય છે જે વિચાર તારા મુખમાથી હમણાજ પ્રગટ થયા હતા

નદુ—દીવાળી બ્હેન, આ તમારા વિચાર મને તો પસદ પડતા નથી હુ તો ધર્મનો અર્થ બ્હેમ કરૂં છુ કારણ કે ધર્મ ઘેલા બૈરાઓ દેહેરે, અપાશરે અને શ્રાવિકાશાળામા રખડયા કરે છે અને પોતાના પતિના તાબામા રહી વેતરાની જેમ ઘરના કામકાજ કરે છે એવી સ્ત્રીઓ ઘણીજ અધમ અવસ્થા ભોગવે છે

દીવાળી—નદુ બ્હેન, જ્યા સુધી તારા હૃદયમાં ધર્મની છાપ પડી નથી જ્યા સુધી શ્રાવિકા અને શ્રાવિકાનો ધર્મ શો છે? એ વાત તે સાભળી નથી, ત્યા સુધી તારા આ નઠારા વિચારમા કદિ પણ સુધારો થવાનો નથી એ વાત નક્કી જાણજે

જો તો તે વિષે તારા હૃદયમા માલુમ પડશે કે, આ ભરત ખડ ઉપર જૈન ધર્મનો પ્રભાવ કેવો હતો? એવા ઉગ્ર જાહેર પવિત્ર ધર્મને આજકાલની તુ એક અલ્પ બુદ્ધિવાળી છોકરી વ્હેમ રૂપગણી અનાદર કરે છે, તે સર્વ રીતે અયોગ્ય છે

નંદુ—દીવાળી, હુ તો આજકાલની છોકરી છુ, અને તુ આગળી કાઈ મોટી થઈ ગઈ નથી જ્યા સુધી મારા મનમા તારી વાત ઠસે નહીં, ત્યા સુધી હુ તે કેમ માનુ ?

દીવાળી—નદુ વ્હેન, તારા મનમા ખોટુ લગાડીશ નહીં ધર્મના ઝનુનને લઇને મારાથી વધારે પડતુ બોલાય છે, તે માફ કરજે તારે પણ તારોજ વિચાર ખરો છે એવી હઠ ન રાખવી જોઇએ જ્યા સુધી કોઈ બાબત બરાબર તપાસી ન હોય ત્યા સુધી તે બાબત ખોટી છે, એમ કહેવુ તે અયોગ્ય છે વ્હેન, તે હજુ આપણા જૈન-ધર્મનુ જ્ઞાન મેળવ્યુ નથી, તેમજ તેના તત્વજ્ઞાન વિષે બરાબર તે સાભળ્યુ નથી, ત્યા સુધી તને આ નવી વિદ્યા અને સુધારો સાચો લાગે છે, જ્યારે તુ જૈનધર્મનુ જ્ઞાન મેળવીશ અને જૈનધર્મના તત્વજ્ઞાન વિષે બરાબર વિચાર કરીશ ત્યારે તારા મનમા નિશ્ચય થશે કે, આજકાલની કેળવણીમા કાઈ નથી અને દરેક શ્રાવિકાએ ધર્મની કેળવણીની સાથે બીજી કેળવણી લેવી જોઇએ વળી તે સાથે એવો પણ વિચાર થશે કે, દરેક માણસને પોતાનો

ગથી ઘણા વિરૂદ્ધ હોય છે તેથી આપણને લાભને બદલે એરલાભ થાય છે

નંદુ—દીવાળી બ્હેન, ત્યારે શુ એ સુધારાના વિચારો તદન નકામા અને નિરૂપયોગી સમજવા?

દીવાળી—હા, તે તદન નકામા અને નિરૂપયોગી સમજવા

નંદુ—ત્યારે કેવા વિચારો ઉપયોગી સમજવા?

દીવાળી—જેમા આપણા ધર્મને અને કુળાચારને બાધ ન આવે એવા વિચારો ઉપયોગી સમજવા

નંદુ—એવા વિચારો શાથી થાય છે?

દીવાળી—ધર્મની કેળવણી લીધાથી

નંદુ—એકલી ધર્મની કેળવણી લઇએ અને ગૃહ-સ સારની કેળવણી મળે નહીં તો પછી શા કામનુ?

દીવાળી—ધર્મની કેળવણીની સાથે ગૃહ-સ સારની કેળવણી લેવી જોઇએ

નંદુ—ગૃહ-સ સારની કેળવણી કયા લેવી?

દીવાળી—સરકારી કે ખાનગી કન્યાશાળાઓમા લેવી

નંદુ—ધર્મની કેળવણી કયા લેવી?

દીવાળી—જૈન કન્યાશાળામા અથવા શ્રાવિકાશાળામા.

નંદુ—દીવાળીબ્હેન, એવુ તો કેમ બને ? વધારે વખત એકની એક બાબત કહેવામા આવે તો કંટાળો આવ્યા વગર રહેજ નહીં

દીવાળી—નંદુબ્હેન, જ્યા સુધી તમે સાભળ્યુ નથી, ત્યા સુધી તમને એમ લાગે છે, એક વાર સાભળશો એટલે તમને ખરેખરી ખાત્રી થઈ જશે

નંદુ—દીવાળીબ્હેન, ચાલો, અત્યારેજ હુ આવુ પછી નંદુ અને દીવાળી શ્રાવિકાશાળામા જાય છે

ધર્મદાસશે૦ નીચે પ્રમાણે મંગળાચરણ કરે છે

શાર્દૂલવિક્રીડિત.

"પ્રેમે વંદન આચરો વિનયથી અર્હંત આદીશને,
સભારો ગુરૂ ધર્મ તત્ત્વ હૃદયે દ્યો સર્વ આશીષને,
સ્નેહેથી શ્રવણે ધરો સરળથી સદ્બોધને શ્રાવિકા,
પ્રેમેથી પતિ ભક્તિ નિત્ય ધરજો એ ભાવની ભાવિકા" ૧

ઊપર પ્રમાણે મંગળાચરણ થઈ રહ્યા પછી ધર્મદાસશેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ, પછી બીજે દિવસે આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતાને ઉપદેશવાર્તા કરવાને બેઠી તે વખતે ચંચળ, તેની મા પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી, જયા વિગેરે ત્યા ઉલટભેર આવ્યા થોડે થોડે આનંદાની આસપાસ શ્રાવિકાનુ મંડળ મોટું થઈ ગયુ બધા આનંદાના સુખ સામુ જોઈ રહ્યા એટલે આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી

તેના સહવાસમા છોકરીને અમુક વય ઉપરાત રાખવી નહિ જ્યારે છોકરીને દશ વર્ષ પુરા થઈ અગીઆરમુ વર્ષ બેસે, તે સમયે તો માતાપિતાએ અનેક અગત્યના કારણસર પણ પોતાની પુત્રીને બીજા પુરૂષના સહવાસમા ન રાખવી બનતા સુધી તો શ્રાવકના ગૃહસ્થ ધર્મ તથા કર્મના સ્વરૂપને જાણનારી મા ની સ્ત્રી પાસેજ છોકરીને સારી કેળવણી અપાવવી જોઇએ જ્યારે કોઈપણ રીતે સાધ્વી સ્ત્રીનો જોગ ન થાય તો પછી કોઇ સારા ચોથાવ્રત ધારી ગૃહસ્થ પુરૂષની પાસે કેળવણી અપાવવી કન્યાની ઉમર અગીઆર વર્ષની થાય ત્યાર પછી જરૂર જણાયાથી કોઈ કુલીન પતિવ્રતા સ્ત્રીની સાથે શ્રાવિકાના ધર્મ કર્મ શિખે એવો જોગ કરી આપવો જ્યા સુધી છોકરી ભણતી હોય, ત્યા સુધી તેણીએ પોતાના શિક્ષક ગુરૂની આજ્ઞા પોતાના પિતાની પેઠેજ માનીને પાળવી તથા તેમના ઘરના સામાન્ય કામકાજમા બનતી સહાય આપી તેમની સેવા કરવી પણ અહીં એટલુ યાદ રાખવુ કે છોકરીની વય અગીયાર વર્ષની ઉપરાત થઇ એટલે તેણીએ પોતાના પુરૂષ શિક્ષકની સાથે પણ એકાત સહવાસમા રહેવુ નહિ તેમની પાસે કાઇ અભ્યાસ કરવો હોય તો બીજાઓની સમક્ષ કરવો અથવા આપણી માતા તથા સાસૂની સમીપ રહી તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવુ જો પોતાને વિદ્યા ભણાવનાર ગુરૂ વૃદ્ધ હોય તો તેમની સેવા પિતા તથા સાસરાની પેઠે પોતાને ઘટે તેવી રીતે કરવી

હે સુલક્ષણી પુત્રીઓ, પતિની સાથે કેવી રીતે

કરનારી તે અબળા ઉપરનો તે કુળવાન્ પતિનો પણ રોષ ઉતરી જાય છે કારણ કે, વિનયથી આ બધુ જગત્ વશ થઇ જાય છે, હે સદ્ગુણી સુતા, નમન કરવાંના નિયમથી તે સ્રી પુરૂષની વૃત્તિઓ એક બીજા તરફ દોરવાયેલી રહે છે, એથી સ્રી પુરૂષના સ્વભાવ ધીરે ધીરે મળતા થતા જાય છે એવો મહાન્ ગુણ બધાતો જાય છે, જેથી પા છળથી તેમની વચ્ચે એવો મજબુત પ્રેમ બધાઈ જાય છે કે પછી તે કોઈ દિવસ પણ તુટતો નથી બ્હેનો, આજ કાલ આપણામા લોક રીવાજ પ્રમાણે પુખ્ત વિચાર કર્યા વિના છોકરા છોકરીને બાળવયમા પરણાવવામા આવે છે તેથી તેમજ તે બન્નેની પુખ્ત વય થતા સુધી એક બી જાને મળવા અથવા બોલવાનો પણ અભ્યાસ હોતો નથી, તેથી તેમની લાગણીભરેલીવૃત્તિઓ નિકટ સબધમા આવતી નથી અને પુખ્ત વય થાય સહવાસ થાય, ત્યારે બનેના ગુણ પ્રકૃતિ તથા કેળવણી જુદી હોવાથી તે એક બીજાને લાગ્યેજ અનુકુળ પડે છે, અને ગુણ તથા પ્રકૃતિ મળતા આવતા નથી, તેથી એક બીજાને વારવાર વિરોધ થયા કરે છે તેથી માહોમાહિ બોલવાનો પ્રસગ આવે છે તેમા પુરૂષ પોતાના ઘરમા હોવાથી તેની સત્તા પ્રબળ થાય છે અને સ્રી પારકા ઘરમા આવેલી હોવાથી તેની સત્તા નિર્બળ થાય, એટલે જ્યારે સ્રી પુરૂષની વચ્ચે કાઇ બોલાબોલ થાય એટલે પુરૂષ તે અબળાને મારે છે, તથા કઠોર વચનો કહે છે તથા ન સહન થાય તેવી ગાળો પણ દે છે આ વખતે આડોશ પાડોશમાંથી સેકડો લોકો એ કઠા થાય છે અને બનેની પૂરેપૂરી ફજેતી થાય છે સ્રી

કરનારી તે અબળા ઉપરનો તે કુળવાન્ પતિનો પણ રોષ ઉતરી જાય છે કારણ કે, વિનયથી આ બધુ જગત્ વશ થઇ જાય છે, હે સદ્દગુણી સુતા, નમન કરવાના નિયમથી તે સ્ત્રી પુરૂષની વૃત્તિઓ એક બીજા તરફ દોરવાયેલી રહે છે, એથી સ્ત્રી પુરૂષના સ્વભાવ ધીરે ધીરે મળતા થતા જાય છે એવો મહાન્ ગુણ બધાતો જાય છે, જેથી પાછળથી તેમની વચ્ચે એવો મજબુત પ્રેમ બધાઈ જાય છે કે પછી તે કોઈ દિવસ પણ તુટતો નથી બ્હેનો, આજ કાલ આપણામા લોક રીવાજ પ્રમાણે પુખ્ત વિચાર કર્યા વિના છોકરા છોકરીને બાળવયમા પરણાવવામા આવે છે તેથી તેમજ તે બન્નેની પુખ્ત વય થતા સુધી એક બીજાને મળવા અથવા બોલવાનો પણ અભ્યાસ હોતો નથી, તેથી તેમની લાગણીભરેલીવૃત્તિઓ નિકટ સબધમા આવતી નથી અને પુખ્ત વય થાય સહવાસ થાય, ત્યારે બનેના ગુણ પ્રકૃતિ તથા કેળવણી જુદી હોવાથી તે એક બીજાને ભાગ્યેજ અનુકુળ પડે છે, અને ગુણ તથા પ્રકૃતિ મળતા આવતા નથી, તેથી એક બીજાને વારવાર વિરોધ થયા કરે છે તેથી માહોમાહિ બોલવાનો પ્રસગ આવે છે તેમા પુરૂષ પોતાના ઘરમા હોવાથી તેની સત્તા પ્રબળ થાય છે અને સ્ત્રી પારકા ઘરમા આવેલી હોવાથી તેની સત્તા નિર્બળ થાય, એટલે જ્યારે સ્ત્રી પુરૂષની વચ્ચે કાઇ બોલાબોલ થાય એટલે પુરૂષ તે અબળાને મારે છે, તથા કઠોર વચનો કહે છે તથા ન સહન થાય તેવી ગાળો પણ દે છે આ વખતે આડોશ પાડોશમાથી સેંકડો લોકો એકઠા થાય છે અને બન્નેની પૂરેપૂરી ફજેતી થાય છે સ્

પતિની સામે અણઘટતા શબ્દો બોલતા શીખે છે અને પતિ તે સ્ત્રીને મારે છે હે સદ્ગુણી સુતા, જ્યારે પતિ સ્ત્રીને મારવા માડે છે, એટલે તેનો પછી નિયમ રહેતો નથી એ પ્રમાણે અનેક વાર માર ખાનાર સ્ત્રી નિર્લજ્જ તથા નિર્ભય થઈ જાય છે તેથી તે પોતાની મરજી પ્રમાણે નઠારે રસ્તે ચાલવા શીખે છે જેથી એવુ પરિણામ આવે છે કે, તે પુરૂષ તે સ્ત્રીને પોતાના ઘરમાથી મારીને કાઢી મુકે છે આથી લોકોમા બનેની ફજેતી થાય છે એટલુજ નહીં પણ તે બને સ્ત્રી પુરૂષ સ્વત ત્ર થઈ નઠારે રસ્તે ચાલનાર થવાથી બને કુળના સઘળા માણસો આ લોકમા અપકીર્ત્તિને પામે છે અને મુઆ પછી ઘોર નરકમા પડે છે હે પુત્રીઓ, આ વાત તમે ધ્યાનમા રાખજો જ્યારથી તમારે સાસરે જવાનુ થાય, ત્યારથીજ તમારે તમારા પતિની તરફ ભક્તિ ભાવથી વર્ત્તતા રહેવુ એટલે તેમને નમન કરવાનો નિયમ રાખવો પતિને નમન કરવાની ટેવ રાખવાથી ઘણોજ લાભ થાય છે, એ વાત મે તમને જણાવી છે જ્યારે આપણો પતિ દૂર દેશ કે ગામ હોય ત્યારે તથા જ્યારે આપણે ર જસ્વલા ધર્મને લઇને અયોગ્ય અવસ્થામા હોઇએ અને પ તિને નમન ન કરી શકીએ ત્યારે આપણા મનમા પતિને સ ભારીને તથા તેમને મનથી નમન કરીને જમવુ પણ જો પતિ પાસે હોય તો ગમે તેમ થાય પણ પતિને નમન કર્યા વિના જમવુ નહીં હે પુત્રીઓ, મૂળથી સરખા વિચાર તથા ગુણ રૂપનુ જોડુ તો આ સ સારમા લાખે કે કરોડે એકાદ ભાગ્યેજ મળી આવે છે તેથી ઘણે ભાગે બૈરાને મૂળથી ધણી ઉપર મનમા પ્રીતિ રાખવી એ વિગેરે ઉત્તમ --

કુળવાન્ સ્ત્રીની પરીક્ષા થાય છે હે પુત્રી, આ જગતમા કેટલાએક કાચી બુદ્ધિના પુરૂષો એમ માને છે કે પોતાની સ્ત્રીને અનુકૂળ થઇ ચાલવાથી, એટલે તે સ્ત્રી ઉપર અત્યંત પ્રેમને મમતા દેખાડવાથી મારા કહ્યા પ્રમાણે ચાલશે અને પ્રીતિ રાખશે એ માનવુ' કેવળ ભુલ ભરેલુ છે કારણ કે, અઘટિત પ્રેમ રાખવાથી ઘણી વખત સ્ત્રી સ્વતંત્ર બની જાય છે અને માથે ચડે છે કોઈ વાર પુરૂષ તે સ્ત્રીની ઇચ્છા પ્રમાણે નથી ચાલી શકતો એટલે માથે ચડેલી તે મૂર્ખ સ્ત્રી એને ન સહન થાય એવા અનેક પ્રકારના દુ ખ આપે છે, તે ઉપર **ગોમતી** નામની એક સ્ત્રીની વાત જાણવા જેવી છે

કર્ણપૂર નામના એક નગરમા **ચંદ્રદાસ** નામે એક જૈન ગૃહસ્થ રહેતો હતો તેને **ગોમતી** કરીને એક સ્ત્રી હતી ચંદ્રદાસ એક સારો વેપારી હતો અને વેપારમા તે સારો પૈસો કમાતો હતો તેની સ્ત્રી **ગોમતી** એક સારા ગૃહસ્થની દીકરી હતી પણ તેણીએ કાંઈ પણ કેળવણી લીધી ન હતી તેનો સ્વભાવ તીખો હતો દરેક કામમા પોતાનુ ધાર્યું થાય ત્યારે તે મનમા સંતોષ પામતી હતી જો કે તેનો સ્વભાવ નઠારો હતો તોપણ તેણીનામા કુળવાન્ પણાનો ગુણ હોવાથી તે સુધરી શકે તેવી હતી કારણ કે, સ્ત્રી કે પુરૂષ ગમે તેવા નઠારા સ્વભાવના હોય પણ જો તેને માથે જાન હોય તો તે સુધરી શકે છે ગોમતીને માટે પણ તેમજ હતુ તે પોતાના પિતાને ઘેર લાડમા ઉછરેલી હતી કારણ કે—તેના માતાપિતાને તે એકજ

ઘર અને વર બને પોતાના તાબામા હોવાથી ગોમતીને વધારે ગર્વ આવી ગયો અને તેથી તે પોતાના પતિને તૃણ સમાન જાણવા લાગી ગોમતી ઘરની મહારાણી બની ચાલતી અને તે પોતાના મોઢાને પુછીને ખાતી અને શરીરને પુછીને પેહેરતી હતી હે બ્હેનો, ઘણો શ્રમ અને કષ્ટથી પૈસો પેદા કરી સર્વ જાતનુ સુખ આપનાર પતિ તેની ઊપર અનાદર કરનારી સ્ત્રીઓ સર્વ રીતે ધિક્કારને પાત્ર છે તેવી સ્ત્રીઓ પોતાનો સસાર બગાડી જગતમા નિંદા પાત્ર બને છે આ બાબત તમારે ઘણુ જ સમજવાનુ છે કદિ આપણી ઊપરના મોહથી પુરૂષ આપણી ઊપર વધારે પ્રીતિ રાખે તોપણ આપણે તેનો અનાદર કરવો ન જોઇએ આપણે તો તેની તરફ પૂજ્ય ભાવ રાખવો જોઇએ જે પતિ આપણો હમેશા પાળક, પોષક અને રક્ષક છે, તેની તરફ ઊપકાર બુદ્ધિથી આપણે ભક્તિભાવ રાખવો જોઇએ ગર્વથી ભરપૂર એવી ગોમતી એટલી બધી ચડી ગઇ કે, તે પોતાના પતિનો ક્ષણે ક્ષણે અનાદર કરવા લાગી અને હાલતા ચાલતા તેના સામુ બોલવા લાગી ગોમતી થોડે થોડે પોતાનુ કુલીનપણુ ભુલી ગઇ અને એક હલકા કુળની સ્ત્રી હોય તેમ વર્ત્તવા લાગી

એક વખતે ચદ્રદાસને ઘેર કોઈ પુષ્પચદ્ર નામે ગૃહસ્થ મીજમાન આવી ચડયો તે ગૃહસ્થ એક સારો વ્યાપારી અને કુળવાન્ હતો તે ચદ્રદાસનો ખરેખરો હિતેચ્છુ અને સ્નેહી હતો ચદ્રદાસ ઘણી વાર તેને ઘેર મીજમાન થઇને જતો ત્યારે તે પુષ્પચદ્ર તેની સારી બરદાસ કરતો

આવવાનો પ્રસંગ બન્યો ન હતો પેહેલ વેહેલોજ પ્રસંગ હતો પુષ્પચંદ્ર આવ્યો એટલે ચંદ્રદાસ ઘણોજ ખુશી થઈ ગયો, પોતાના ઘેર અચાનક સ્નેહીનું આગમન જાણી તેની બરદાસ કરવાને તેના મનમા ઘણીજ ઊમ આવી ગઈ ચંદ્રદાસ ઉભો થઇ પોતાના સ્નેહીને ઉલટથી ભેટી પડયો અને તેના ઘરના કુશળ સમાચાર પુછી તે હૃદયમા અત્યંત આનંદ પામ્યો

ચંદ્રદાસ પોતાના સ્નેહી મીજમાનને મળી ઘરમા ગયો અને તેણે પોતાની સ્ત્રી ગોમતીને જણાવ્યું કે, આજે આપણે ઘેર મારા પરમ સ્નેહી પુષ્પચંદ્ર આવ્યા છે, તેઓ મારી તરફ ઘણાજ મમતા અને માયાથી વર્ત્તે છે તેમની સાથે મારે વેપારને લઇને ઘણો સબંધ થયેલો છે તેજ સબંધને લઇને હું ઘણી વાર તેને ઘેર ગયો છુ તેમના ઘરમા **સરલા** નામે એક સદ્‌ગુણી સ્ત્રી છે તે ઘણીજ ભલી સ્ત્રી છે જ્યારે હું તેમને ઘેર જાઉ છુ, ત્યારે તે બંને સ્ત્રી પુરૂષ ઘણાજ પ્રેમથી મારી બરદાસ કરે છે તેમના હૃદયમા મારી તરફ ઘણી ઊત્તમ પ્રકારની લાગણી છે માટે હે પ્રીયે, આ વખતે આપણે તેની મેમાનગત ઘણી સારી રીતે કરવાની છે વળી હું જ્યારે તેમને ઘેર મીજમાન થઇને ગયેલો ત્યારે મે તારા ઘણા વખાણ કરેલા છે હું કહેતો કે, મારા ઘરમા જે સ્ત્રી છે, તે ઘણીજ ગુણવાન્ અને પવિત્ર છે તારી પ્રશંસા સાભળી શ્રાવિકા સરલા ઘણીજ ખુશી થતી અને મને સંસારમા સુખી જાણી તેના હેતાળ હૃદયમા ઘણોજ સંતોષ આવતો હતો તેમજ માર

નવરી બેઠી નથી જો બરદાસ કરવી હોય તો તમે પોતે જઇને કરો મારાથી કાંઈ એવી વેઠો થવાની નથી

ગોમતીના આવા વચન સાભળી ચદ્રદાસ ઝાંખો પડી ગયો તેના ચેહેરા ઉપર ચિંતાનો ભારે દેખાવ થઈ ગયો અને તે ઉંડથી નિશ્વાસ મુકવા લાગ્યો ક્ષણવાર પછી તેણે ગોમતીને આજીજી કરી જણાવ્યુ, પ્રિયા, આ વખતે આવા વચન ન બોલવા જોઇએ ગમે તેમ કરીને તારે મારી આબરૂ રાખવી જોઇએ જો તુ મારી આબરૂ રાખીશ તો તને હુ ઘણીજ ખુશી કરીશ આ ઘર અને પૈસો બધુ તારૂ જ છે તુ મારા ઘરની માલિક છે જે કહે તે કરવાને હુ તૈયાર છુ પતિના આવા આજીજી ભરેલા વચન સાભળી ગોમતી વધારે ચડી ગઇ તેના મનમા ગર્વનો આવેશ આવી ગયો અને આવેશથી તેણીએ જણાવ્યુ, જો તમે આજે મારા કહ્યા પ્રમાણે કરો તો હુ તમારા સ્નેહીની બરદાસ કરીશ ચદ્રદાસ કરગરતો બોલ્યો—હે ભલી સ્ત્રી, કહે, તારી શી ઇચ્છા છે ? ગોમતી ગર્વથી બોલી—આજે બજારમાથી મારે માટે ત્રણસો રૂપીઆની કશબી ઉંચી સાડી લઇ આવો એટલે હુ તમારા મીજમાનની બરદાસ કરીશ ચદ્રદાસે તે વાત કબુલ કરી અને કહ્યુ કે, તુ હમણા સારી સારી રસોઈ કરવા માડ અને હુ તારે માટે બજારમા સાડી લેવા જાઉં છુ ગોમતી બોલી—ના, એમ બનશે નહીં જ્યારે તમે સાડી લઇ આવો અને મને તે ગમે તો પછી હુ રસોઈની શરૂઆત કરીશ. ચદ્રદાસ બોલ્યો—અરે, એ કેમ બને ? હુ બજારમાથી સાડી લાવુ અને તે પછી તુ રસો

હતો પુષ્પચંદ્રે જણાવ્યું, તો બહુ સારૂં પણ મારે માટે કાંઈ વધારે તરખડ કરવી નહીં જે હશે તે હું ખાઈ લઈશ પછી ચંદ્રદાસે પોતાના મિત્રને જણાવ્યું કે, ભાઈ પુષ્પચંદ્ર, મારે જરા જરૂરનું કામ છે, તેથી હું બજારમાં એક આટો જઈ આવું, ત્યાં સુધી જરા વિશ્રામ લઈ બેસજો પુષ્પચંદ્ર બોલ્યો—ખુશીથી જાઓ મારે માટે કોઈ જાતની ફીકર રાખશો નહીં આ પ્રમાણે કહી ચંદ્રદાસ ઘરમાં આવ્યો, ત્યાં તેણે ગોમતીને લમણા ઊપર હાથ મુકીને બેઠેલી જોઈ ચંદ્રદાસે ફરી વાર આજીજી કરી જણાવ્યું, અરે ભલી સ્ત્રી, હું બજારમાં જાઊં છું, તું રસોઈની શરૂઆત કરજે પુષ્પચંદ્ર મારો ખરેખરો સ્નેહી છે, માટે તેને માટે સારા સારા પકવાન્ન બનાવજે અને તેની ઊંચા પ્રકારની બરદાસ કરજે જો તેમાં કાંઈ પણ ખામી આવશે તો મારી લાજ જશે આ વખતે મારી લાજ તારા હાથમાં છે ચંદ્રદાસના આવા આજીજીના વચન સાંભળ્યા તોપણ ગોમતીના હૃદયમાં કાંઈ પણ અસર ન થઈ પણ ઊલટી તે ગુસ્સો બતાવીને બોલી—શું તમારો પુષ્પચંદ્ર, કોઈ રાજા છે ? કે તેની બરદાસ માટે આટલું બધું કહ્યા કરો છો મારાથી જે બનશે તે કરીશ કાંઈ તેને માટે હેરાન થવાશે નહીં હજુ તમે બજારમાં જઈ મારી સાડી લઈ આવો અને તે મને બતાવો જો મારા મનમાં તેથી સંતોષ થશે તો પછી હું રસોઈનો આરંભ કરીશ નહીં તો કાંઈ પણ બનશે નહીં ગોમતીના આવા વચનો સાંભળી ચંદ્રદાસ ઢીલો થઈ બજારમાં ગયો તેણે પોતાની સ્ત્રીને ખુશી રાખવા માટે ત્રણુનોને બદલે સાડાત્રણસો રૂપીઆની ઊંચી સાડી ખરીદ

બનાવવુ ? તે હઠીલી સ્ત્રી કોઇ રીતે પોતાનો હઠ છોડશે નહીં માટે અહીંથીજ બાહેર વિદેશમા ચાલ્યા જવું વ ધારે સરૂ છે " આવો વિચાર કરી ચદ્રદાસ કર્ણપુર નગરની બાહેર ગયો અને ત્યથી તે દૂર દેશાવરને માર્ગે ચાલતો થયો

આનદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, ગોમતીના દુખથી ચદ્રદાસને નાશી જવુ પડયુ અને તેને માથે ભારે દુખ પડ્યુ પોતાના નગરથી નીકળી ચદ્રદાસ ત્યાવી છ ઢોશ ઉપર આવેલા એક બદરે ગયો અને ત્યાથી વાહાણમા બેસી આગળ ચાલ્યો ત્યા દૈવયોગે સમુદ્રની વચ્ચે તોફાન થવાથી તે વાહાણ ડુબી ગયુ અને ગોમતીના નઠારા સ્વભાવનો તે ભોગ થઈ પડયો બ્હેનો, આ વાર્ત્તા ઉપરથી તમારે ઘણો બોધ લેવાનો છે ગોમતી જેવી નઠારી સ્ત્રીઓ પોતાના પતિના પ્રાણને હરનારી થાય છે, તેવો નઠારો સ્વભાવ કોઇ સ્ત્રીએ કદિ પણ રાખવો ન જોઇએ તેમજ કોઈ પણ પુરૂષે ચદ્રદાસની પેઠે પોતાની સ્ત્રીના ખોટા વખાણ કરી અને અઘટિત પ્રેમ દેખાડી તેને માથે ચડાવવી ન જોઇએ સ્ત્રીની અનુકુળતા હરેક વાતે સાચવવાથી સ્ત્રીનો સ્વભાવ બગડે છે અને તે અવળે માર્ગે વર્તનારી થાયછે કોઈ કુલીન અને જાતવત સ્ત્રી હોય પણ જો પતિ તેની તરફ બેદરકારી રાખે અને તેને સ્વતત્ર બનાવે તો તેવી સ્ત્રી પણ પોતાના આચાર વિચારથી ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે

આનદાના આવા વચન સાભળી ચચળે વચમા નમ્રતાથી પુછ્યુ

પાસેથી ઘણીવાર સાંભળેલો છે અને તે પ્રમાણે વર્તવાની મારી ધારણા આજ સુધી સફળ થતી આવી છે ભાઈ પુષ્પચંદ્ર, તમારા મિત્રનું મોત થવાનું કારણ હું પોતેજ છું હું ખરેખર પતિની હત્યા કરનારી અધમ સ્ત્રી છું મારી સાથે ભાષણ કરવાથી તમે પણ દોષિત થાઓ તેવું છે. જે દિવસે તમે આવ્યા તેજ દિવસે હું તમારા મિત્રથી રીસાઈને બેઠી હતી મે એવી હઠીલી માગણી કરી હતી કે, જેથી તમારા મિત્રને આખરે નાશી જવું પડયું અને પોતાના પ્રાણનો નાશ કરવો પડયો પછી ગોમતીએ સાડી વિગેરેની બધી વાત પુષ્પચંદ્રને અથથી તે ઇતિ સુધી કહી સંભળાવી

આનંદા કહે છે, હે બ્હેનો, ગોમતીની પાસેથી બધી વાત સાંભળી પુષ્પચંદ્ર આશ્ચર્ય પામી ગયો અને તેણે મનમાં વિચાર્યું કે, અહા ! ચંદ્રદાસની જેમ પોતાની સ્ત્રીનાં ખોટા વખાણ કરનાર અને સ્ત્રીઓની બધી અનુકુળતા સાચવી તેના પર અઘટિત પ્રેમ દેખાડનાર, અને તેના મોહને લઈને સ્ત્રીઓને માથે ચડાવનારા પુરૂષોની આવી નઠારી સ્થિતિ થાય છે ઉત્તમ પુરૂષોએ કદિ પણ સ્ત્રીઓની સાથે ચંદ્રદાસની જેમ વર્ત્તવું ન જોઇએ જેઓ તે પ્રમાણે વર્ત્તે છે, તેઓના આખરે ચંદ્રદાસના જેવા હાલ થાય છે જે અલ્પબુદ્ધિવાળી સ્ત્રીઓ પોતાના પતિને એવી રીતે સંતાવે છે, તેઓને વિધવાપણાનું ભારે દુઃખ સહન કરવું પડે છે કદિ મોહને લઇને પુરૂષ પોતાની બધી જાતની અનુકૂળતા સાચવે તેથી કરીને કુળવાન્ સ્ત્રીઓએ ગર્વ ધ

માટે હમેશા ઘણી કાળજી રાખવી તેમાં મેલ ન ભરાય અને જૂઓ તથા લીંખો ન પડે તેવી રીતે તેની સંભાળ રાખવી મેલા કેશવાળી સ્ત્રી કુવડ અને ગંદી ગણાય છે વળી જ્યારે વાળ સમારવા કેસ્તેમા તેલ નાખવુ હોય ત્યારે તેને ઓળતી વખતે જૂ વિગેરે વાળના જીવની હિંસા ન થાય તેવી રીતે સાવચેતી રાખવી બ્હેનો, તમે દયા ધર્મના પાળક છો, તેથી તમારે તે વિષે ઘણીજ કાળજી રાખવાની છે ને કદિ માથામા જુઓ કે લીંખો પડી હોય તો તેને જતનાથી કાઢી સારી જગ્યોએ નાખવી બનતા સુધી તો જૂ કે લીંખ ન પડે તેવીજ રીતે વાળની સંભાળ લેવી

હે બ્હેનો, સવારના દાતણ પાણી વિગેરે કામથી પરવારી, વાળ સમારી પછી ઘરના કામમા પ્રવેશ કરવો ઘરના દરેક ભાગમાથી ચોકસીથી કચરો વાળવો કચરા વાળતી વખતે ઘણીજ જતના રાખવી. કીડી, મંકોડા, કંથવા વિગેરે ઝીણા જીવોની હિંસા ન થાય તેમ પોચે હાથે વાળવુ, પછી વાસણ માંજવા, પાણી ગાળવુ, રસોઈ કરવી, અને સર્વને જમાડવા વિગેરે અધળા કામ જતનાથી કરવા

હે સદ્દગુણી સુતા, જો આપણા સાસરાની સ્થિતિ સારી હોય અને કામ કરનાર આપણે ઘેર નોકરો હોય તો તેમની ઉપર દેખરેખ રાખીને તે કામ કરાવવા ઘણે ભાગે આપણ શ્રાવકના ઘરમા શ્રાવકધર્મ પાળનારા નોકરો રાખવા, કારણ કે, તેવા નોકરો ઘરના બધા કામ, જતનાથી અને પૂરી સંભાળથી કરે છે જો કદિ શ્રાવકધર્મને માનનારા નો

રૂપને સ્ત્રી તથા બાળક એ બે મનના મધળા પરિતા પને દૂર કરી શાંતિ આપનાર છે, માટે પોતાના પતિને સુખ ઉપજે તેમ જરૂર કરવુ જોઇએ જે સ્ત્રીઓ પોતાના પતિને દુ ખના સમયમા કનડે છે અથવા પતિનો તિરસ્કાર કરી તેનુ મન દુભાવે છે અને પતિને સુખ શાંતિ થાય તેવા ઉપાયો કરતી નથી તે સ્ત્રીઓ ખરેખરી મુર્ખ સમજવી કેટલીએક સ્ત્રીઓ પોતાના પતિના કમાએલા પૈસા પોતાને કબજે રાખે છે અને દુ ખના વખતમા પણ તેને તે પૈસા આપતી નથી, અથવા કોઈ આપત્તિ વખતે પૈસાનો ખર્ચ કરવા દેતી નથી, તથા તેના મનને શાંતિ કે ધીરજ મળે તેવા વચનો બોલતી નથી, તે સ્ત્રીઓ ખરેખરી પાપિણી છે કર્મયોગે કદિ પતિને મદવાડ આવે તો તેવે વખતે દવા કે સારો ખોરાક આપવામા લોભ કરે છે, તે સ્ત્રીઓ ઘણીજ દુષ્ટ સમજવી કેટલીએક સ્વાર્થી સ્ત્રીઓ પતિને મદવાડ આવે અને વખતે તે મદવાડ લાબો ચાલે ત્યારે પતિને મુખે આવી કહે છે કે, " આ તમારો મદવાડ તો મટતોજ નથી આટલા આટલા દાહાડા થયા તોપણ તેનો આરોગ આવતો નથી આટલે પડયા પડયા જે ભાવે તે ખાઓ છો અને મને રાડને ભીખારણ કરો છો મારી પાસે બે જણુસો છે, તે પણ ખાઇ જશો પછી જતે દાહાડે તમને કઇક થાય તો પછી આ રાડની શી વલે થવાની ? તમે તો જન્મનાજ માદા રહ્યા હુ તો તમારા ઘરમા આવીને ઠરીને બેઠીજ નહીં. મારા પૂર્વભવના વેર ઉખળ્યા મારા અને મારા છોકરાના શા હાલ ? " આવા કડવા વચનો બોલી પોતાના પતિને

રૂપ હોય છે, તેવા કેટલાએક પુરૂષો પણ સ્ત્રીઓને દુખનુ કારણરૂપ થાય છે પોતાની સ્ત્રી જો દૈવયોગે માંદી થાય તો તેનો ઘણોજ અનાદર કરે છે તેને ધીરજ આપવાને બદલે ઘણાજ કડવા વચનો તેને મોઢે કહે છે કોઈ વખતે તો સ્ત્રીને ન કહેવાનુ કહે છે અને પાછા તે સ્ત્રીની સાથે ગૃહ—સમારમા પડે છે હે સદ્ગુણી સુતાઓ, કોઈના ઘરમા સ્ત્રી ખરાબ હોય છે, તો પુરૂષ સારો હોય છે અને પુરૂષ ખરાબ હોય છે તો સ્ત્રી સારી હોય છે પણ કેટલાએક ઘરમા તો સ્ત્રી અને પુરૂષ બને ખરાબ હોય છે કેટલાએક સ્ત્રી પુરૂષો માહોમાહી વઢયા કરે છે અને પાછા ક્ષણવાર પછી ભેગા બેસે છે ઘણી વાર સ્ત્રી રીસાઈને લા ઘણ કરે છે તેઓ સામસામા અઘટિત વચનો બોલે છે એક બીજાનું અપમાન કરે છે અને ન દેવાની ગાળો આ પે છે વળી કોઈ વાર જો સ્ત્રી વધારે ક્રોધવાળી હોય તો કુવામા પડીને, ઝેર ખાઇને કે ગળે ફાસી બાધીને મરે છે ધિક્કાર છે, એવા સ્ત્રી તથા પુરૂષોને ! એમના કરતા પશુ પક્ષીનો અવતાર સારો કે જેમને એવા દુખ ભો ગવવા પડતા નથી તેવા સ્ત્રી પુરૂષોના જીવનનો અત દુ ખમાજ આવે છે અને તેઓ આ દુનિયામા નારકીના પ્ર ત્યક્ષ દુખ ભોગવે છે હે પુત્રીઓ, સસારમા જે એવા દુખી સ્ત્રી પુરૂષો થાય છે, તેનુ કારણ તેમને સારી કેળવણી મળેલી નહીં એજ છે જો બાળપણમાથીજ છો કરા અને છોકરીઓને પોતાના માબાપના હાથથી તથા ગુ રૂના હાથથી સારી કેળવણી મળે તો તેમનામા આવા વિ ચાર સ્વપ્ને પણ ઉઠતા નથી અને પોતપોતાનો ધર્મ જા-

આનંદા—પ્રેમદાબ્હેન, તમને જે શંકા થઈ હોય તે ખુશીથી પુછો

પ્રેમદા—આનંદાબ્હેન, સ્ત્રીએ પતિની સેવા ભક્તિ કરવી અને ઘરના કામકાજ કરવા વિગેરે જે કાંઈ કહ્યુ, તે બરાબર છે, પણ કદિ કર્મયોગે આપણુ શરીર માંદુ થઈ ગયુ હોય અને તેથી કરીને આપણાથી ઘરનુ કામ કે પતિની સેવા થઈ શકે તેમ ન હોય તો પછી શુ કરવુ? અને તેમા વળી આપણા ઘરની સ્થિતિ સાધારણ હોય અને તેથી ઘરનુ કામકાજ નોકર વિગેરેની પાસે કરાવી શકાય તેવુ ન હોય તો પછી આપણે પતિની પાસે કામ કરાવવુ કે નહીં? અને પતિની પાસે ઘરનુ તથા આપણા શરીરનું કામકાજ કરાવાથી આપણને દોષ લાગે કે, નહીં?

પ્રેમદાનો આવો પ્રશ્ન સાભળી આનંદા વિચાર કરી બોલી

આનંદા—પ્રેમદાબ્હેન, તમે કરેલી શંકાઓ બરાબર છે કારણ કે, શરીરની સુખાકારી કર્મને આધીન છે, તેથી પુરૂષ કે સ્ત્રીનુ શરીર હમેશા સારૂં જ રહે એમ કહી શકાય નહિ જો કોઈ વખત અકસ્માતથી અથવા રોગથી આપણુ શરીર અટકી ગયુ હોય તો ઘણી નમ્રતાથી પતિને કહેવુ કે, સ્વામિનાથ, આજે મારા શરીરે સુખ નથી માટે મારાથી કામ થઇ શકશે નહીં, અને તે કામ બીજા માણસ પાસે, કરાવવા જેવી આપણી સ્થિતિ નથી, માટે આપને થોડી ઘણી તસ્દી પડશે, તે આપ ક્ષમા કરજો તેમ છતા કદિ પતિનો સ્વભાવ ક્રોધી હોય અને આપણને કામ કરવા ની

ધર્મમતિ હતું ધર્મમતિ અને ધીરાની જોડી સંસારમાં સુખી હતી બંને સ્ત્રી પુરૂષ એક નાના ઘરમાં વાસ કરી મેહેલનાં વાસના જેવું સુખ મેળવતા હતા તેમની સ્થિતિ ગરીબ હતી ધર્મમતિ પોતાનો ધર્મ સાચવી જે મળે તેમાં પૂર્ણ સંતોષ માનતો હતો તે બંનેનો નિર્વાહ થાય, તેટલુંજ તે કમાતો અને તેમાંજ પોતાના જીવનનું સુખ માની પોતાનું કર્ત્તવ્ય કરતો હતો

ધીરા ખરેખરી ધીર હતી તેણીએ એક સાધ્વી શ્રાવિકાની પાસેથી સ્ત્રી કેળવણી લીધી હતી તે સાથે ઘણુંજ સારૂં ધાર્મિક જ્ઞાન મેળવ્યું હતું સાધ્વી ધીરા પતિગૃહમાં આવી ત્યારથીજ તેણી પોતાનાં પતિની સેવા ભક્તિ કરતી હતી ઘરના કામ કરવામાં પણ તે ઘણીજ સુઘડ હતી જેવી રીતે દેવગુરૂને વંદના કરવાનો તેણીને હમેશા નિયમ હતો, તેવોજ નિયમ પોતાના પતિને નમન કરવાનો તેણીએ ગ્રહણ કર્યો હતો એક વખતે પૂર્વ કર્મના યોગે ધીરા માંદી પડી ગઈ તેણીના પેટમાં ભારે દુખાવો થઈ આવ્યો જ્યારે તે ચીતી સુઈ રહે ત્યારેજ તેને પેટમાં શાંતિ રહેતી હતી, જરા વાર બેઠી થાય કે તરત તેણીના પેટમાં ભારે પીડા થતી હતી પોતાની સાધ્વી સ્ત્રીને આવી ભારે પીડા થયેલી જોઈ ધર્મમતિ ચિંતાતુર થઈ ગયો અને તેણે તેણીની પીડા મટાડવાને અનેક જાતનાં ઉપાયો કર્યા તોપણ ધીરાના પેટની પીડા જરાએ શમી નહીં ધર્મમતિ ગરીબ સ્થિતિનો માણસ હતો, તેથી તે નોકર રાખી શકે તેમ ન હતું આથી પોતાની સ્ત્રીની સારવાર પોતાની જાતે

શ્રાવિકા જૈનધર્મના ઉપાસક છે અને તે જૈનધર્મ દયામય છે તેવા દયામય ધર્મના ઉપાસક એવા શ્રાવક અને શ્રાવિકાએ સર્વ જીવોની ઉપર દયા કરવાની છે. ગમે તે જીવ દુખી થતો હોય, તેને સહાય કરવી એ જૈનધર્મનો સિદ્ધાત છે તો શ્રાવક અને શ્રાવિકા જે દપતી રૂપે જોડાએલા હોય, તેમણે એક બીજાને શામાટે સહાય ન કરવી ? તેમા એક સેવવા યોગ્ય અને બીજુ તેની સેવા કરનાર એવો નિયમ સકષ્ટને વખતે રાખવો યોગ્ય નથી માટે હે પ્રિયા, તારે તેવા અવળા વિચાર કરવા નહીં તેમા વળી આપણા ઘરની સ્થિતિ ગરીબ છે, તેથી આપણે નોકરો રાખી કામ કરાવાને શકિતવાન્ નથી હુ જાતે તારી બરદાસ કરીશ અને તારા જેવી સાધ્વી સ્ત્રીના પ્રેમી હૃદયની આશીષ ગ્રહણ કરીશ "

આ પ્રમાણે પોતાની સ્ત્રીને સમજાવી **ધર્મમતિ** તેની સેવા બરદાસ કરવા લાગ્યો પોતે રસોઇ કરી સ્ત્રીને રૂચે તે જમાડતો અને તેના શરીરે શાતિ થાય, તેવા બીજા અનેક ઉપચારો કરતો હતો

આનદા કહે છે, હે બ્હેનો, ધીરા પોતાનો પતિ ધર્મમતિ તેની સેવા બરદાસ કરતો તેથી હૃદયમા ઘણીજ પરિતાપ પામતી અને પોતાના આત્માને નીચમા નીચ ગણતી હતી. ધીરાના પેટમા જે પીડા થતી તે અનિવાર્ય હતી, પણ કોઈ કોઈ વાર ઉપચારને લઇને તેને ક્ષણવાર શાતિ મળતી હતી તોપણ તે ધીરા શય્યા ઉપરથી બેઠી

છે તમે કર્મના સ્વરૂપને સારી રીતે સમજો છો ત્યારે હ દયમા હીંમત રાખવી જોઇએ કર્મની પીડાને સહન કરવી એ પ્રાણીમાત્રને ફરજીયાત છે તમારા જેવી સાધ્વી શ્રા વિકા આ પ્રમાણે ના હીંમત થઇ રોવા બેસે તો પછી બીજી સાધારણ શ્રાવિકાઓને માટે શુ કહેવુ

વૈદ્યના આવા વચન સાભળી ધારા વિનયથી મદસ્વરે બોલી—વૈદ્યરાજ, મને પેટની પીડા કરતા બીજી પીડા વધારે થાય છે અને તે પીડાથીજ મારા નેત્રમાથી આસુની ધારા ચાલે છે તરતજ વૈદ્યે આશ્ચર્યથી પુછયુ હે સાધ્વી, પેટની પીડા કરતા તમને બીજી પીડા શી છે? જે પીડા હોય તે મારી આગળ જણાવો પીડા જાણ્યા વિના મા રાથી શી રીતે ઉપાય થઇ શકે? ધીરા બોલી વૈદ્યરાજ, મારા પૂજ્ય પતિ કે જેની હુ એક દાસી ગણાઉં તેમને મારે માટે ઘણીજ તસ્દી પડે છે એ જોઈ મારા હૃદયમા ઘણોજ પરિતાપ થાય છે એ પરિતાપની પીડા મારા પે ટની પીડાથી વધારે છે અને તે પીડાને લઇનેજ મારા નેત્રમાથી આસુની ધારા છુટે છે હે ઉપકારી બધુ, મને એ મહાપીડામાથી મુક્ત કરો તો હુ તમારો મોટો આ ભાર માનીશ શય્યા ઉપર સૂતેલી શ્રાવિકા પોતાના પૂજ્ય પતિની પાસે સેવા કરાવે એ કેવુ અધમકાર્ય કહેવાય? પતિને દુ ખ આપનારી અને પતિના મનને ઉદ્વેગમા રા ખનારી શ્રાવિકાઓને હજારો વાર ધિક્કાર છે હુ પણ એવી અધમ શ્રાવિકા થઈ ગઇ છુ મારા દેવતુલ્ય પતિની મા રાથી હજારો આશાતના થાય છે

ઉપાશ્રયે જવાની જે દાક્ષિણ્યતા ગણી હતી, તે અનુચિત દાક્ષિણ્યતા ન કહેવાય, કારણ કે, જ્યારે વડિલ વર્ગ માહેલુ કોઈ ત્યા જવાને કહે ત્યારે તેને ઉપાશ્રયે જવાની ના કહેવી તે અનુચિત કહેવાય છે તોપણ જે સ્થળેથી આપણને સારા બોધનો લાભ મળે તેવુ ન હોય, તે સ્થળે આપણે કદિ જઈ ચડયા હોઇએ તો આપણે તેવા બોધને ગ્રહણ કરવો નહીં

ચંચળ—પુતળી બ્હેન, કહ તે પછી પદ્મશ્રીને ઉપાશ્રયે શુ થયુ હતુ

પુતળી—પછી હુ દાક્ષિણ્યતાને લઇને ત્યા જઈ ચડી તે વખતે સૂરજ નામની એક શ્રાવિકા આવી તેણીએ આવી પદ્મશ્રી સાધ્વીને જણાવ્યુ કે, ગુરૂણીજી, આજથી હુ તમારે ઉપાશ્રયે રહેવાની છુ હવે મારે કદિપણ ઘેર જવુ નથી,

સૂરજના આવા વચન સાભળી પદ્મશ્રીએ નીચે પ્રમાણે કહ્યુ

પદ્મશ્રી—સૂરજ, આજે ઊપાશ્રયે રહેવાનુ શુ કારણ છે? તારો ધણી તને અહીં કેમ રહેવા દેશે ?

સૂરજ—ગુરૂણીજી સાહેબ, આજે હુ મારા ધણી સાથે વઢવાડ કરીને આવી છુ

પદ્મશ્રી—શામાટે વઢવાડ થઇ ? તમારા બનેમા કોનો વાક છે ?

નહીં સાધ્વી થવામા તને ઘણુ સુખ મળશે શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ મન ગમતા આહારપાણી વ્હોરાવશે તન, મન અને ધનથી તારી સેવા ભક્તિ કરશે સેકડો શ્રાવિકાઓ તારી આગળ હાજર રહેશે અને તારી આજ્ઞા ઉઠાવશે

પદ્મશ્રીના આવા વચન સાભળી સૂરજ જરા ઢીલી થઇ ગઇ, તેણીના પરિણામ ફરી ગયા અને દીક્ષા લેવાની તેની મરજી થઈ ગઈ

પછી સૂરજ બોલી—સાધ્વીજી, તમારૂ કહેવુ મને ઠીક લાગે છે, એક બે દિવસમા તેનો વિચાર કરી હુ તમને મારા ખરા વિચાર જણાવીશ ઘણે ભાગે તમારી આગળ ચારિત્ર લઇ હુ તમારીજ ચેલી બનીશ સૂરજના આવા વચન સાભળી પદ્મશ્રી ખુશી થયા, કારણ કે, પદ્મશ્રી પોતાની ચેલીઓ કરવાની ઈચ્છા બહુ રાખતા હતા. અને તેને માટે ઘણી શ્રાવિકાઓને તેઓ બોધ આપ્યા કરતા હતા તેમનામા સાધ્વીજીના ઉત્તમ ગુણો ન હોવાથી જેટલી જોઇએ તેટલી ચેલીઓ તેમને હતી નહીં તોપણ કેટલીએક સધવા અને વિધવા શ્રાવિકાઓને તેમણે દીક્ષા આપી પોતાની ચેલીઓ બનાવી હતી કેટલીએક શ્રાવિકાઓ ભોળા દિલથી તેની ચેલીઓ થયેલી પણ પાછળથી પદ્મશ્રીના આચાર-વિચાર જાણીને ત્યાથી વિહાર કરી બીજી સાધ્વીજીને શરણે જઇ, રહેલી હતી જે આત્માર્થી શ્રાવિકા હોય, તે તો ક્ષણ વાર પણ તેમની પાસે ટકી શકતી ન હતી.

પદ્મશ્રીએ સૂરજના સારા પરિણામ જાણી ફરીવાર જ-

જો પતિ ન સુધરે તો પોતાના કર્મ ઉપર આધાર રાખી પોતાનુ જે કર્ત્તવ્ય છે, તે કર્યા કરવુ કારણ કે, પોતાના કર્ત્તવ્યને નહીં છોડનારી સ્ત્રીઓને છેવટે સુખ થયા વગર રહેતુ નથી પોતપોતાના કર્ત્તવ્યમા રહેવુ, એ સ્ત્રીઓનો મુખ્ય ધર્મ છે અને છેવટે ધર્મથી સુખ થયા વગર રહેતુ નથી બ્હેનો, સહજ પોતાના દુર્ગુણી ધણીનો અનાદર કરી સાધ્વી પદ્મશ્રીને ઉપાશરે રીસાઇને જેમ આવી હતી, તેમ તમારે કદિપણ કરવુ નહીં કદિ પતિ નઠારા સ્વભાવનો હોય અને તેવા સ્વભાવને લઇને તે ગાળો આપતો હોય તોપણ તેની તબીયત સાચવવાનો પ્રયત્ન કરવો અને જેને માટે આપણા પતિને ચીડ હોય, તેવુ કામ કદિ પણ કરવુ નહીં અને તેની સાથે ઘણીજ ગરીબાઇથી અને નમ્રતાથી વર્ત્તવુ હે દીકરી, જેનો સ્વભાવ શાત હોય અને જેનામા શાતિ હોય અને જેનામા વિનય તથા નમ્રતાનો ગુણ વધારે હોય તો તેની આગળ ગમે તેવો ક્રોધી અને ચીડીઆ સ્વભાવનો માણુસ હોય, તે પણ શાત થઈ જાય છે કારણ કે, શાતિની આગળ ક્રોધ કે ચીડીઓ સ્વભાવ ટકી શકતો નથી જ્યા શાતિની પ્રકાશમય છાયા પ્રસરી ગઈ હોય ત્યા ક્રોધનો અધકાર રહેતો નથી શાતિની આગળ ક્રોધ જરા વાર પણ ટકી શકતો નથી

ધર્મદાસશેઠ કહે છે, હે શ્રાવિકાઓ પછી આનદાએ પોતાની પુત્રી લલિતાને અને બીજી શ્રાવિકાઓને કહ્યુ કે, હે બ્હેનો, સાધુ સાધ્વીની નિદા કરવી એ આપણો ધર્મ નથી, તોપણ મારે એટલુ તો કહેવુ પડશે કે, પદ્મશ્રીએ

શીખવાને માટે કૃપા કરીને આપો આ બધી શ્રાવિકાઓમા હુ થોડા જ્ઞાનવાળી છુ, તેમજ મારી યાદ શકિત પણ થોડી છે, માટે મારી ઉપર ખાસ કૃપા કરી તે ગરબી મને લખવા આપજો

તે વખતે ગગા ઉભાં થઇને બોલી—તારા બ્હેન ! તમારી માગણી પ્રમાણે તે ગરબી હુ તમને લખી આપીશ, અને બીજી જે શ્રાવિકા બ્હેનોને તે ગરબી શીખવાને માટે લખી લેવી હોય, તો તેમને પણ તે લખવાને હુ ખુશીથી આપીશ તેમજ જેઓ લખી શકે તેમ ન હોય, તેમને લખી આપીશ ગગાના આવા વચન સાભળી બધી શ્રાવિકાઓ ખુશી થઈ ગઈ, અને તેમણે એકી અવાજે પવિત્ર સતી ગગાને ઘણોજ ધન્યવાદ આપ્યો

તે પછી ધર્મદાસ શેઠે પોતાની ઉપદેશ વાર્ત્તા આગળ ચલાવી

હે શ્રાવિકાઓ ! પછી આનદાએ પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી શ્રાવિકાઓને ઉપદેશ આપવાને પોતાની વાત આગળ ચલાવી, તેવામા ચચળનો ભાઈ નજપાળ જે પ્રેમદાનો પુત્ર થાય, તે દોડતો દોડતો ત્યા આવ્યો અને તેણે પ્રેમદાને નીચે પ્રમાણે કહ્યુ

નજપાળ—બા ! ઘેર ચાલ, મારે ખાવુ છે

પ્રેમદા—બેટા ! આજે અત્યારે ખાવાનુ કેમ માગે છે ?

રાખવા, એ વાતનો અનુભવ તમને કયાથી હોય ? જ્યારે તમારે છોકરા થશે, ત્યારે તમને ખબર પડશે પછી પ્રેમ દાએ આનદાની સાસુ જોઇને કહ્યુ, આનદા બ્હેન ! તમે બધી વાતનો ઉપદેશ આપો છો, તો હવે છોકરાવાળી સ્ત્રીઓએ શુ કરવુ જોઈએ ? અને શુ કરવાથી છોકરા સુ-ધરે ? એ વિષે ઉપદેશ આપો એ ઉપદેશ આ છોકરીઓને ભવિષ્યમા ઘણો ઉપયોગી થઈ પડશે

પુતળી—આનદા માસી ! અમારા જેવી છોકરીઓને ઉપયોગી થઈ પડે, એ વાત તો પછી, પણ પેહેલા તો જે છોકરાની મા થઇ હોય, તેને ઉપયોગી થઈ પડશે

,**લલિતા**—પુતળી ! તારે એમ ન બોલવુ જોઇએ વ ખતે પ્રેમદા ભાભુને ખોટુ લાગશે

પુતળી—લલિતા બ્હેન ! એમા પ્રેમદા ભાભુને શેનુ ખોટુ લાગે ? ખોટુ લાગે તો ઝાડુ ખાય આપણે તો જે સાચુ હોય તે કહેવાના

પ્રેમદા—બ્હેન પુતળી ! તે કહ્યુ તે સાચુ છે મને તેમા જરા પણ રીસ ચડી નથી, જ્યારથી આનદા બ્હેનનો સમાગમ થયો છે, ત્યારથી મારો સ્વભાવ ફરી ગયો છે ક્રોધ, માન, કપટ અને રીસ વિગેરે દુર્ગુણો મારાથી દૂર થતા જાય છે વળી આ વખતે પુતળી જે કહે છે, તે બ રાબર છે છોકરાને કેવી રીતે કેળવવા ? અને તેમને કેવી રીતે સુધારવા ? એ બાબત મને કાંઈપણ ખબર નથી હુ છોકરાની મા થઈ છુ, પણ છોકરાને સુધારવાની વાતથી

તે વાત દરેક શ્રાવિકાએ લક્ષમા રાખવાની છે સ્ત્રીઓની કન્યારૂપની અવસ્થા વીત્યા પછી સ્ત્રી માતા થવાના રૂપમા આવતી જાય છે જ્યારે સ્ત્રી માતારૂપે થઈ, એટલે તે એક જુદીજ અવસ્થામા આવી છે, એમ તેણીએ સમજવુ જ્યાં સુધી સ્ત્રી માતારૂપે ન થઈ હોય, ત્યા સુધી તેને ઘરના યોગ્ય કામકાજ કરવામા અને પતિની સેવા ભક્તિ કરવા માજ તત્પર રહેવાનુ હોય છે, પણ જ્યારે તે માતારૂપે થાય, ત્યારે તેની ઉપર પોતાના છોકરાની સભાળ રાખવાની નવી ફરજ આવે છે જ્યારે છોકરૂ થયુ કે, તરત તેની હરવખતે સભાળ લેવાની કાળજી રાખવી જોઈએ. બ્હેનો! જ્યારે છોકરા સમજવા યોગ્ય વયના થાય, કે તરત તેમને પોતાના ધર્મને અનુસરીને ચલાવવા માડવા જ્યારથી તેઓ બોલતા શીખવા માડે છે, ત્યારથીજ તેને માન સાથે વિનયના શબ્દો શીખવવા અને તે સાથે ધર્મની રૂઢિઓના શબ્દો પણ શીખવવા નાનપણથીજ વડિલ હોય, તેને પ્રણામ કરવાની ટેવ પડવવી, દેહેરે લઇ જઈ પ્રભુના નામના, પ્રભુની સ્તુતિના, પગે લાગવાના, ગુરૂને વાદવાના, નવકારના અને સભ્યતાના વચનો બોલતા શીખવવા આથી કરીને છોકરાના મનમા સારા સસ્કારો પડતા જાય છે બ્હેનો! ઉગતી વયના છોકરાના મન ઉપર જેવી છાપ પાડીએ, તેવી પડી શકે છે, માટે તે વખતે તમારે ઘણીજ સાવચેતી રાખવાની છે ઉગતી વયના છોકરાના મુખમાથી સારા શબ્દો નીકળે, તેવી યોજના તમારે રાખ્યા કરવી.

કેટલીએક મૂર્ખ માતા છોકરૂ બોલવુ શીખે કે, તરત

છે, તેમાથી કોઈ વાર તેમને અને તેમના માબાપોને ઘણી મુશ્કેલી આવી પડે છે કોઇ વાર તો તેઓ રાજદંડ ભોગવવાના અધિકારી પણ થાય છે માટે કુળવાન માબાપે કદિ પણ પોતાના છોકરાને એવી કુટેવ પાડવી નહીં

હે સદ્ગુણી સુતાઓ ! જ્યારે તમે માતા થાઓ, ત્યારે તમારા છોકરાને શરૂઆતથીજ સારી ટેવ પડાવજો છોકરા જ્યારે સમજણા થાય, ત્યારે માએ તેમને બોધ કરવો કે, 'જા, હાથ જોડીને તારા બાપાને પગે લાગ' 'આ દેરાસરમા જઇને ભગવાનની સામે ઉભો રહી પગે લાગ' ભગવાનને લાબો લોય પર સૂઈને પગે લાગ' બાપે પણ છોકરાને શીખવવુ કે, 'જા, તારી માને બે હાથ જોડી પગે લાગ' આ પ્રમાણે માબાપે એક બીજાનુ માન વધારી છોકરાના મનમા મૂળથીજ પોતાના માબાપ તરફ પૂજ્ય બુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરાવવી, તેમજ દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ ઉપર પ્રીતિ થાય તેવા વચનો બોલાવી તેમના હૃદયમા ધર્મની છાપ પણ પાડવી, કે જેથી તેઓ ભવિષ્યમા સારા અને ધર્મિષ્ઠ થાય આથી કરીને છોકરામા વિનય, વિવેક, નમ્રતા વિગેરે સારા ગુણો આવે છે, અને છોકરાના મન ઉપર પડેલી છાપ પછી કદિપણ જતી નથી જેમના મુખમાથી આખો દિવસ કલ્યાણકારી શબ્દોના ઉચ્ચાર થયા કરે છે, એવા છોકરાઓની વાણી તથા મન ધીરેધીરે સુધરીને પવિત્ર થાય છે અને વાણી તથા મન પવિત્ર થાય, એટલે તેઓ હમેશા દોષ રહિત રહે છે માબાપે છોકરાને પોતાના સગા તથા પાડોશી વિગેરેની સાથે નઠારી વર્ત્તણુક ન શીખવતા

વુ નહિ, કે ગાળો દેવી નહીં, પણ જરા વખત જવા દઇને પાંછુ સમજાવી તેની પાસે તે કામ કરાવવુ નહીં તો પગે લગાડીને માફ માગતા શીખવવુ પણ છોકરે આપણુ વચન ન માન્યુ, એમ જાણી ક્રોધથી તેના ઊપર બેદરમાની બતાવવી નહીં કેટલાએક મૂર્ખ માબાપો પોતાના હઠીલા છોકરા તરફ બેદરકારી રાખે છે 'ભલેને તે ગમે તેમ કરે, આપણુ વચન ન માને તેવા છોકરાની સાથે કોણ માથાકુટ શુ કામ કરશે?" આવુ વિચારી તેઓ છોકરા તરફ બેદરકારી રાખી છોકરાને સુધારવાની સંભાળ રાખતા નથી, તેથી છોકરાઓ બગડતા જાય છે માટે તેમ ન કરતા માબાપે હઠીલા છોકરાની હઠ છોડાવવા નવી નવી યુક્તિઓ કર્યા કરવી, અને તેમને સુધારવા

જો માબાપ પોતાના દીકરાને વારવાર માર મારવાની તથા ગાળો દેવાની ટેવ રાખે, તો તેથી કરીને તે છોકરાઓ નઠાર થઇ બગડે છે

હે પુત્રીઓ! એવી રીતે છોકરાના હિતકારી માબાપે પોતાના છોકરાને માબાપ સાથે વર્ત્તવાની ઊંચી નીતિ શીખવવી, અને તે સિવાય કાકા, કાકી, મોટાભાઇ, ભોજાઇ, વિગેરે વડિલની સાથે પણ સારી રીતે વર્ત્તવાની ટેવ શીખવવી જોઇએ જ્યારે ઘેર કોઈ વડિલ આવે, ત્યારે છોકરાને કહેવુ કે, તેમને બે હાથે પગે લાગ. વળી કોઇ વડિલ આવે, ત્યારે જો છોકરો કે છોકરી બેઠા હોય તો, તેમને કહેવુ કે, "ઉઠો ઊભા થા અને તેમને પગે લાગ." આવી આવી રચનાઓ કરવાથી છોકરાને સારી ટેવ પડી જાય છે

બધો આધાર તેના શિક્ષક ઊપર રહેલો છે જે ગુરૂ ઉદ્યોગી હોય, છોકરાને એક વાર શીખવ્યા છતા ન આવડે અને ફરી પુછે તો, વારવાર શીખવવામા પણ જેને ખેદ થતો ન હોય, શાંત સ્વભાવવાળો એટલે છોકરાએ કદિ અપરાધ કર્યો હોય તો, તેને ક્ષમા આપનાર, સારી પાઠશાળામા પૂરી વિદ્યા શીખેલો, દયાવાળો એટલે છોકરાની શકિત પ્રમાણે તેની ઊપર અભ્યાસનો બોજો નાખનારો, સમદ્રષ્ટિ એટલે ગરીબ કે તવંગરના છોકરામા ભેદભાવ નહીં રાખનારો, સંતોષી, સ્વાર્થ બુદ્ધિ વગરનો એટલે છોકરા પાસેથી કાઈ મેળવવાની ખોટી ઈચ્છા નહીં રાખનારો, તથા પોતાના ખાનગી કામમા છોકરાને રોકી રાખી તેમને ભણવામા અંત [illegible] રો, વ્યવહાર નીતિને જાણનારો, એટલે માબાપે છોકરા સાથે, છોકરાએ માબાપ સાથે, ગુરૂએ બાળક સાથે અને બાળકે ગુરૂ સાથે તેમજ બીજા સંસારના પરસ્પર સંબંધવાળાએ એક બીજા સાથે કેમ ચાલવુ, એ વાર્ત્તા તે સારી રીતે જાણનારો, શિક્ષણકળામા કુશળ એટલે નાના મોટા, તથા ઉત્તમ, મધ્યમ અને મંદ બુદ્ધિવાળા છોકરાઓને કેમ શિખવવુ, તે જાણનારો, વધારે ભણેલા કે નહિ ભણેલા, તથા ગરીબ અને તોફાની અને સદ્ગુણી તથા દુર્ગુણી વિગેરે જુદા જુદા સ્વભાવના છોકરાના શરીર તથા મનની પરીક્ષા કરીને, તેમને જુદી જુદી યુકિતથી શિક્ષણ આપવાની કળા જાણનારો, સર્વ જન પ્રિય એટલે સઘળા બાળકોના 'મનમા મારા ઉપર ગુરૂની ઘણી કૃપા છે,' એવો ભાવ પેદા કરનારો, જૈનશાળામા આવવાને બાળકનો

બ્હેનો! શિક્ષણની એક સાધારણ વાત મે તમને જણાવી હવે છોકરીઓના શિક્ષણને માટે કેટલીક વાત કહું છુ, તે તમે ધ્યાનમા રાખજો છોકરીને શિક્ષણ ગૃહવ્યવહાર વિગેરે શ્રી જાતીને જાણવા યોગ્ય કામોમા તે છોકરી કુશળ થઈ છે કે નહીં, એ વાતની તેની માતાએ તપાસ કરવી, એ તે ગૃહવ્યવહારનુ શિક્ષણ માતાએ ઘરમા શિખવવુ સ્રી જાતિને જેટલુ અત્યત ઉપયોગી છે, તેટલુજ ગૃહવ્યવહારનુ શિક્ષણ ઉપયોગી છે કદિ દીકરી ફક્ત ભણતરમા આગળ પડી હોય, અને ગૃહવ્યવહારના કામમા પાછળ હોય, તો તેનુ ભણતર નકામુ થાય છે દીકરીને વિદ્યાભ્યાસની સાથે નવરાશની વેળાએ નીતિ ભક્તિના અને નિર્મળ પ્રીતિના મધુર ગીતો ગાતા તથા ચતુરાઈ ભરેલા મધુર ભરત ભરતા પણ શીખવવુ અને રસોઈનુ કામ, સુઘડતાઈ અને બીજા ઘરના કામકાજ શીખવવા વળી ભરવા શીવવાના તથા બીજી કારીગરીના કામથી પરવાર્યા પછી પોતે નિર્મળ શુભ ભક્તિના ગીતનો તથા મધુર કવિતા વિગેરેનો જે અભ્યાસ કર્યો હોય, તે અવકાશે ગાઈને પોતાનુ તથા મન પ્રસન્ન રાખે, એવી સારી ટેવ પડાવવી

બ્હેનો! અહીં તમારે એક વાત ખાસ યાદ રાખવાની છે કે, બાલ્યાવસ્થામા બાળકોનુ જોયા વિના નાના પ્રકારના સારા માઠા સસ્કાર બેસે છે, માટે છોકરીને કોઈ નઠારો સસ્કાર ન બેસે, એ વાતની ઘણીજ સભાળ રાખવી કુળવાન અને ગુણવાન એવી કન્યાઓજ આ સસારમા મોટુ સુખ છે હે સદ્ગુણી સુતાઓ! જો તમે દીકરીના શિક્ષણ વિષે સારી

તમે આ ક્ષાતિપુરમાં અવતર્યા છો વાહ ! તમારી વાણી કેવી સુંદર છે ?

લલિતા—પ્રેમદા ભાભુ ! તમે કહ્યું કે તમારી બ્હેન કુંકુના ગૃહ—સંસારનો ચિતાર મારી આગળ ખડો થયો છે, તો તે કેવી રીતે છે ? તમારી બ્હેન કંકુ કયાં રહે છે ? અને તેનો ગૃહ—સંસાર કેવો છે ? એ વાત જરા કહો તો ખરા.

પ્રેમદા—અત્યારે એવી હલકા પ્રકારની વાત કરવી, મને જરા પણ ગમતી નથી. એવી વાત કરવાથી આનંદા બ્હેનની ઉપદેશ વાર્તામાં નાહક અંતરાય થાય.

લલિતા—પ્રેમદા ભાભુ! એ વાત ખરી છે, પણ કોઈ વાર એવી વાત જાણવાથી બોધ પણ મળી શકે છે. કારણ કે, એવી ઉતરતી વાતો પણ કેળવણીના ફાયદાને સાબીત કરે છે, માટે તમે ખુશીથી કહો.

પ્રેમદા—લલિતા ! બાળપણમાં દીકરીને સારી કેળવણી ન આપવાથી તે દીકરી કેવા નઠારા સ્વભાવની થાય છે, એ વાતનો ખરેખરો દાખલો કંકુના ઘરમાંથી મળી શકે તેવો છે. આનંદા બ્હેનની મરજી હોય તો તે વાત કરૂં.

આનંદા—પ્રેમદા બ્હેન! તે વાત ખુશીથી કરો. કારણ કે, તમારી વાતમાંથી પણ કેટલોએક બોધ મળી શકશે.

પ્રેમદા—આનંદા બ્હેન ! અમારી વાતમાં તે શો માલ

પ્રેમ તથા પુતળી—અમને તો કંકુ જાણી ન હતી, એ તેણીમાં દોષ લાગે છે બીજુ કાઈ જાણવામા આવતુ નથી

ચંચળ—મને પણ કંકુનો એજ દોષ લાગે છે

લલિતા—તે સિવાય કંકુનો એક મોટો દોષ દેખાય છે, ને તમે વિચારીને કહો ?

ચંચળ—લલિતા બ્હેન ! કોઇ ઝીણો દોષ તેનામા હોય તો તે અમારા જાણવામા આવતો નથી, માટે તમેજ અમને કહો

લલિતા—બ્હેનો ! તે દોષ ઝીણો નથી પણ મોટો છે, તોપણ મારી બાની સમક્ષ કહેવામા મને શરમ લાગે છે, માટે માજીબા પોતેજ તમને કહી સંભળાવશે

ચંચળ—આનંદા કાકી ! લલિતા બ્હેનને તે દોષ કહેવાની જો શરમ લાગતી હોય, તો તમેજ તે દોષ કહી બતાવો

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે સદ્ગુણી શ્રાવિકાઓ ! ચંચળે આ પ્રમાણે કહ્યુ એટલે આનંદા નીચે પ્રમાણે બોલી

આનંદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, લલિતાએ કંકુનો જે મોટો દોષ જાણી લીધો હતો, તે દોષ એ છે કે, કંકુનો પતિ મનોરદાસ ધર્મ સબંધી કાંઈ પણ જાણતો નથી, અને પોતાના કાકાને અંતની ઘડીએ તે નવકાર પણ સંભળાવી

છોકરાની ખોટને લીધે ધણી ધણીયાણી બન્ને તે છોકરી ઉપર બહુજ પ્રીતિ રાખવા લાગ્યા બાળપણથીજ પોતીને ખાવાપીવામા અને ઓઢવા પેહેરવામા તેઓ સારા લાડ કરાવવા લાગ્યા પોતી જે માગે તે લાવી દેવામા તે બને સ્રી પુરૂષ વિલબ વરા દેતા ન હતા પોતીના મનમા ઈચ્છા થાય, તે પેહેલા તો તેના માબાપ તે ઇચ્છા પૂરી કરતા હતા આ પ્રમાણે પોતીની ઉમર આઠ નવ વર્ષની થઈ પોતી લાડમા ઉછરેલી હોવાથી, તેને હાલતા ચાલતા ક જીયો કરવાની, અને જેમ આવે તેમ મોઢે બોલવાની ટેવ પડી કેટલીક વાર તો તે તેના બાપને અને માને ગાળો પણ આપતી હતી પોતાના માબાપને ગાળો આપે ત્યારે તેઓ તેની ગાળો સાભળી લેતા પણ તેને કાઇ ક હેતા ન હતા

પ્રેમ—વચના બોલી—પ્રમદા ભાભૂ એ વાતમા અમને આશ્ચર્ય થાય છે કે, છોકરી ગાળો આપે અને માબાપ સાખી રહે, એ કેમ બને ? એક હલકા વર્ણના લોકોના છોકરા પણ માબાપને ગાળો આપતા વિચારે છે, તો આ પણે વાણીયા જેવી ઉચી કોમમા એવી હલકી વાત કેમ બને ?

ચચળે જવાબ આપ્યો—પ્રેમ બ્હેન ! એમા કાઈ આ શ્ચર્ય પામવાનુ નથી ઉચી કોમ અને હલકી કોમ આ ચાર-વિચાર એટલે રીતભાત વગેરેથી જણાય છે બાળપ ણમા જેવો બોલવા ચાલવાનો આચાર પડયો હોય, તેવો

એટલે તેણીએ મને વધારે ગાળો આપવા માડી તેવામા મારી બ્હેન કકુ ઘરમાથી રાધતી રાધતી બાહેર આવી અને પોતાની દીકરીને ભાળાપા કરવા લાગી તેણીએ મને વઢીને કહેવા માડયુ કે, ચેનદા બ્હેન, તમારે મારી દીકરીને આટલુ બધુ કહેવુ ન જોઈએ એ તો મારે દીકરાના બોટની દીકરી છે તમારે તેનુ મન દુખવવુ નહીં પછી કકુએ પોતીની પાસે આવી ઘણા કાલાવાલા કરવા માડયા તો પણ પોતી બેઠી થઈ નહીં પછી તેણીને તેડી ખોળામા બેસારી, ઘણી આજીજી કરી, ત્યારે તે માડમાડ છાની રહી પછી તે બેઠી થઇને જ્યા તેના બાપા મનોરદાસ જમતા હતા, ત્યા આવીને કહ્યુ, અરે બાપ, બેઠો થાય છે કે નહીં? જલ્દી બેઠો થઇ મને નવી ચુદડી લાવી આપ, ત્યારે મનોરદાસે આજીજી કરી કહ્યું, બેટા તુ ડાહી છે, થોડીવાર ખમ હવે હુ જમી રહ્યો છુ ફક્ત થોડા કઢીને ભાત ખાઈ લઉ, તે સાભળતાજ પોતીને વધારે રીસ ચડી અને તરત કઢીનો ઉનો વાટકો ઉપાડી મનોરદાસના માથા ઉપર રેડયો કઢી ઉની હતી, એટલે તેનાથી મનોરદાસનુ મોઢુ દાઝી ગયુ, તેથી તેણે એકદમ રાડ પાડી અને તેની આખોમાથી આસુ નીકળી પડયા તે સાથે તેના મોઢાનો બધો ભાગ કઢીથી વિચિત્ર થઇ ગયો અને તેના બીજા કપડા પણ બગડી ખરાબ થઈ ગયા પોતીએ આવુ ખરાબ કામ કર્યું તોપણ તેની મા કકુ અને મનોરદાસ તે સાખી રહ્યા ને કાઈ પણ બોલ્યા નહીં મનોરદાસ ખાતોખાતો અધવચ ઉઠયો, પાણીથી પોતાનુ બગડેલુ શરીર ધોવા લાગ્યો બ્હેનો! આ દેખાવ જોઇને હુ તો મારા મનમા ચમત્કાર પામી

નાનપણમા ટોકરીને લાડ કરાવી નાથે ચડાવનાર કકુના અત્યારે નઠારા હાલ થઈ પડયાછે તેના સાસરીઆ પણ ગરીબ સ્થિતિના હોવાવી પોની તેને ત્યા પોસાતી નથી બાલપણના લાડથી તેણીને સારૂ સારૂ ભાવે છે અને સારૂ સારૂ પેહેરવાનુ ગમે છે પણ અત્યારે તેનો બાપ મનોરદાસ માદો પડયો છે તેથી તેની દુકાનની આવક બધ થઈ છે, એટલે **પોતીને** પિયરમા પણ સારૂ સારૂ ખાવાનુ અને પહેરવાનુ મળતુ નથી તેથી તે બનેને કનડયા કરે છે બ્હેનો, મારી બ્હેનની દીકરીની વાત કરવી તે ઠીક ન કહેવાય, પણ **પોતીને** ખાવાનો ગળો એવો થયો છે કે, તેથી તે વખતે દુરાચરણ પણ કરના તૈયાર થશે બ્હેનો, બે દિવસ પેહેલા મારી બ્હેન કકુ મારે ઘેર આવી હતી ત્યારે તેણીએ રોઇને મને કહ્યુ કે પેમદા બ્હેન, **પોતી** તરફનુ ખમ ભારે દુખ થયુ છે હમેશા તેની નવી નવી ફરીયાદો આઈ લઈ તમારા બનેવી પણ તેનાથી થાકીગયા છે અમારા તરત કહીનો તેને છકેલ છોકરી ગુમાવવા બેઠી છે તેનો વર રેડયો કહી ઊર્ને બીજી સ્ત્રી પરણવા તૈયાર થયો છે તે દાઝી ગયુ, તે થી કટાળી આખરે તેનો ત્યાગ કરશે એ-ણોમાથી આ મારા તો ભોગ સમજવા? **પોતીમા** અગ્ક ભાગ કહીથ રા દુર્ગુણો આવેલા છે મોટીબ્હેન! અમારા નસીબ છે તે છોકરીના કરતા અમે વાઝીયા રહ્યા હોત પણ કયુ સા રૂ સારૂ હતુ બ્હેન તમે પૂરેપૂરા ભાગ્યશાળી છો ને કાં ચચળ કેવી ડાહી થઇ છે તેને જોઇને બધાની આ પાણી રે છે જો દીકરી હોય તો ચચળના જેવીજ હજો કકુના આવા વચન સાભળી મે તેને કહ્યુ કે, બ્હેન, **પોતી**

પુતળી—ના બા! એવી ઉઠાછળી અને બગડી ગયેલી છોકરીને આપણામા ભેળવવી તે મને તો ઠીક નથી લાગતુ

પ્રેમ—ખરૂ છે! આનદા માસી, એવુ તો ન થવુ જોઇએ જ્યારે એવી એવી ગામની નઠારી છોકરીઓને ભેગી કરશો, તો પછી અહીં મારા ઘરની છોકરીઓ કેમ આવશે? એવી નઠારી છોકરીઓથી સારી છોકરીઓ પણ બગડે છે એવીનો તો, સગ જ ન કરવો જોઇએ

પ્રેમદા—(જરા ગુસ્સે થઇને) બ્હેનો! અમસ્તિ તમે વચમા શામાટે બોલો છો? હુ કાંઈ તમને પુછતી નથી આનદા બ્હેનની જેવી મરજી હશે, તેમ વશે વચમા બીજાને ડાહ્યા થવાની જરૂર નથી

પ્રેમ—ચચળની બા! તમે વધારે શુ ચડી જાઓ છો? તમે આજ કાલ આવતા લાગ્યા એટલે આ બધા મડળના ઉપરી થઇ ગયા? અમારા આનદા માસી તો ભોળા અને ભલા દિલના છે વખતે તમારી ખાતર તે વાત કબુલ કરી દે પણ અમારે આ મારા મડળની આબરૂ તેવી છોકરીઓને દાખલ કરી ગુમાવવી નથી પછી જેવી આનદા માસીની મરજી

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે, હે શ્રાવિકાઓ! આ સમયે જ્યારે પ્રેમ, પુતળી અને પ્રેમદાની રગઝગ થવા માડી, ત્યારે આનદા સ્મિત હાસ્ય કરતી બોલી—પ્રેમદા બ્હેન! તમે તમારી કકુ બ્હેનના ઘરની હકીકત કહી તે ઉપરથી આ બધી

વ્વાનો વખત આવ્યો છે બ્હેનો! તે પોતીનો દાખલો લઈ તમે તમારી છોકરીઓની પૂરતી સભાળ રાખજો કુળની લાજ સાચવવી અને ખોવી એ કન્યાના ગુણ ઉપર આધાર રાખે છે કુળવાન્ કન્યાઓ પોતાના પિયરને અને સાસરાને સારી રીતે દીપાવે છે તેવી કન્યાઓનુ જીવન ખરેખર સાર્થક ગણાય છે, અને તેવા સાર્થક જીવનવાળી શ્રાવક કન્યા ભવિષ્યમા ખરેખરી શુદ્ધ શ્રાવિકા બને છે એ પોતીના જેવી દુર્ગુણી કન્યાઓ તેના માતા પિતાને અને સાસુ સસરાને દુ ખરૂપ થઈ પડે છે, પોતીની જેમ પિતાનુ અપમાન કરનારી અને માતાને રૂદન કરાવનારી કન્યાઓ કુળમા કલકરૂપ થાય છે, અને આખરે મહા પાપનુ પાત્ર બની નારકીની પીડા અનુભવે છે

આનદાના આવા વચન સાભળી પ્રેમદા અને બાજી શ્રાવકબાળાઓ ઘણીજ ખુશી થઈ ગઈ, અને કકુની છોકરી પોતીનો દાખલો પોતાના મનમા દૃઢ કરી, તેમણે આનદાને હૃદયથી અભિનદન આપ્યુ

પછી આનદાએ પ્રેમદાની સામે જોઈને કહ્યુ—પ્રેમદા બ્હેનો! તમારી બ્હેન કકુ તથા તેની દીકરી પોતીને તમે અહીં લાવવાને કહ્યુ, તેને માટે મારો અભિપ્રાય એવો છે કે, કકુનુ હૃદય હાલમા દુ ખને લીધે કોમળ થયુ હશે, તેથી તે ઉપદેશ વાર્તાની અધિકારિણી થઇ છે પણ પોતીનુ હૃદય કોમળ થયેલુ નથી, તેમજ તેની વય પણ ઠરેલ ન થી, માટે તે ઉપદેશ વાર્તાની અધિકારિણી થઇ શકશે નહિ વળી હમણા પોતીના હૃદય ઉપર ઉપદેશ વાર્તાની અસર થવાનો સભવ નથી તે છતા જો તેને અહીં લાવી શકાય તો તે ભલે આવે, કારણ કે, ઉપદેશ વાર્તાના અ

આજે આપણી ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરવાનો વખત થઈ ગયો છે, માટે હવે બાકીની વાર્તા આવતી કાલે કરીશુ (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! આ પ્રમાણે આનદાએ પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી એટલે ચચળ, પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી, વિગેરે બધી શ્રાવિકાઓ આનદાને પ્રણામ કરી હસતે મોઢે પોત પોતાના ઘર તરફ ચાલવા લાગી પછી ધર્મદાસ શેઠે પોતાની શ્રાવિકાશાળાની શ્રાવિકાઓને પણ જણાવ્યુ કે, માતાઓ! અને બ્હેનો! આજે આપણો નિત્યના નિયમ પ્રમાણે ધર્મવાર્તા સમાપ્ત કરવાનો વખત થઇ ગયો છે, માટે બાકીની વાર્તા આવતી કાલે કરવામા આવશે (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

પછી ધર્મદાસે શેઠે નીચે પ્રમાણે શિખરિણી છદ બોલી બધી શ્રાવિકાશાળાને ગજાવી મુકી—

શિખરિણી

શુણે પ્રેમેથી જે જિનવર તણો ધર્મ [1]મહિલા,
બને તે વેગેથી સુકુલ [2]રમણી નિત્ય [3]સુશીલા,
સદાચારો સેવી [4]ઉભય કુળનુ [5] તારણ કરે,
દુરાચારો સર્વે નિજ હૃદયથી તે પરિહરે ૧

૧ સ્ત્રી, ૨ કુલીન સ્ત્રી, ૩ સારા શીલવાળી. ૪ બને-સાસરાના અને પીયરના કુળને ૫ તારે

દીવાળી—નંદુ બ્હેન ! હવે ધર્મને માટે તમારો શો અભિપ્રાય છે ?

નંદુ—ધર્મને માટે મારો અભિપ્રાય હવે જુદોજ થયો છે આજ દિન સુધી હું સુધારાના વિચારોમાં મશગુલ રહી, તેને માટે મને ઘણોજ અાપશોષ થાય છે બ્હેન દીવાળી ! મને તો ખાત્રી થઇ ગઇ છે કે, જે પુરૂષો કે સ્ત્રીઓ ધર્મનું કાંઇ પણ સમજ્યા વિના સુધારો સુધારો કહી રહે છે, તેઓ ખરેખરા ઠગાય છે તેમનું મનુષ્ય જીવન નકામું ચાલ્યું જાય છે વળી કેટલાએક તો માત્ર ધર્મ ધર્મ કરીને સંસારના માર્ગને સુધારતા નથી, તેવાઓનું જીવન પણ બીજાના ઉપયોગમાં આવતું નથી તેઓ એમજ સમજે છે કે, ફક્ત ધર્મજ સાધવો સંસાર વ્યવહારમાં પડવું નહીં, આનો વિચાર પણ મને યોગ્ય લાગતો નથી આવો વિચાર કરવો તે ગ્રહસ્થધર્મની વિરૂદ્ધ છે જાણું છું, ગૃહસ્થધર્મ સાધવાને માટે સંસાર-વ્યવહારને પ્રથમ સુધારવાની જરૂર છે કેવળ ધર્મ સાધવો, એ સંસારથી છુટા થયેલા સાધુઓનુંજ કર્તવ્ય છે ગ્રહસ્થને તો ધર્મ અને સંસાર બંને સુધારવાના છે બ્હેન દીવાળી! ધર્મદાન શેઠની વાર્તામાં મને એ આનંદ વધારે આવ્યો હતો તેમાં ખાસ કરીને શ્રાવિકાઓનું કર્તવ્ય શું છે ? એ બાબતોને ઘણી સારી રીતે તેમણે દૃષ્ટાંત સાથે દર્શાવી હતી તે મહાનુભાવે ધર્મની કેળવણીની સાથે સ્ત્રી કેળવણી લેવાની જે સૂચના આપેલી છે, તે ખરેખર મનન કરવા યોગ્ય છે ધર્મના શિક્ષણ સાથે મેળવેલું સ્ત્રી

સ્વભાવ તેના નામ પ્રમાણે છે દરેક બાબત ઉપર હમેશા મમત રાખવાની તેને નઠારી ટેવ છે, તેથી કરીને સંઘમા વિક્ષેપ થઇ પડયો છે એ તોફાનને લઇને મને પણ છાટા ઊડયા છે આ વાત જો શ્રાવિકાશાળામા આવશે તો આપણી શ્રાવિકાશાળામા પણ મારે મોટુ વિઘ્ન આવશે

અજવાળી—(ચિતાતુર થઇને) તારા બ્હેન ! આ ખબર સાભળી મને શ્રાવિકાશાળાની ચિતા થઇ પડી છે બ્હેન ! એ બધી વાત મને કહી સભળાવો મમતલાલ ત મારે શા સગા થાય ? તેને સઘની સાથે શો વિક્ષેપ થયો છે ? અને તેમા શ્રાવિકાશાળાને શી હરકત આવશે ? તે બધુ કહો

તારા—બ્હેન ! મમતલાલને તો તમે ઓળખતા હશો તેઓ આપણા ગામમા પ્રખ્યાત છે

અજવાળી—બ્હેન તારા ! આપણા ગામમા મમતલાલ બે છે એક મમતલાલ સઘના આગેવાન ગણાય છે અને બીજા મમતલાલ દેરાશરની દેખરેખ રાખનાર ગ્રહસ્થ શ્રાવક છે તેમા કયા મમતલાલની સાથે તમારે સબધ છે ? તે કહો

તારા—જે મમતલાલ સઘમા આગેવાન છે, તે મારે મામીના દીકરા ભાઇ થાય છે અને, તે અમારા ઘરની સાથે ઘણોજ ગાઢો સબધ રાખે છે તેઓ મને પોતાની સગી બ્હેન હોય તેવી ગણે છે

વિદ્વાન હોવાથી સારો ઊપદેશ આપશે, પણ પછી તો નિંદાની વાતજ ઉપાડે છે સૌથી પેહેલા પોતાના વખાણ કરે છે, અને બીજા સાધુઓની નિંદા કરે છે વળી પોતે એકજ સારા સાધુ છે બીજા કોઈ સાધુ સારા નથી, એવી વાત તેમના વખાણમા વારવાર આવે છે તે ઉપરાંત વળી કોઈના સાચા જુઠા છિદ્ર પોતાને મોઢે કહી બતાવે છે, તેથી આપણને સાભળતા અરૂચિ થાય છે એમ સાધુની નિંદા થઈ રહે એટલે શ્રાવકોની નિંદા ઉપાડે છે જે શ્રાવકો પોતાના રાગી હોય, અથવા પોતાની વૈયાવૃચ્ચ વધારે કરતા હોય, તેમના વખાણ કરે છે અને બીજાની ઘણીજ નિંદા કરે છે અજવાળી બ્હેન! કોઇ કોઈ વારતો એટલે સુધી કહે છે કે, અમુક સાધુને તમારે વાદવુ ન જોઇએ, તેમજ તેમને આ ઊપાસરામા ઊતરવા દેવા પણ ન જોઈએ આવી આવી નિંદા કર્યા કરે છે વળી તે જણાવે છે કે, તમારે બીજા સઘાડાના સાધુઓને અહીં ઊતરવા ન દેવા, એને માટે બાધા લેવી જોઇએ પ્રિય બ્હેન અજવાળી! તેના આવા નિંદા ભરેલા ઉપદેશથી શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ કંટાળી જાય છે, કેટલા એક તો વચમા વ્યાખ્યાનશાળામાથી ઉઠીને ચાલતા થાય છે

અજવાળી—તારા બ્હેન! એ તો ઘણી ખરાબ વાત કહેવાય જૈન મુનિના ઉપદેશમા એવી વાત આવે તે સર્વ રીતે ધર્મની વિરૂદ્ધ ગણાય છે એવા સાધુ પાસેથી વખાણ સાભળવા કરતા તે ન સાભળવા એજ વધારે સારૂ છે તેમા ખાસ કરીને આપણે શ્રાવિકાઓએ તો તે સાભળવા નજ

આજ કાલ અવસર્પિણી કાળના પ્રભાવથી કેટલાએક સાધુ-
ઓમા સંઘાડાની મમતા ચાલેલી છે, તેમા સાધુઓના કે-
ટલા શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ વધારે ભાગ લે છે, તો [illegible]
ડોની વાત આપણે કરવાની નથી, પણ આપણ શ્રાવિકાઓએ
તેમા ભાગ ન લેવો જોઇએ આપણે તો બધા સાધુઓ મ-
ળ્યા છે ગમે તે સંઘાડાના કે ગમે તે ગચ્છના મુનિઓ
આવે, તે આપણે ગુરૂ તરીકે પૂજ્ય છે આપણે સાધુઓની
સાથે કાંઈ વ્યવહાર કરવાનો નથી આપણે તો માત્ર તેમનો
ઉપદેશ લેવાનો છે કદિ કોઈ સાધુ વર્તમાન કાળના
પ્રભાવથી અયોગ્ય ઉપદેશ આપે તો આપણે તે ગ્રહણ ક-
રવા નહીં, પણ જેઓ સારો ઉપદેશ આપે તેમનો ઉપદેશ
આપણે ગ્રહણ કરવો કેટલી એક શ્રાવિકાઓ અમુક સં-
ઘાડાની કે અમુક ગચ્છની મમતા રાખી બેસે છે, [illegible]
અમુક સાધુની રાગી થાય છે, તે તેમની [illegible] [illegible]
છે બહેનો જે કોઇ ચારિત્રવાળી પવિત્ર મુનિ [illegible]
ધુઓમા અને સતા જોવામા આવે તેમની [illegible] [illegible]
ગુરૂ બુદ્ધિ ધરવી, એમ [illegible] પણ [illegible] [illegible]
વળી સાધુની જેમ સાધ્વીજીની સાથે સેવીજ [illegible] [illegible]
દરેક સાધ્વીજી આપણા ગુરૂણીજી અને [illegible] [illegible]
પતિએ તમને જ્ઞાનની વાતમા જે જ્ઞાનથી [illegible] [illegible]
વાત કહી હતી, તે તમારા ધ્યાનમા હશે [illegible] [illegible]
કોઇ અપમતિ સાધ્વીજી હોયતો તેમની [illegible] [illegible]
વાનુ રાખવુ નહીં જો જ્ઞાની જેવા [illegible] [illegible]
હોય, તો તેમની પાસે વારવાર જવુ, અને [illegible] [illegible]
વાણી સાભળવી

મારા સગા હોય, તેઓએ મારા પક્ષમાં રહેવું. જો કોઈ પણ મારો સગો મુક્તિમંડપના પક્ષમાં જશે તો તે તેના ઘર સાથે મારે આજથી સંબંધ નથી. એમ [illegible] હવે એવું બન્યું છે કે, મારા પતિ મુક્તિમંડપના પક્ષમાં છે અને તે ત્યાં રહેલા મુનિનો ઉપદેશ સારો હોવાથી તેઓ તે મુનિના પૂર્ણ રાગી બની ગયા છે, તેઓએ એટલે સુધી નિશ્ચય કર્યો છે કે, કદિ મગતલાલ મારો સંબંધ તોડે તોપણ મારે વિચારમંડપના પક્ષમાં કદિ પણ જવું નથી બ્હેન અજવાળી! હવે આ વાતમાં મારે ઉપાધિ બહુ થઈ પડી છે મગતલાલની સાથે હમારો નિકટનો સંબંધ છે, તેથી તે સંબંધ છોડી દેવાય, તેમ નથી વળી મારા પતિને એવો દ્રઢ આગ્રહ બંધાયો છે કે, તે કદિપણ છોડે તેમ નથી આ બાબત ઘણી ચર્ચા ચાલે છે, પણ હજુ તેનો નિવેડો આવતો નથી બ્હેન અજવાળી! આવી મોટી ઉપાધિ મારે માથે આવી પડી છે હવે તેનું શું થશે? એ ચિંતા, મારા મનમાં રહ્યા કરે છે

સર્વ શ્રાવિકા સમાજ ચીકાર ભરાઇ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ નીચે પ્રમાણે મંગલાચરણ બોલે છે

શ્રી અર્હંતા અશુભ હરતા સર્વને સિદ્ધિ કર્ત્તા,
ધર્ત્તા ધર્મે પ્રભુ વિહરતા કર્મના વિઘ્ન હર્ત્તા,
સત્પુરુષેથી મન પ્રસરતા સર્વદા ઉપકર્ત્તા,
વિશ્વે પામો વિજય અતિશે શ્રાવિકા બોધ કર્ત્તા ૧

મંગલાચરણ થઈ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ બોલ્યા માતાઓ અને બ્હેનો ! આજે અષ્ટમી પર્વનો દિવસ છે, માટે જે બાળ શ્રાવિકાઓ છે, તેઓ કોઈ ભજનરૂપે રાસડો ગાઇ સંભળાવે તો વધારે સારૂં

ધર્મદાસ શેઠના આવા વચનો સાંભળી મણિ ઉભી થઈ ને વિનય પૂર્વક બોલી

મણિ—ધર્મદાસ કાકા ! તમે સારૂં યાદ કરાવ્યું તે પર્વને દિવસે સદ્‌ગુણી અને શીખેલી બાળાઓ કાંઇ પણ બોધજનક ભજનરૂપે રાસડો ગાઇ સંભળાવે તો અમો શ્રાવિકાઓને ઘણો લાભ થાય

તારા—મણિ બ્હેન ! તમારૂં કહેવું ખરૂં છે, પણ આજે કયું પર્વ છે? તે તો કહો

મણિ હસતી હસતી બોલી તારા બ્હેન ! તમે ભૂલી ગયા?

તારા—ત્યારે મણિ બ્હેન ! તમે હસો છો કેમ?

સર્વ શ્રાવિકા સમાજ ચીકાર ભરાઇ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ નીચે પ્રમાણે મંગલાચરણ બોલે છે

શ્રી અર્હંતા અશુભ હરતા સર્વને સિદ્ધિ કર્ત્તા,
ધર્ત્તા ધર્મે પ્રભુ વિહરતા કર્મના વિઘ્ન હર્ત્તા,
સત્પુણ્યેથી મન પ્રસરતા સર્વદા ઉપકર્તા,
વિશ્વે પામો વિજય અતિશે શ્રાવિકા બોધ કર્ત્તા　૧

મંગલાચરણ થઈ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ બોલ્યા માતાઓ અને બ્હેનો ! આજે અષ્ટમી પર્વનો દિવસ છે, માટે જે બાળ શ્રાવિકાઓ છે, તેઓ કોઇ ભજનરૂપે રાસડો ગાઇ સંભળાવે તો વધારે સારૂં

ધર્મદાસ શેઠના આવા વચનો સાંભળી મણિ ઉભી થઈ ને વિનય પૂર્વક બોલી

મણિ—ધર્મદાસ કાકા ! તમે મારૂં યાદ કરાવ્યું જો પર્વને દિવસે સદ્ગુણી અને શીખેલી બાળાઓ કાંઇ પણ બોધકારક ભજનરૂપે રાસડો ગાઇ સંભળાવે તો અમો શ્રાવિકાઓને ઘણો લાભ થાય

તારા—મણિ બ્હેન ! તમારૂં કહેવું ખરૂં છે, પણ આજે કયું પર્વ છે? તે તો કહો

મણિ હસતી હસતી બોલી તારા બ્હેન ! તમે છોકી મુગ્ધ

તારા—ત્યારે મણિ બ્હેન ! તમે હસો છો કેમ?

શ્રાવિકા પ્રમાદથી પોતાના કર્ત્તવ્યમાંથી ચુકતી હોય તેને જાગ્રતી આપી તેના કર્ત્તવ્યનું ભાન કરાવવું, એ ખરેખરા ઉપકારનું કામ છે અને પ્રમાદ વગરની ભણેલી શ્રાવિકાનું તે કર્ત્તવ્ય છે

મણિ—તારા બ્હેન! તમારા વચનથી મને ઘણોજ સતોષ થયો છે

તારા—મણિ બ્હેન! હવે મને કહો આજે કયું પર્વ છે?

મણિ—તારા બ્હેન! આજે આઠમી છે તે આપણ જૈનોનું ઉત્તમ પર્વ ગણાય છે,

તારા—બ્હેન! હા, મને હવે તે યાદ આવ્યું પછી ધર્મદાસ શેઠના કહેવાથી બાળ શ્રાવિકાઓ ભજનનો ગરબો ગાવાને વિનયથી ઉભી થાય છે

જ્યારે બધી બાળ શ્રાવિકાઓ ઉભી થઈ ત્યારે મણીએ નીચે પ્રમાણે કહ્યું —

મણિ—ધર્મદાસ કાકા! આ બાળાઓને આજ્ઞા આપો કયો ગરબો ગાવો છે?

ધર્મદાસ શેઠે કહ્યું, પરોપકારને માટે જે ભજનને રાગે ગરબો તમને શીખડાવ્યો છે, તે ગાઈ સંભળાવો

બાળ શ્રાવિકાઓએ કહ્યું, મણિબા! અમને ગર ગાવવાની મદદ કરો તો વધારે સારૂ

સો બ્હેનો વાત હૃદે ધરજો, ઉપકાર સદા પગના કરજો,
એ ભાવથી અંતરમા ઠરજો　　　　સો શ્રાવક બાળ ૪

ઉપકાર તણી શીતળ છાયા, નવ ધરવી ત્યા મનમા [9]માયા,
શુદ્ધ રાખો ત્યા [10]મન વચ કાયા　　સો શ્રાવક બાળ ૫

ઉપકાર કરો પરને પ્રીતે, [11]પર પાસ કરાવો એ રીતે,
અનુમોદન કરજો એ નિત્યે　　　　સો શ્રાવક બાળ ૬

આ પ્રમાણે પરોપકારનો ભજનરૂપ રાસડો સાભળી ખધી શ્રાવિકાઓ ખુશી ખુશી થઇ ગઇ અને દરેક શ્રાવિકા તે ઉપયોગી ભજનરૂપ રાસડો શીખવાને હૃદયમા ઉત્કંઠા ધરવા લાગી

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! તમે બધીઓ આ પરોપકારનો આ ભજનરૂપ રાસડો યાદ રાખી તે પ્રમાણે વર્તજો કારણ કે, પરોપકાર કરવાથી ઘણુ પુણ્ય બધાય છે અને તે ગુણ મોટામા મોટો ગણાય છે

હે પ્રિય માતાઓ અને બ્હેનો! પછી પરમ શ્રાવિકા આનદા નિત્યના નિયમ પ્રમાણે ઉપદેશ વાર્તા કરવાને પોતાના ઘરના એક ભાગમા બેઠી, તે વખતે ચચળ, રાગે ગમ, પુતળી, જયા વિગેરે શ્રાવિકાઓ ત્યા આવી

૯ માયા—કપટ　૧૦ શુદ્ધ મન વચન અને કાયાથી　૧૧ બીજાની પાસે

નંદુ—મોટી બ્હેન ! તમે જરા તેને બોલાવી જુવો તો વધારે સારૂ

પ્રેમદા—ના, બ્હેન ! મારે તો તેનુ નામજ લેવુ નથી તેવીને તો બતાવવીજ ન જોઇએ

નંદુ—મોટી બ્હેન ! જો તમે મનમા એવુ રાખશો તો પછી તેનો ઉપકાર થશે નહીં આ વખતે તો માન અપમાન ગણ્યા વગર ઊપકાર બુદ્ધિથી કામ કરવાનુ છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! નદુના આવા વચન સાભળી પ્રેમદાના મનમા દયા આવી અને તેણીએ વિચાર્યું કે, ગમે તેમ કરીને પણ પોતીનો આપણે ઉદ્ધાર કરવો જોઇએ તે આપણુ છોકરૂ કહેવાય આવુ વિચારી પ્રેમદા ઘરમા જ્યા પોતી રીસાઇને બેઠી હતી, ત્યા ગઇ. અને તે કોમલ વચનોથી બોલી

પ્રેમદા—કેમ પોતી બ્હેન ! બોલતાં નથી માસી પોતાને ઘેર આવે તોપણ બાણેજ બોલે નહી, એ ઠીક ન કહેવાય બ્હેન ! તુ ડાહી છુ તારી બા નદુ તો વિચાર વગરનુ બોલનારી અને આકળી છે

પ્રેમદાના આવા વચન સાભળી પોતીના મનમા જરા સારૂં લાગ્યુ, અને પોતાની માસી તરફ તેની લાગણી સારી થઈ

પોતી—માશીબા ! તમે કહો છો, તે ખરૂ છે મારી બાને કોઇ જાતનો વિચારજ નથી તેમ બોલવાનુ ભાન પણ નથી

પ્રેમદા—વ્હાલી દીકરી ! જો તારી બાથી કંટાળી ગઇ હું, તો તું મારી સાથે ચાલ, તને કોઈ સારે ઠેકાણે લઈ જાઉં

પોતી—માસીબા ! કયાં લઇ જશો ?

પ્રેમદા—વ્હેન ! તને એવે ઠેકાણે લઇ જાઉં કે, જ્યાં રૂપાળી સારી સારી વાતો થતી હોય કે જે સાંભળવામાં ઘણી મજા આવે

પોતી—ચાલો, ત્યારે તો હું ત્યાં આવું

પ્રેમદા—પોતી વ્હેન ! જો તારી મરજી હોય તો, તારી બાને પણ સાથે લઇએ

પોતી—માસીબા ! તેને સાથે લેશો નહીં તેને બોલવાનું ભાન નથી, તેવી વખતે તે મને કાંઈક કહ્યા વિના રહેશે નહીં

પ્રેમદા—તારી બા બીલકુલ બોલશે નહીં, તેમ છતાં જો તે કાંઇ પણ બોલશે તો, હું તેને ત્યાંથી કાઢી મુકીશ

પોતી—માસીબા ! જો તમે કાઢી મુકવાની વાત કબુલ કરો તો, મારી બાને સાથે આવવા દઉં નહીં તો આપણી સાથે તેની કાંઇ પણ જરૂર નથી

પ્રેમદા—પોતી વ્હેન ! તારી બા કાંઇ પણ બોલે નહીં, એ વાત હું પોતે કબુલ કરૂં છું

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! આ પ્રમાણે મીઠા

એથી કરીને તે છોકરા અને છોકરી બન્નેનો સંસાર બગડે છે કારણકે, તદન બાળપણમા વેવિશાળ કરવાથી છોકરી અને છોકરાના રૂપ ગુણ કાંઈ પણ જોવામા આવતા નથી. એટલે તેમનુ વેવિશાળ લાકડે માકડુ વલગાડવા જેવુ થાય છે આથી કરીને તે જોડુ ભવિષ્યમા સુખી થતુ નથી વળી કેટલીએક જ્ઞાતિની રૂઢિ પ્રમાણે છોકરાને મોટી ઉમરે કન્યા નહી મળે એવા ભયથી છેક નાનપણમા પરણાવે છે, અને નઠારિ રૂઢિથી વળી વાર એમ પણ જોવામા આવે
1 છે કે, કોઈ કોઈ કુલવાનના મોટી ઉમરના છોકરાને કન્યા મળતા વિલંબ પણ થાય છે આવા દુષ્ટ રીવાજથી કેટલાએક વિચારવંત માબાપ પણ પોતાના છોકરાને કન્યા નહી મળશે, એવા ભયથી બાળપણમાજ લગ્ન કરે છે અને તે કુમળી વયના બાળકના સંસારના સર્વ સુખને દુઃખ રૂપ અગ્નિમા હોમી દે છે એવા લગ્નથી પછવાડેથી વિપરીત ફળ મળે છે એટલે છેવટે તેમને ઘણુજ પસ્તાવુ પડે છે અહેસો ! જેમ છોકરાને માટે એ પ્રમાણે બને છે, તેમ છોકરીને માટે પણ એમ બને છે છોકરીને પછીથી સારો વર કે ઘર મળશે કે નહીં એવા વિચારથી અજ્ઞ માબાપો છેક બાળપણે ગુણ તથા દોશનો વિચાર કર્યા વિના પરણાવી દે છે, તે વખતે મૂર્ખ માબાપો વરના રૂપ, ગુણ કે વયની પાકી તપાસ કરતા નથી અને આંખો મીંચીનેજ દીકરી આપે છે આવી નઠારી રૂઢીથી અનેક બાળાઓ પોતાની બધી જીંદગી દુઃખમાજ ગાળે છે, અને પોતાના અજ્ઞાન માબાપને હૃદયથી શાપ આપે છે અવિચારથી દીકરીને આપનાર તથા લેનાર તથા દીકરી, એ બધા પાછળથી

લોકોમા પણ તેવા કજોડાની ચર્ચા વધારે થાય છે તેમા જો સ્ત્રી ભણેલી હોય અને તેણીએ ધર્મનુ જ્ઞાન ન મેળવ્યુ હોય તો તે સ્ત્રી પોતાના પતિનો ઘણો અનાદર કરે છે જો કાઇક ઊતરતા કુળની સ્ત્રી હોય તો તે સ્ત્રી છકી જાય છે અને પતિને પોતાના નોકરની જેમ ગણે છે આવુ જોડુ આ સસારના સુખને કદિપણ મેળવી શકતુ નથી વળી રૂપ એ પણ શરીરનો ગુણ કહેવાય છે, તેથી રૂપથી પણ કજોડુ કરવુ, એ ગુણથી થયેલા કજોડામા આવી જાય છે, જો પુરૂષ સ્વરૂપવાન્ હોય અને સ્ત્રી કુરૂપા હોય અથવા સ્ત્રી સ્વરૂપવાન્ હોય અને પુરૂષ કદરૂપો હોય તો તે રૂપથી કજોડુ કહેવાય છે તેવા કજોડામા સ્ત્રી પુરૂષને પરસ્પર પ્રેમ થતો નથી, અને તેથી એક બીજાના મન જુદા રહે છે અને આખરે તેમનો સસાર કદાચ સારી રીતે ચાલતો નથી અહીં કોઈ પુછે કે, સ્વરૂપવાન થવુ, એ તો કર્મને આધીન છે, એમા કોનો દોષ કહેવાય ? તો તેને માટે એટલુજ કહેવાનુ છે કે, સુજ્ઞ માતાપિતાએ વે વિશાળ કરતી વખતે એ બાબતનો પ્રથમથીજ વિચાર કરવો જોઇએ જો પોતાની છોકરી સ્વરૂપવાન્ હોય તો તેનુ વેવિશાળ કોઈ સ્વરૂપવાન્ છોકરાની સાથે કરવુ અને જો છોકરો સ્વરૂપવાન્ હોય તો તેનુ વેવિશાળ કોઈ સ્વરૂપવાન્ છોકરીની સાથે કરવુ જોઇએ એમ ન કરવાથી તેવા કજોડામા અનેક જાતના દુખ ઉત્પન્ન થાય છે સ્વરૂપવાન્ સ્ત્રી જ્યારે લાયક ઉમરની થાય, ત્યારે જો પોતાનો પતિ કદરૂપો હોયતો તેની તરફ તેનો અભાવ થાય છે, અને તેથી સ્ત્રીને કોઈ વાર નઠારી બુદ્ધિ થવાનો સભવ છે તેવી રીતે

પણ હીરા કોઇ દિવસ સુધરશે એવી આશામા પોતાના મનને બાધી તે ઘરમા રહેતો હતો

એક વખતે **શીલચદ્રે** વિચાર કર્યો કે, પોતાની સ્ત્રીને સારો બોધ આપવામા આવે તો, આ સ્ત્રી સુધરશે, એવુ ધારી **શીલચદ્ર** પોતાની સ્ત્રી **હીરાની** પાસે આવ્યો અને તેણીને નીચે પ્રમાણે બોધ આપવાની વાત કહેવા માડી

શીલચદ્ર—કેમ શ્રાવિકા! જો જરા ધ્યાન આપો તો એક સારી વાત કહુ

હીરા—શી વાત કરવી છે? કહો ને, તમારે મોઢે બોલવુ છે, એમા મારૂ શુ જવાનુ છે?

શીલચદ્ર—જો, તમે ક્રોધ ન રાખો તો તમારા મનને બહુ આનદ થાય

હીરા—અમારામા તો ક્રોધ નથી, તમારા મનમા ક્રોધ હશે જે ક્રોધ રાખતુ હશે તે ફાટી પડશે (સોગન ખાય છે)

શીલચદ્ર—હુ તમને ફાટી પડવાનુ કહેતો નથી ફક્ત તમારા હિતની ખાતર કહુ છુ

હીરા—એવુ હિત અમારે જોઇતુ નથી તમારે મારી આગળ જેમ તેમ બોલવુ નહીં

શીલચદ્ર—એમા હુ જેમ તેમ શુ બોલ્યો?

હીરા—ત્યારે શુ હુ બોલી? જે બોલ્યુ હશે તે ફાટી પડશે

આનંદા કહે છે—હે સદ્‌ગુણી પુત્રીઓ ! આ પ્રમાણે **હીરા** અને **શીલચંદ્રને** ઘણી વાર કજીયા થયા કરતા, અને લોકોમા મોટી ફજેતી થતી હતી તેમજ આખા પ્રપંચપુરમા તેમની ચર્ચા થતી હતી આખરે **શીલચંદ્ર** હીરાથી કંટાળી ગયો અને બે ત્રણ વખત નાશીને વિદેશમા ચાલ્યો ગયો હતો છેવટે પોતાની નઠારી સ્ત્રીના દુઃખ વડે તેના હૃદયમા મોટી ચિંતા રહેવાથી તેને ક્ષયરોગ લાગુ પડયો, અને તે મહા રોગમાજ તેના દુઃખી જીવનની સમાપ્તિ થઈ હતી

હે સદ્‌ગુણી સુતાઓ ! આ પ્રમાણે સ્વભાવથી થયેલા કજોડાનુ એવુ નઠારૂ પરિણામ આવે છે પુરૂષ અને સ્ત્રીના જુદા જુદા સ્વભાવથી તેમનો ગૃહ-સંસાર સારી રીતે ચાલતો નથી, એ વાત તો સિદ્ધ સમજવી માટે વયનુ કજોડુ, ગુણનુ કજોડુ, અને સ્વભાવનુ કજોડુ એ ત્રણે ન થાય, તેવો પાકો વિચાર કરી છોકરી તથા છોકરાનો સંબંધ જોડવો, જેથી એમનો સંસાર સર્વ રીતે સુખી થાય વય, ગુણ અને સ્વભાવથી મળતુ એવુ સ્ત્રી પુરૂષનુ જોડુ, આ દુઃખમય સંસારમા પણ સુખ મેળવી શકે છે દરેક ગૃહકાર્યમા તેઓ પરસ્પર એકમત થઇ પોત પોતાના કાર્યો સાધી શકે છે એવા સુખી જોડાથીજ આ શ્રાવકનો સંસાર સુધરે છે તેના સુખી શ્રાવક સંસારમા ખરેખર શ્રાવક ધર્મ સચવાય છે જૈન ધર્મના સિદ્ધાંત પ્રમાણે ગૃહસ્થ શ્રાવકના બાર વ્રતો પણ તેવા શ્રાવકના જોડાથી પાળી શકાય છે તેવા પવિત્ર સ્ત્રી પુરૂષમાજ સમકિત પ્રાપ્ત થાય

છોકરીને વયમા આવ્યા પેહેલા પરણાવી દેવી જોઇએ વળી કેટલાએક માબાપો છોકરીને સારા સબધની રાહ જોઇને મોટી કરે છે, અને જ્યારે કોઈ સબધ મારો મ ળ્યો એટલે તરતજ તેનુ વેવિશાળ અને વિવાહ બને સાથે કરે છે આ રીવાજ પણ બગબર પસદ કરવા યોગ્ય નથી જ્યારે કન્યા આઠ વર્ષ ઉપરાતની થઈ એટલે તેના વેવીશાળને માટે શોધ કરવા માડવી, જ્યારે દશ વર્ષની કન્યા થાય, ત્યારે તો તેનુ વે-વિશાળ થવુ જ જોઇએ પછી બે વર્ષ જાય ત્યારે તેણીનો વિવાહ કરવો આમ કરવાથી ઘણા ફાયદા થાય છે, કારણ કે, વેવિશાળ અને વિવાહની વચ્ચે બે વર્ષ જવાથી વર અને કન્યાના ગુણ દોષ જોઈ શકાય છે, વળી બનેના માબાપોની નીતિ રીતિ અને કુલીનતા પણ દેખાઇ આવે છે માટે, પેહેલા વેવિશાળ કર્યા પછી અમુક લાબી મુદતે વિવાહ કરવામા ઘણા ફાયદા થાય છે તેમ આઠ વર્ષની નાની ઉમરના બાળક છોકરીનુ વેવિશાળ પણ ન કરવુ, કારણ કે, તેટલી ઊમરમા વર કન્યાના ગુણદોષ જણાતા નથી જો ઘણીજ નાની ઊમરમા વેવિશાળ કરવામા આવે તો પછી ઉપર કહેલા ત્રણ જાતના કજોડામાથી એક ક જોડુ થયા વગર રહેતુ નથી, કેટલેક ઠેકાણે તો ત્રણે જાતના અથવા બે જાતના કજોડા પણ સાથે થયેલા જોવામા આવે છે

પ્રીય પુત્રીઓ ! જે માબાપો વેવિશાળ અને વિવાહ સાથે કરે છે, તેમા કેટલાએક નઠારા બનાવો બને છે, તે તમે ધ્યાન દઈને સાભળજો છોકરી જ્યારે વયમા આવી ગઈ હોય અને તેનુ વેવિશાળ થતુ નહોય તો તેના માબાપને

રાખવાનું છે કે, કન્યાના કરતા વર મોટો હોવો જોઇએ પણ કન્યાની વય કરતા બમણી વયથી વધારે વયવાળો પુરૂષ ન હોવો જોઇએ એ વાત ખાસ ધ્યાનમા રાખવાની છે આવી રીતે બરાબર તપાસ કર્યા પછી કરેલો સબંધ પરિણામે ઘણોજ સુખકારી નીવડે છે તે મહાનુભાવ આચાર્ય તે પ્રસંગે લખે છે કે, બરાબર તપાસ કરી કરેલા સબંધ—રેવીશાળથી જે વિવાહ થાય, તે ધર્મ વિવાહ કહેવાય છે અને પવિત્ર હૃદયના શ્રાવકોએ પોતાની પ્રજાનો ધર્મ વિવાહજ કરવો જોઇએ ધર્મ વિવાહ કરવાનો હેતુ સદ્ગુણી અને કુલવાન સ્ત્રી પ્રાપ્ત કરવાનો છે જ્યારે તેવી યોગ્ય સ્ત્રી પ્રાપ્ત થાય છે, એટલે તેની સાથે ગૃહ-સસાર ઉચ્ચ પ્રકારનો બને છે તેવો સસારજ શ્રાવકનો ખરેખરો સસાર કહેવાય છે તેવા સસારને સદ્ગુણી શ્રાવિકા સારી રીતે દીપાવે છે તે કુલદીપિકા શ્રાવિકાના ઉદરથી ઉત્તમ સતતિ ઉત્પન્ન થાય છે, ઘરમા સારી શાતિ પ્રવર્તે છે, ગૃહકાર્યની વ્યવસ્થા સારી થાય છે, શુદ્ધ સદાચાર સેવાય છે અને દેવ, અતિથિ-મીજમાન તથા બાધવ વર્ગનો સારો સત્કાર થઇ શકે છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! આનદા આ પ્રમાણે પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી શ્રાવિકાઓને બોધ આપતી હતી તે વખતે પ્રેમદાએ વચમા પુછ્યુ

પ્રેમદા—આનદા બ્હેન! તમે આ વાત ઘણા ઉપયોગની કહી છે, શ્રાવકોની પુત્રીઓનો કેવા વરની સાથે સબધ જોડવો જોઇએ, એ વાત દરેક માબાપોએ અભ્યાસ

જે સત્ય વચન મુખ બોલેરે, [1]અવગુણના છોડે ચાળા,
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એ વરને શ્રાવક બાળા　　૩

જે શીળ તણું વ્રત રાખીરે, નવ નિરખે [2]પરની બાળા,
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એ વરને શ્રાવક બાળા　　૪

વ્રત બાર ધરે તે અંગેરે, [3]જે શ્રાવક ગુણની શાળા,
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એ વર ને શ્રાવક બાળા　　૫

નવ કરવા [4]પાય પ્રસારેરે, કામ જગતમા જે કાળા[5],
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એ વર ને શ્રાવક બાળા　　૬

જે સર્વ સધર્મી બધુરે, હૃદય વિષે કરતા વ્હાલા,
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એ વર ને શ્રાવક બાળા　　૭

જે દુખિત જનને દેખીરે, નિત્ય બને [6]કરૂણાવાળા,
શ્રાવક જન સ્નેહે સોપોરે, એવરને શ્રાવક બાળા　　૮

આ પ્રમાણે લલિતાએ અને ચચળે સાથે ગરબી ગાઈ તે સાભળી બધી શ્રાવિકાઓ ઘણીજ ખુશી થઈ ગઈ પછી પ્રમદા નીચે પ્રમાણે બોલી

પ્રેમદા—આનદા બ્હેન! આવી મજેની ગરબી મારી ચચળાને આવડે છે, એ વાત તો હુ અહીંજ જાણુ છુ

---

૧ નઠારા ગુણના ચાળા ૨ પારકી સ્ત્રીને ૩ જે બાર વ્રત શ્રાવકના ગુણોની શાળારૂપ છે ૪ પગ ૫ જગતમા જે મળા કામ છે તે ૬ દયાવાળા

શ્રાવિકાઓના કહેવાથી આનદાબે તેજ વિષય ઉપર પોતાની ઉપદેશ વાર્તા આગળ ચલાવી

આનદા કહે છે, હે પુત્રીઓ ! એવી રીતે કોઈ જાતનું કજોડુ ન થાય, તેનો વિચાર કરી સુજ્ઞ માબાપે પોતાની દીકરીને રૂપ, ગુણ અને વય એ ત્રણે બાબતોમા યોગ્ય એવા પતિની સાથે પરણાવવી

જો આપણી દીકરી બાર વર્ષની હોય તો તેને માટે વીશ વર્ષનો વર જોવો, અને ઘણી અડચણ આવે તો ઘણામા ઘણો ત્રીશ વર્ષનો જોવો, પણ એથી મોટો જોવો નહિ. બીજા કેટલાએક લોકો કે જેમના કુળમા વીશ વર્ષની કન્યાઓ થાય છે, તેમણે પણ ત્રીશ વર્ષનોજ વર જોવો જોઈયે, તેવી કન્યાઓને માટે કઈ બમણો અથવા બીજો મોટો એટલે ચાળીશ કે પચાશ વર્ષનો ન જોવો. કેમકે કારણ કે, એવા મોટા વરની સાથે જે વિવાહ કરવામા આવે તે વર્ણવિવાહ કહેવાતો નથી જો કોઈ આપત્તિના કારણથી કન્યા મોટી થઈ ગઈ હોય તે તેમા પણ કમમાં કમતી કન્યા કરતા પાચ વર્ષે મોટો વર જોવો. અને ઘણામા ઘણો પંદર વર્ષે મોટી વયનો વર જોવો, પણ એથી નાનો અથવા મોટો જોવો એ અણઘટતુ છે

બહેનો ! આ એકલુ વય જોવાનુ નથી પણ રૂપ, ગુણ, કુળ તથા ધન એ જુદા પાચ વસ્તુ જોવી જોઈએ. રૂપમા આપણી છોકરીના રૂપની સમાન અથવા સારા રૂપવાળો વર જોવો. તથા ગુણના એટલે વિદ્યા, વિનય, વિવેક વગેરે

છે આવા લક્ષણોને બરાબર જાણનારા વિદ્વાનો આજકાલ થોડા છે, તોપણ જો કોઈ તેનો વિદ્વાન્ મળી આવે તો છોકરા તથા છોકરીનુ વેવિશાળ કરતી વખતે એક બીજાના શરીરના લક્ષણો પણ તપાસાવવા અને તેથી પણ કેટલાએક ખાત્રી કરી લેવી તે સિવાય જો વર કન્યાની બરાબર જન્મ કુંડળી લેવામા આવી હોય તો તેના ગ્રહ જોઇ, તે વડે પણ માબાપે પોતાની બનતી ચોકસી કરવી

પ્રિય બ્હેનો ! હાલમા કેટલાએક લોકો સામુદ્રિક લક્ષણ અને જ્યોતિષને વેહેમરૂપ ગણી કાઢી નાખે છે, પણ એ વાત ઘણી ઝીણી છે, તેથી આ વખતે હુ તમારી આગળ તે વિષે વધારે કહેતી નથી પણ તેને માટે આપણા જૈનશાસ્ત્રમા સારી રીતે લખેલુ છે, તે કોઈ પ્રસગે જણાવીશ અત્યારે તો હુ ટુકામા એટલુ જ કહેવાનુ છે કે, આપણી દીકરીને જે પુરૂષની સાથે પરણાવવી છે, તેની બરાબર ચોકસી કરવાની જરૂર છે કારણ કે જેની સાથે રહીને આપણી દીકરીને બધી જીદગી ગુજારવાની છે, તેની બરાબર યોગ્ય તપાસ કરવાની પૂરેપૂરી જરૂર છે વળી તમે સમજો છો કે, ગાય અને દીકરી જ્યા દોરે ત્યા જાય છે તેથી એ પરાધીન બાળાને આપણે દોરીને એવે ઠેકાણે આપવી કે, જેથી એ તેણીના ગૃહ—સસારમા સુખી થાય અને પોતાનો શ્રાવિકાધર્મ સારી રીતે બજાવી શકે દરેક સુજ્ઞ માબાપોએ એટલુ તો અવશ્ય યાદ રાખવુ કે, પોતાની પ્રજા ભવિષ્યમાં કેવી રીતે સુખ સંપાદન કરી શકે ?

સાભળી, જો લલિતા બ્હેન ગાઇ સભળાવે તો પછી હુ પણ તેને મોઢે કરી લઇશ

તે પછી પ્રેમ, પુતળી અને જયા વિગેરે પણ બોલી ઉઠયા લલિતા બ્હેન ! એ ગરબીનો લાભ અમને પણ મળવો જોઇએ

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! પછી આનદા ની આજ્ઞાથી લલિતાએ તે સુદર ગરબી નીચે પ્રમાણે ગાઇ બતાવી હતી

માતા તરફથી પુત્રીને શિક્ષા

"તીર્થ તણી આશાતના નવ કરીએ" એ રાહ.

માતા કહે નિજ પુત્રીને સુણ બ્હેની,
મારી શીખની વાત,
પૂરણ પ્રેમથી ધારજે તે [1]મજેની,
તારા હિતની એ વાત (એ ટેક)

દેવગુરૂ ને ધર્મને નિત્ય સેવી,
લેજે સમકિત છાપ,
ભાવ ધરીને ભાવજે ભલી રીતે,
શુદ્ધ ભાવના આપ માતા કહે ૧

સત્યવદી સત્ય ચાલજે સર્વ સાથે,
છોડી છલતાની વાત,

૧ મજાહદાર

પુસ્તક પ્રેમથી વાચજે બોધ લેવા,
તેમા રાખજે વ્હાલ,
જૈન સતીના ખ્યાલને મન ધરજે,
તુ છે [1]વીરની બાળ માતા કહે ૮

લલિતાએ આ પ્રમાણે ગરબી ગાઇ સભળાવી, તે સાભળી બધી શ્રાવિકાઓ ઘણીજ ખુશી થઇ ગઈ તે વખતે ચચળે નીચે પ્રમાણે કહ્યુ

લલિતા બ્હેન! આ સુદર ગરબી મને લખી આપો તો હુ આવતાં કાલેજ યાદ કરી લઉ

લલિતા—ચચળ બ્હેન! એ ગરબી મે એક ચોપડીમા લખેલી છે, તે ચોપડીજ હુ તમને આપીશ એટલે તમે તમારી જાતે લખી લેજો બીજી જે કોઈ બ્હેનોને લખવી હોય તેઓ પણ એ ચોપડી ઉપરથી ખુશીથી લખી લે

આનદા—બ્હેનો! આજે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે આપણો વખત થઇ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરવામા આવે છે (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! પછી આનદા પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી બેઠી થઇ એટલે બીજી બધી શ્રાવિકાઓ બેઠી થઈ પોતપોતાને ઘેર ચાલતી

પુસ્તક પ્રેમથી વાચજે બોધ લેવા,
તેમા રાખજે વ્હાલ,
જૈન સતીના ખ્યાલને મન ધરજે,
તુ છે [1]વીરની બાળ.　　　　માતા કહે ૮

લલિતાએ આ પ્રમાણે ગરબી ગાઇ સભળાવી, તે સા ભળી બધી શ્રાવિકાઓ ઘણીજ ખુશી થઇ ગઈ તે વખતે ચચળે નીચે પ્રમાણે કહ્યુ

લલિતા બ્હેન ! આ સુદર ગરબી મને લખી આપો તો હુ આવતી કાલેજ યાદ કરી લઉ

લલિતા—ચચળ બ્હેન ! એ ગરબી મે એક ચોપ ડીમા લખેલી છે, તે ચોપડીજ હુ તમને આપીશ એટલે તમે તમારી જાતે લખી લેજો બીજી જે કોઈ બ્હેનોને લ ખવી હોય તેઓ પણ એ ચોપડી ઉપરથી ખુશીથી લખી લે

આનદા—બ્હેનો ! આજે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે આપણો વખત થઈ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરવામા આવે છે (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! પછી આનદા પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી ઉઠી ઉભી થઇ એટલે બી-જી બધી શ્રાવિકાઓ ઉઠી થઈ પોતપોતાને ઘેર સ્વ.દતી

૧ મહાવીર પ્રભુની

રહી છે, તે અન્યાય છે મારા માબાપે મને બાળપણથી મોઢે ચડાવી અને મારા સાસરીયા તરફ મને અનાદર કરાવ્યો, તેથીજ હું મારા માબાપને અને મારા સાસરીયાને અણગમતી થઈ પડી છું તે વિષે આનંદદાસીએ આજે ખરેખરો ઉપદેશ આપ્યો છે મને તો મારા દોષના કરતા મારા માબાપનો વધારે દોષ માલમ પડયો છે જો તેમણે બાળપણથીજ મારી ઉપર વધારે મોહ રાખ્યો ન હોત અને મને એટલી બધી વધારે પડતી મોઘવટ ન કરી હોત તો મારી આ દશા થાત નહીં માશીબા! તમને વધારે શું કહું, પણ આ તમારી બ્હેને મને ઘણીવાર એવી અવળી શીખામણ આપી છે કે, જેથી કરીને મારા સાસરીયાઓનો મારી ઉપર ઘણો અભાવ થઈ ગયો અને આખરે મારી ઉપર શોક્યનું શાલ ઉભું થયું, જેથી મારો બધો જન્મારો દુખમય થઈ ગયો

પ્રેમદા—કેમ નંદુ બ્હેન! આ પોતી કહે છે, તે ખરૂ છે?

નંદુ—મોટી બ્હેન! તમારી આગળ મારે ખરેખરૂં કહેવું જોઇએ કે, એ છોકરીની વાત ખરેખરી છે પ્રિય બ્હેન! અમે તેના ઉપરના મોહને લીધે તેને [illegible] દગી બગાડી છે, જેથી આજે અમારે રોઈ રોઈ રોવાનો વખત આવ્યો છે મોટી બ્હેન! તમને [illegible] ખરુ ક- લાગે એવી કેટલી એક અવળી [illegible] શીખામણ અજ્ઞાન બાળાને મે આપી હતી [illegible] પોતે

શ્રીને ઉપાશરે ગઇ હમેશનો સમય થયો એટલે પ્રેમદા, ચચળ, પ્રેમ, પુતળી, જયા, નદુ અને પોતી વિગેરે બધી શ્રાવિકાઓ આનદાને ઘેર આવી ત્યા આનદા તેમના જો વામા આવી નહી, એટલે તેમણે લલીતાને પૃછયુ, એટલે ચચળ બોલી બ્હેનો! આજે મોટુ પર્વ છે, તેથી આનદા કાકી જ્ઞાનશ્રી સાધ્વીજીને ઉપાશરે ગયા છે, ત્યા તેઓ આખા દિવસનો પોષહ લેવાના છે, માટે આજ તો આનદા કાકીને ઠેકાણે લલિતા બ્હેન બેસે અને આપણને ઉપદેશ વાર્ત્તા કરે, તો વધારે સારૂ

જયા--હા! એ બરાબર છે, હુ પણ એમજ કહેવાની હતી

તે વખતે પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી વિગેરે બધા બોલી ઊઠયા કે, આજનુ ઉપદેશ વાર્તાનુ કામ લલિતા બ્હેન કરે

આ પ્રમાણે બધાનો આગ્રહ જોઈ લલિતા વિનયથી બોલી

બ્હેનો! તમે મને મારી બાને ઠેકાણે બેસવાનુ અને તેમની જેમ ઉપદેશ વાર્તા કહેવાનુ કહો છો, પણ એ કોઇ રીતે યોગ્ય નથી હુ બાળક, એવા માનને લાયક નથી જો તમારી બધાની મરજી હોય તો મારી બાએ એક વખતે **જયંતી** નામની સતીની વાર્તા કહી હતી, તે મને મનગર યાદ છે, તો હુ તમને કહી સભળાવુ, જેથી આ પણો ... વસ લેખે થાય

શ્રીને ઉપાશરે ગઇ હમેશનો સમય થયો એટલે પ્રેમદા, ચંચળ, પ્રેમ, પુતળી, જયા, નંદુ અને પોતી વિગેરે બધી શ્રાવિકાઓ આનંદાને ઘેર આવી ત્યાં આનંદા તેમના જોવામાં આવી નહીં, એટલે તેમણે લલીતાને પૂછ્યું, એટલે ચચળ બોલી બ્હેનો! આજે મોટું પર્વ છે, તેથી આનંદા નકી જ્ઞાનશ્રી સાધ્વીજીને ઉપાશરે ગયા છે, ત્યાં તેઓ આખા દિવસનો પોષહ લેવાના છે, માટે આજ તો આનંદાકાકીને ઠેકાણે લલિતા બ્હેન બેસે અને આપણને ઉપદેશ વાર્ત્તા કરે, તો વધારે સારૂં

જયા—હા! એ બરાબર છે, હું પણ એમજ કહેવાની હતી

તે વખતે પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી વિગેરે બધા બોલી ઉઠયા કે, આજનું ઉપદેશ વાર્તાનું કામ લલિતા બ્હેન કરે.

આ પ્રમાણે બધાનો આગ્રહ જોઇ લલિતા વિનયથી બોલી

બ્હેનો! તમે મને મારી બાને ઠેકાણે બેસવાનું અને તેમની જેમ ઉપદેશ વાર્તા કહેવાનું કહો છો, પણ એ કોઇ રીતે યોગ્ય નથી હું બાળક, એવા માનને લાયક નથી જો તમારી બધાની મરજી હોય તો મારી બાએ એક વખતે **જયતી** નામની સતીની વાર્તા કહી હતી, તે મને બરાબર યાદ છે, તો હું તમને કહી સભળાવું, જેથી આ પર્વનો આજનો દિવસ લેખે થાય

તે પ્રશ્નના ઉત્તરમાં પ્રભુએ કહ્યું કે, જયંતી! અઢાર પાપ સ્થાનકે કરી જીવ જલદી ભારે કર્મી થાય છે

જયંતી—ભગવન્! એ અઢાર પાપ સ્થાન કયા? તે કૃપા કરી કહો

લલિતા કહે છે, બ્હેનો! પછી વીર ભગવતે જયંતીને જે અઢાર પાપ સ્થાન કહ્યા, તે તમે એક ચિત્તે સાંભળજો, આપણે શ્રાવિકાએ એ અઢાર પાપ સ્થાનનો હમેશા ત્યાગ કરવાનો છે

ભગવાન્ કહે છે—જયંતી! જીવની હિંસા કરવી તે પહેલું પાપ સ્થાન છે જૂઠું બોલવું એ બીજું પાપ સ્થાન છે કોઈની ચીજ ચોરી જવી, એ ત્રીજું પાપ સ્થાન છે શીલને ગુમાવી વિષય સેવવા એ ચોથું પાપ સ્થાન છે હદ ઉપરાંત પૈસો, ઘરેણાં અને વસ્ત્ર વિગેરે ચીજોનો સંગ્રહ કરવો, એ પાંચમું પાપ સ્થાન છે ગુસ્સો કરવો, એ છઠું પાપસ્થાન છે માન કે અહંકાર રાખવો એ સાતમું પાપ સ્થાન છે માયા-કપટ રાખવું, એ આઠમું પાપ સ્થાન છે લોભ રાખવો એ નવમું પાપસ્થાન છે કોઈ માણસ ઉપર અથવા કોઈ વસ્તુ ઉપર અતિશય રાગ રાખવો, એ દશમું પાપ સ્થાન છે, કોઈની ઉપર દ્વેષ કરવો, એ અગીયારમું પાપ સ્થાન છે કોઈની સાથે કલહ કજીઆ કરવો, એ બારમું પાપ સ્થાન છે કોઈની ઉપર ખોટું આળ નાખવું [illegible]રમું પાપ સ્થાન છે. બીજાની સાચી [illegible] ચાડી [illegible]ખાવી, એ ચાદમું પાપ સ્થાન છે કોઈ

તે પ્રશ્નના ઉત્તરમા પ્રભુએ કહ્યુ કે, જયતી ! અઢાર પાપ સ્થાને કરી જીવ જલ્દી ભારે કર્મી થાય છે

જયંતી—ભગવન્ ! એ અઢાર પાપ સ્થાન કયા ? તે કૃપા કરી કહો

લલિતા કહે છે, બ્હેનો ! પછી વીર ભગવતે જયતીને જે અઢાર પાપ સ્થાન કહ્યા, તે તમે એક ચિત્તે સાભળજો, આપણે શ્રાવિકાએ એ અઢાર પાપ સ્થાનનો હમેશા ત્યાગ કરવાનો છે

ભગવાન્ કહે છે—જયતી ! જીવની હિંસા કરવી તે પહેલુ પાપ સ્થાન છે જૂઠુ બોલવુ એ બીજુ પાપ સ્થાન છે કોઈની ચીજ ચોરીજવી, એ ત્રીજુ પાપ સ્થાન છે શીલને ગુમાવી વિષય સેવવા એ ચોથુ પાપ સ્થાન છે હદ ઉપરાત પૈસો, ઘરેણા અને વસ્ત્ર વિગેરે ચીજોનો સગ્રહ કરવો, એ પાચમુ પાપ સ્થાન છે ગુસ્સો કરવો, એ છઠુ પાપસ્થાન છે માન કે અહકાર રાખવો એ સાતમુ પાપ સ્થાન છે માયા-કપટ રાખવુ, એ આઠમુ પાપ સ્થાન છે લોભ રાખવો એ નવમુ પાપસ્થાન છે કોઈ માણસ ઉપર અથવા કોઈ વસ્તુ ઉપર અતિશય રાગ રાખવો, એ દશમુ પાપ સ્થાન છે, કોઈની ઉપર દ્વેષ કરવો, એ અગીયારમુ પાપ સ્થાન છે કોઈની સાથે કલહ કજીઓ કરવો, એ બારમુ પાપ સ્થાન છે કાઈની ઉપર ખોટુ આળ નાખવુ, એ તેરમુ પાપ સ્થાન છે બીજાની સાચી ખોટી ચાડી-ચુગલી કરવી, એ ચાૈદમુ પાપ ...

હે પૂજ્ય ભાઈ અને બ્હેનો ! તે પછી મહાવીર પ્રભુએ જયતીને આ પ્રમાણે કહ્યું

હે શ્રાવિકા જયતી ! જે જીવો ચારિત્ર ધર્મને અંગીકાર કરી તેને પાળતા ન હોય, જેઓ તેને અનુસરતા ન હોય, જેઓ પૂજ્ય વડિલ કે વડિલ વર્ગને માનતા ન હોય, જેઓ ધર્મકરણી કરી પ્રસિદ્ધ થયા ન હોય, જેઓ ધર્મજ્ઞાન ધારણ કરી બીજાને ઉપદેશ કરતા ન હોય, જેઓ ધર્મને માન આપતા ન હોય, જેઓ ધર્મને વિષે રાગ ધરતા ન હોય, જેઓ પોતાના કુળાચારને પાળતા ન હોય, જેઓ અધર્મ અને અનીતિથી પોતાની આજીવિકા ચલાવતા હોય અને જેઓ દુરાચારને સેવનારા હોય, તેવા જીવો સુતા સારા, પણ જાગતા સારા નહીં, કારણ કે, જો તે જીવો જાગતા હોય તો બધા પ્રાણીઓને દુઃખ અને પરિતાપ કરનારા થાય છે ? અને જો તેઓ સુતા હોય તો પ્રાણીઓને દુઃખ અને પરિતાપ કરનારા થતા નથી માટે જેટલા પાપી જીવો છે તે બધા સુતાજ સારા છે હે જયતી ! જે જીવો ચારિત્ર ધર્મને પાળનારા, તેને અનુસરનારા, પૂજ્ય તથા વડિલ વર્ગને માન આપનારા, ધર્મકરણીથી પ્રસિદ્ધિ પામેલા, ધર્મનો ઉપદેશ કરનારા, ધર્મને આદર આપનારા, ધર્મને વિષે પ્રેમ રાખનારા, સદાચારને સેવનારા, ધર્મ અને નીતિથી પોતાની આજીવિકા ચલાવનારા, અને દુરાચારનો ત્યાગ કરનારા હોય, તેવા જીવો જાગતા સારા. કારણ કે, જો તે જીવો જાગતા હોય તો સર્વ પ્રકારે પ્રાણીઓને સુખ આપનારા અને તેમના પરિતાપને

વીરપ્રભુ—શ્રાવિકા જયતી ! પૂર્વે જે મે તને પાપી જીવો કહેલા છે, તે દુર્બલ સારા કારણ કે, જો તે જીવો બળવાન્ હોય તો તેઓ બીજા પ્રાણીઓને દુખ અને પરિતાપ વધારે આપનારા થાય છે ? અને જો તેઓ નિર્બલ હોય તો બીજા જીવોને દુખ કે પરિતાપ આપનારા થઇ શકતા નથી માટે જે પાપી જીવો છે, તે દુર્બલ હોય તો સારૂ છે અને પુર્વે જે ધર્મી જીવો કહ્યા, તે બળવાન સારા છે કારણ કે, જો તેઓ બળવાન હોય તો પોતાના મન, વચન અને કાયાના બળથી બીજા પ્રાણીઓના દુખ કે પરિતાપને હરનારા થાય છે અને બીજાઓને ધર્મ ના માર્ગમા યોજનારા થાય છે, માટેજ કહેલુ છે કે, કેટલાએક જીવો બળવાન સારા અને કેટલાએક જીવો નિર્બળ સારા છે વીરપ્રભુના આવા વચન સાભળી જયતીના હૃદયમા વિશેષ આનદ પ્રાપ્ત થયો અને તે પોતાના નિર્મળ હૃદયમા એના બળવાન જીવોની ગણનામા ગણાવાની ભાવના ભાવવા લાગી

લલિતા કહે છે, બ્હેનો ! શ્રાવિકા જયતીના પ્રશ્નના ઉત્તરમા વીરપ્રભુએ જે બાબત જણાવી, તે આપણે હૃદયમા મનન કરવા યોગ્ય છે આ જગતમા જે જીવો સારા બળવાન ગણાવા લાયક છે, તેઓની ગણનામા આપણે ગણાવુ જોઇએ આપણે મનના બળથી ધાર્મિક કાર્યોમા જોડાવુ જોઇએ અને એ મહાબળનો ઉપયોગ બીજા પ્રાણીઓના ઉપકારમા કરવો જોઇએ જૈન જ્ઞાન અને જૈન નીતિરીતિરૂ મહાબળ પ્રાપ્ત કરી એ બળનો સદુપયોગ કરી આપણે આપણા શ્રાવિકા જીવનને સાર્થક કરવુ જોઇએ

ટલાએક નઠારા કામ કરી શકે નહીં જો પાપી જીવો ઉ
દ્યમી હોય તો તેઓ પાપનાજ ઉદ્યમો કર્યા કરે છે

અને જે ધર્મી જીવ છે, તેઓ ઉદ્યમી સારા કારણ છે,
તેઓનો ઉદ્યમ ધર્મને માટેજ હોય છે વળી તેઓ પોતાના
ઉદ્યમથી ગુરૂની, વડિલોની, તપસ્વીઓની, આજ્ઞાની, કુ
ટુબના લોકોની, અને સાધર્મીઓની વૈયાવચ્ચ કરવામા પો
તાના આત્માને જોડે છે, એટલુજ નહીં પણ તેઓ બીજા
ઓના આત્માને પણ તેવા કામમા જોડાવે છે એટલા માટે
તેવા જીવો ઉદ્યમી સારા અને તે સિવાયના પાપી જીવો
આળસુ સારા એમ સમજવુ છે

પ્રિય બ્હેનો! વીર પ્રભુની આ વાત સાભળી જયતીના
મનમા અતિ આનદ આવી ગયો અને તે પછી તે મહા
સતી ઉત્તમ ભાવના ભાવતી પ્રભુને વારવાર વદના કરવા
લાગી પછી જયતીના હૃદયમા વૈરાગ્ય ભાવ ઉત્પન્ન થયો
અને તેથી તેણીએ પ્રભુની પાસે વ્રત લેવાની માગણી કરી
ત્યાણે પ્રભુએ તેને અધિકારિણી જાણી પાચ મહાવ્રત ધારણ
કરાવ્યા તે વખતે તેના ભત્રીજા ઉદાયન રાજાએ પોતાની
ફુઈ જયતીની દીક્ષાનો ભારે ઉત્સવ કર્યો હતો

બ્હેનો! શ્રાવિકા રત્ન જયતી સાધ્વી થઇ પૃથ્વીમા વિ
ચરી તે મહાનુભાવા સાધ્વીએ અર્હત ધર્મનો પવિત્ર ઉપ
દેશ આપી ઘણી શ્રાવિકાઓનો ઉદ્ધાર કર્યો જયતીનુ ચા
રિત્ર ભારતવર્ષ ઉપર ઉત્તમ કીર્તિને પ્રાપ્ત થયુ હતુ એ
રાજપુત્રીએ પોતાની ક્ષત્રિયવટ પોતે ધારણ કરેલા મહાવ્રતો

કરવાથી દોષ થોડો હોય, અને લાભ ઘણો
, કરવાની જૈન સિદ્ધાંત આજ્ઞા આપે છે

આરાં આવા વચન સાભળી તે દયાળુ સ્રીના
તરફ પ્રેમ ઉત્પન્ન થયો અને તેથી તેના મ
ઉપર પ્રસન્નતાનો દેખાવ થઈ રહ્યો. પછી
નમાણે કહ્યુ બાઇ શ્રાવિકા ! તારી કહેવાની
મારૂં હૃદય પ્રસન્ન થયુ છે પણ જે આ શ્લો
ા તે સંસ્કૃત ભાષામા છે, તો તને સંસ્કૃતનો
હીં પછી મે તેને વિનયથી જણાવ્યુ, બ્હેન !
ભાષાનુ ઉંચુ જ્ઞાન મારામા પ્રાપ્ત થયુ નથી,
લોકનુ ચરણ તમે બોલો છો, એવા શ્લોકનો
ા એટલુ જ્ઞાન મેં સંપાદન કર્યું છે

સ્રી મારો હાથ પકડી મને તેના ઘરમા લઈ
ા હીંડોળા ઊપર પોતાની સાથે બેસાડી તે
તો કરવા લાગી

હુ એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણની સ્રી છુ મારૂ
છે મારા પતિ આ કાંતિપુરના રાજા ધર્મસિં
છે રાજા ધર્મસિંહ જૈનધર્મી છે તોપણ
વિદ્વાનોને સારૂં માન આપે છે દરેક વિદ્વા
તે ઓષકારક સાર લઈને પોતાના જીવનને
શ્લોકનુ ચરણ હુ હમેશા બોલ્યા કરૂં છુ,
એક મહાસતીની વાર્તા છે તે સતી સ્રી
ટોમમા થયેલી છે તેની રસિક અને

છે વળી જે કરવાથી દોષ થોડો હોય, અને લાભ વધારે હોય, તે કામ કરવાની જૈન સિદ્ધાંત આજ્ઞા આપે છે.

બ્હેનો! મારાં આવાં વચન સાંભળી તે દયાળુ સ્ત્રીના હૃદયમાં મારી તરફ પ્રેમ ઉત્પન્ન થયો અને તેથી તેના મનોહર મુખ ઉપર પ્રસન્નતાનો દેખાવ થઇ રહ્યો. પછી તેણીએ આ પ્રમાણે કહ્યું બાળ શ્રાવિકા! તારી કહેવાની મધુરતા જોઈ મારૂં હૃદય પ્રસન્ન થયું છે પણ જે આ શ્લોકનું ચરણ છે તે સંસ્કૃત ભાષામાં છે, તો તને સંસ્કૃતનો બોધ છે કે નહીં પછી મે તેને વિનયથી જણાવ્યું, બ્હેન! હજુ સંસ્કૃત ભાષાનું ઉંચું જ્ઞાન મારામાં પ્રાપ્ત થયું નથી, તોપણ જે શ્લોકનું ચરણ તમે બોલો છો, એવા શ્લોકનો અર્થ કરી શકું એટલું જ્ઞાન મેં સંપાદન કર્યું છે

પછી તે સ્ત્રી મારો હાથ પકડી મને તેના ઘરમાં લઈ ગઈ અને મને હીંચોળા ઊપર પોતાની સાથે બેસારી તે મારી સાથે વાર્તા કરવા લાગી

બાળા! હું એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણની સ્ત્રી છું મારૂં નામ શાંતા છે મારા પતિ આ કાંતિપુરના રાજા ધર્મસિંહના આશ્રિત છે, રાજા ધર્મસિંહ જૈનધર્મી છે તોપણ બધા ધર્મના વિદ્વાનોને સારૂં માન આપે છે દરેક વિદ્વાનોની પાસેથી તે બોધકારક સાર લઇને પોતાના જીવનને સુધારે છે જે શ્લોકનું ચરણ હું હમેશા બોલ્યા કરૂં છું, તે શ્લોક ઊપર એક મહાસતીની વાર્તા છે, તે સતી સ્ત્રી અમારી બ્રાહ્મણની કોમમાં થયેલી છે તેની રસિક અને

પતિ જ્યારે સુખવાસ લઈ ઘડીવાર બેસે તે વખતે તમની આજ્ઞા લઈને સુખદા સુખે ભોજન કરતી હતી ભોજન કરી રહ્યા પછી તે પતિની પાસે પાછી હાજર થતી, અને પછી સુતેલા પતિના ચરણ દાબવા વિગેરે સેવા કરતી હતી

હે શ્રાવિકા! સુખદા આ પ્રમાણે હમેશા પતિની ભક્તિ કરી પોતાના દિવસો નિર્ગમન કરતી હતી મનાન્વી તે રાત્રિના એક પોહોર સુધી તે પતિની ભક્તિ કરતી અને તેને જ પોતાનુ ખરૂ કર્ત્તવ્ય માનતી હતી તે કોઈ દિવસ પતિની આજ્ઞા વિના કાંઈપણ કામ કરતી ન હતી ભોજન આસન, શયન અને બીજી બધી ક્રિયાઓ કરતી વખતે તે પોતાના પતિને પુછતી અને તેમની આજ્ઞા મળ્યા પછી તે તે કામનો તે આદર કરતી હતી ટુંકામા તે પોતાના પતિને એક ઈષ્ટદેવના જેવા પૂજ્ય અને રાજાની જેવા નિયામક તરીકે જાણતી હતી

બ્રાહ્મણોને જમાડયા હતા ત્યારથી હમેશા શિવશર્મા અને સુખદા બને દંપતી સ્નાન કરી શુદ્ધ વસ્ત્ર પેહેરી તે અગ્નિના કુંડમાં હોમ કરતા અને પોતાનો ગૃહસ્થ ધર્મ નીતિ તથા ધર્મથી પાળતા હતા

એક વખતે એવું બન્યું કે, શિવશર્મા પોતાનું નિત્ય કર્મ કરી, હોમ કરી અને ભોજન લઇ ઘરના એક ભાગમાં બેઠો હતો, તેનો પુત્ર આનંદશર્મા ઘરના આગણામાં અગ્નિના કુંડની પાસે રમતો હતો આનંદશર્માની ઉંમર પાંચ વર્ષની હતી તેનામાં મુગ્ધ બુદ્ધિનો લોપ અને નવીન વિદગ્ધ બુદ્ધિનો પ્રકાશ વતો જતો હતો, તે વખતે શિવશર્માના અંગમાં કાંઇક આળસ ઉત્પન્ન થયું અને તેથી વાત કરતા કરતા તે પોતાની સ્ત્રી સુખદાના ઉત્સંગમાં સુઇ ગયો તેના નેત્ર ઉપર નિદ્રાનું ઘેન એવું થઇ આવ્યું કે, તે ગાઢ નિદ્રાને તાબે થઇ ગયો

હે શ્રાવક બાળા! આ વખતે એવું બન્યું કે, આનંદશર્મા રમતો રમતો અગ્નિના કુંડ પાસે આવ્યો અને અચાનક રમતા રમતા તે અગ્નિના કુંડમાં પડી ગયો જેના ઉત્સંગમાં પોતાનો પતિ મસ્તક મુકીને સૂતેલો છે એવી સુખદાએ પોતાના બાળ પુત્રને અગ્નિના કુંડમાં પડતો જોયો સુખદા ખરેખર સાધ્વી સ્ત્રી હતી, જો તે પોતાના પતિનું મસ્તક ખોળામાથી દૂર કરી પુત્રને બચાવાને દોડે તો પતિની નિદ્રાનો ભંગ થાય, આવા વિચારથી એ સતી સુખદા ઉઠી નહીં તેના નેત્રમાથી પુત્રના શોકને માટે અશ્રુધારા ચાલવા લાગી' તે વખતે એ વિપ્રબાળા હૃદયમાં નીચે પ્રમાણે ચિંતવવા લાગી

હુ જરા પણ દાઝચો નથી શિવશર્મા આનદાશ્ચર્ય પામી બોલ્યો—પ્રિયા ! આ ચમત્કાર તારા પતિવ્રતપણાનો જ્યો છે પ્રિયા ! તારા જીવનને ધન્ય છે સતીઓનો પ્રભાવ દિવ્ય છે તારી પતિભક્તિ અને તારૂ પતિવ્રત અલૌકિક છે, અને તેથીજ આપણા બાળપુત્રની રક્ષા થઈ છે પછી સુખદાએ પોતે કરેલી ઇશ્વરપ્રાર્થના અને પોતાના સતી ધર્મની શુદ્ધતાને માટે કરેલા ચિતવનની બધી વાત પતિને કહી સભળાવી

શાતા કહે છે, હે શ્રાવક સુતા ' તે વખતે તે સતી સુખદાનો પતિ શિવશર્મા નીચેનો શ્લોક બોલ્યો હતો

" सुत पतत प्रसमीक्ष्य पावके
न बोधयामास पतिं पतिव्रता ।
पतिव्रताया व्रतभगशकया
हुताशन श्चदनपक्क शीतल: " ॥ १ ॥

" પોતાના પુત્રને અગ્નિમા પડતો જોઇને પણ પતિવ્રતાએ પોતાના પતિને જગાડયો નહીં પછી તે પતિવ્રતા સ્રીના પતિવ્રતનો ભગ થવાની શકાથી અગ્નિ ચદનના કાદવની જેમ શીતલ થઈ ગયો " ૧

હે શ્રાવક પુત્રી ! ત્યારથી મે મારા પતિની પાસેથી તે શ્લોક મોઢે કરી લીધો છે અને તેનુ છેલ્લુ વચન મને બહુ પ્રીય હોવાથી હુ તેને વારવાર બોલ્યા કરૂ છુ

લલિતા કહે છે—હે બ્હેનો ! પછી તે શાતાની પાસે

હુ જ! પણ દાઝયો નથી ગિનશર્ગો સાન આશ્ચર્ય પામી બોલ્યો—પ્રિયા! આ ચમત્કાર તારા પતિવ્રતપણાથી થયો છે પ્રિયા! તારા જીવનને ધન્ય છે સતીઓનો પ્રભાવ દિવ્ય છે તારી પતિભક્તિ અને તારૂ પતિવ્રત અલૌકિક છે, અને તેથીજ આપણા બાળપુત્રની રક્ષા થઈ છે પછી મુખાએ પોતે કરેલી ઇશ્વરપ્રાર્થના અને પોતાના સતી ધર્મની શુદ્ધતાને માટે કરેલા ચિંતનની બધી વાત પતિને કહી સંભળાવી

માતા કહે છે, હે શ્રાવક સુતા! તે વખતે તે સતી સુખાનો પતિ વિપ્રશર્મા નીચેનો શ્લોક બોલ્યો હતો

" सुत पतत ममवीक्ष्य पावके
न नाधयामास पतिं पतिव्रता।
पतिव्रताया व्रतभंगशंकया
हुताशन श्चंदनपंक शीतल " ॥ १॥

" પોતાના પુત્રને અગ્નિમા પડતો જોઇને પણ પતિવ્રતાએ પોતાના પતિને જગાડયો નહીં પછી તે પતિવ્રતા સ્ત્રીના પતિવ્રતનો ભંગ થવાની શંકાથી અગ્નિ ચંદનના કાદવની જેમ શીતલ થઈ ગયો " ૧

હે શ્રાવક પુત્રી! ત્યારથી મે મારા પતિની પાસેથી તે શ્લોક મોઢે કરી લીધો છે અને તેનુ ઉચ્ચ વચન મને બહુ પ્રિય હોવાથી હુ તેને વારવાર બોલ્યા કરૂ છુ

લલિતા કહે છે—હે બ્હેનો! પછી તે શાતાની પાસે

લલિતા—ચચળ બ્હેન! ખુશીથી લખી લ્યો બીજી જે કોઇ બ્હેનોને લખવો હોય તો તેઓ પણ ખુશીથી લખી લે

પ્રેમ-પુતળી—લલિતા બ્હેન! અમને સસ્કૃત ભાષા આવડતી નથી, તેથી અમારાથી તો શી રીતે લખી શકાશે?

લલિતા—જો તમને સસ્કૃત લખતા ન આવડતુ હોય તો હુ લખી આપીશ

પ્રેમ-પુતળી—બ્હેન લલિતા! અમને સસ્કૃત અક્ષરો લખતા તો આવડશે, પણ સસ્કૃત શ્લોકનો ઉચ્ચાર કરતા નહીં આવડે, તો પછી અમારે તે લખેલો શ્લોક શા કામનો છે?

લલિતા—બ્હેનો! તમે પડીકમણુ તથા નવ સ્મરણ જાણો છો? કે નહીં?

પ્રેમ-પુતળી—બ્હેન! આનદ શાશીનો સમાગમ થયા પછી અમે નાનુ પડીકમણુ જાણવા માડ્યુ છે, પણ તેમા હજી સસ્કૃત શ્લોક બરાબર બોલતા આવડતા નથી

લલિતા—બ્હેનો! તમે મોટુ પડિક્મણુ અને નવ સ્મરણ શીખશો એટલે સસ્કૃત શ્લોકના ઉચ્ચાર શીખવા પડશે તેથી તમને આ શ્લોકનો ઉચ્ચાર પણ આવડશે

ચચળ—પ્રેમ તથા પુતળી બ્હેન! તમે શામાટે સસ્કૃત ભાષાથી મુઝાઓછો? હુ તમને તે શ્લોકનો ઉચ્ચાર શીખવીશ

તેઓ હમેશા નિયમસર વાચવા લખવાનો અભ્યાસ રાખશે તો તેઓ થોડા વખતમા સારૂ જ્ઞાન મેળવી શકશે

પ્રેમદા—લલિતા બ્હેન! અભ્યાસમા કેવી રીતે નિયમથી વર્ત્તવુ ? તે મને સમજાવો

લલિતા—પ્રેમદા ભાભુ! હમેશા સવારે અગર બપોર એક બે સામાયિક લેવાનો નિયમ રાખો અને તે સામાયિક વખતે હમેશા થોડો થોડો અભ્યાસ કરો, એથી તમને ધર્મ અને જ્ઞાન બનેનો લાભ થશે

પ્રેમદા—તે સામાયિક કયા કરવુ ?

લલિતા—જો કોઈ ભણેલ બાઈનો યોગ હોય તો ઘેર કરવુ, નહીં તો જ્ઞાનશ્રી જેવી સાધ્વીને ઉપાશ્રયે જઇને કરવુ જો તમે હમેશા જ્ઞાનશ્રી સાધ્વીને ઉપાશ્રયે જઇ શકો તેમ ન હોય તો તમે ઘેર સામાયિક કરો, અને ચચળ બ્હેનની પાસે થોડો થોડો અભ્યાસ કરો

પ્રેમ—લલિતા બ્હેન! તમે જ્ઞાનશ્રીને ઉપાશ્રયે જવાનુ કહ્યુ, તે મને વધારે સારૂ લાગે છે

લલિતા—તે વધારે સારૂ, એ વાત ખરી પણ કદાપિ હમેશા ત્યા ન જઈ શકાય તો પછી ઘેર સામાયિક લેવામા પણ કાઈ હરકત નથી

પ્રેમ—લલિતા બ્હેન! ઘેર સામાયિક લેવામા બીજી

લલિતા કહે છે-બ્હેનો ! જે શ્લોકને માટે તમને જાણવાની ઇચ્છા થઈ છે, તે શ્લોક સંસ્કૃત ભાષાનો છે એ ભાષા આપણા આર્ય દેશમા ઘણીજ પૂજ્ય ગણાય છે એ ભાષાને માટે આપણા દેશમા મોટુ માન છે તે ભાષાને આપણા વિદ્વાનો દેવતાની ભાષા કહે છે આપણા ધર્મના ઘણા પુસ્તકો એ ભાષામા લખાએલા છે બ્હેનો ! જો તમારે તમારા જીવનમા ખરેખરો જ્ઞાનનો આનંદ લેવો હોય તો તમે થોડી ઘણી પણ સંસ્કૃત ભાષા શીખજો આપણા ધર્મના જે સૂત્રો છે તે માગધી (પ્રાકૃત) ભાષામા લખાએલા છે, તેમજ તે વાચવાનો આપણો અધિકાર પણ નથી, પણ જે સંસ્કૃત ભાષાના ચરિત્રના ગ્રંથો લખાએલા છે તથા માગધી ભાષામા લખાએલ પ્રકરણો છે તે વાચવાનો આપણો અધિકાર છે એ સંસ્કૃત ભાષાનુ જ્ઞાન આખા ભારતવર્ષમા ઊંચામા ઊંચુ ગણાય છે બ્હેનો ! જો તમારે તમારા હૃદયને, તમારી જીહ્વાને અને તમારા મુખને પવિત્ર કરવુ હોય તો એ ભાષા શીખજો જ્યારે તમે તમારા મધુર સ્વરથી સંસ્કૃત ભાષાના શ્લોકો બોલશો, ત્યારે તમને બોલનારને અને સાભળનારને એક જુદીજ તરેહનો આનંદ થઇ આવશે જ્યારે આપણે દેરાશરમા દર્શન કરવાને જઇએ છીએ ત્યારે જો કોઈ ભણેલી બાળ શ્રાવિકા પ્રભુની આગળ ઉભી રહી કોઈ શ્લોક બોલતી હોય તે વખતે આપણને તે સાભળવામા કેટલો આનંદ આવે છે? તેનો તમે અનુભવ કરી લેજો બ્હેનો! સંસ્કૃત ભાષાની મધુરતા અલૌકિક છે એ ભાષાના જેટલાં વખાણ

તેમજ તે સંગીત વિદ્યાનો પણ શોખી હતો તેમાં ખાસ કરીને-સ્ત્રીઓના ગાયન ઉપર તેની વધારે પ્રીતિ હતી

શ્રીનગરમાં શ્રાવકોની વસ્તી ઘણી હતી ધનાઢ્ય શ્રાવક પ્રજાએ તે નગરની અંદર અને બાહેર ઘણા સુંદર ચૈત્યો બંધાવ્યા હતા રાજા ચંડવર્માની હિંસા જોઈ શ્રીનગરની જૈન પ્રજા ઘણીજ દુખવાતી હતી નાના અને મોટા અસંખ્ય પ્રાણીઓની હિંસા થવાથી દયા ધર્મવાળી બધી પ્રજા કંપી ઉઠતી હતી

એક વખતે તે બધી જૈન પ્રજાએ એકત્ર થઇ વિચાર કર્યો કે, આપણો રાજા કોઈ રીતે હિંસાના કામથી નિવૃત્ત થતો નથી, માટે આપણે બધા સાથે મળીને તેની આગળ એવી વિનતિ કરીએ કે જેથી રાજા હિંસાના દુર્વ્યસનને છોડી દે આવું ધારી શ્રીનગરની બધી જૈન પ્રજા એકઠી થઇ રાજા ચંડવર્માની પાસે આવી, અને તેમણે શિકાર છોડી દેવા ઘણી આજીજી સાથે વિનતી કરી રાજા ચંડવર્માએ તે વાત માની નહિ અને તેણે પેહેલાની જેમ શિકાર કરવાનું ચાલુ રાખ્યું એક વખતે કોઇ જૈન મુનિ શ્રીનગરમાં આવી ચડયા તેમણે સારો ઉપદેશ આપી શ્રીનગરના સંઘને ખુશી કર્યો અને તેમના હૃદયમાં ધર્મની સારી છાપ પાડી ઉપદેશ સાંભળી રહ્યા પછી શ્રાવકોએ મુનિરાજને વિનતિ કરી કે, મહારાજ! જો કોઇ ઉપાયથી અમારા રાજાને બોધ કરો તો ઘણી સારી વાત થાય, તેઓ અમારા દેખતા હમેશા હજારો જીવોની હિંસા કરે છે શ્રાવકોના આવા વચન સાંભળી મુનિ

માહેથી કેટલીએક શ્રાવકોની બાળિકાઓને ત્યાં બોલાવવામાં આવી, એક બે દિવસમાં શ્રાવકબાળાઓએ મુનિ પાસેથી સંસ્કૃતની મધુર કવિતા શીખી લીધી અને પછી એક દિવસ નક્કી કરી સંઘના આગેવાનોની સાથે તે બાળિકાઓ શ્રીનગરની બાહેર આવેલા એક જિન ચૈત્યમાં આવી

એક વખતે રાજા ચંડવર્મા શિકારની તૈયારી કરી નગરની બાહેર નીકળ્યો બરાબર ચૈત્યની પાસે આવ્યો ત્યાં શ્રાવકોની બાળિકાઓએ ઊંચે સ્વરે સંસ્કૃત ગાયન ગાવા માંડયું બાળ શ્રાવિકાઓના મધુર કંઠમાંથી નીકળતો એ સંસ્કૃત ગાયનનો સ્વર સાંભળી રાજા ચંડવર્મા ઊભો રહ્યો તેની મનોવૃત્તિ એ મધુર ગીતને સાંભળવામાં આકર્ષાઈ ગઈ તરતજ રાજા શિકારના સોબતીઓને ઊભા રાખી અને પોતે ઘોડા ઉપરથી ઉતરી જિનચૈત્યની અંદર આવ્યો ત્યાં એક તરફ બાલિકાઓને અને બીજી તરફ સંઘના આગેવાનોને ઊભેલા જોયા રાજા જેવો અંદર આવ્યો, કે તરતજ શેઠીઆઓની સમસ્યાથી તે બાળિકાઓ ગાયન કરતી બંધ થઇ ગઈ રાજા ચંડવર્મા બોલ્યો બાળિકાઓ! તમે શા માટે ગાતી બંધ થઇ ગઇ? તમારૂં મધુર ગાયન ચલાવો તે સાંભળવાની મારી ઘણી ઇચ્છા છે તે વખતે પેલા આગેવાનો શેઠીઆ આવી કહેવા લાગ્યા-મહારાજા! આ બાલિકાઓ જે ગાયન ગાય છે, તે દેવભાષામાં ગાય છે, ને કોઇ હિંસા કરનાર માણસ પાસે આવે તો તે ભાષા બોલાતી નથી તે દેવભાષા હોવાથી દયાળુ અને પવિત્ર માણસના કાન ઉપરજ આવે છે મહારાજા!

ઓએ નમ્રતાથી જણાવ્યું મહારાજા ! જો આપની પ્રતિજ્ઞા દૃઢ હશે તો આ બાળિકાઓના કંઠમાં દેવભાષા પ્રગટ થશે પછી તેઓએ પોતાની બાલિકાઓને કહ્યું કે, બ્હેનો ! આ આપણા મહારાજાએ હિંસાનો ત્યાગ કર્યો છે, તો હવે પ્રભુની સમક્ષ ને સંસ્કૃત ગાયનનું સ્મરણ કરો પછી શેઠીઆઓની સૂચનાથી તે શ્રાવક બાળાઓએ પાછું સંસ્કૃત ગાયન શરૂ કર્યું તે સાભળી રાજા ચંડવર્મા ઘણોજ પ્રસન્ન થઈ ગયો અને તે ઘણીવાર સુધી ત્યાં ઉભો રહ્યો, જ્યારે એ ગાયન પુરૂં થયું, ત્યારે બાલિકાઓ બોલતી બંધ થઈ પછી રાજાએ શેઠીઆઓને પુછ્યું કે, આ સંસ્કૃત ગાયન કોણે રચ્યું છે ? અને આ બાળાઓ ક્યાંથી શીખી છે ? પછી શેઠીઆઓએ રાજાને જણાવ્યું કે, અમારા ગુરૂ એક મુનિએ આ કવિતા કરેલી છે અને આ બાળાઓને શીખવનારા પણ તેઓ છે રાજાએ શુદ્ધ ભાવથી કહ્યું, મહાશયો ! તમે એ તમારા ગુરૂના મને દર્શન કરાવો પછી તે શેઠીઆઓ રાજા ચંડવર્માને તે જૈન મુનિની પાસે લઇ ગયા અને ત્યાં મુનિએ તેમને સારો પ્રતિબોધ આપ્યો છેવટે રાજા ચંડવર્મા એક જૈન રાજા થયો, અને તેણે વિમાનના જેવા મનોહર ચૈત્યોથી શ્રીનગર અને તેના ગજ્યના બીજા ગામોને અલંકૃત કર્યા હતા

લલિતા કહે છે–હે બ્હેનો ! એવી રીતે સંસ્કૃત ભાષાની મધુરતાથી ચંડવર્મા જેવો હિંસક રાજા પ્રતિબોધ પામ્યો હતો એ રાજાની પાસે બીજા મિથ્યાત્વી પુરૂષો કદિ સંસ્કૃત ભાષા બોલતા હશે પણ તે ભાષાની મધુરતા અને અસર જૈન બાળિકાઓના મુખથી જેવી તેને થઇ તેવી બીજા

પદ્મા—હુ આ રૂપનગરમા રહુ છુ

સાધ્વી—તમે શુ શુ ભણ્યા છો ?

પછી પદ્માએ પોતાનો જે અભ્યાસ હતો, તે બધો સાધ્વીજીને જણાવ્યો

સાધ્વી—તમે એ અભ્યાસ કોની પાસે કર્યા છે ?

પદ્મા—મારા પીયરમા એક ભણેલી શ્રાવિકા છે, તેની પાસે મે આ અભ્યાસ કરેલો છે

સાધ્વી—એ શ્રાવિકા સસ્કૃત જાણે છે કે નહિ ?

પદ્મા—ના, તે સસ્કૃત જાણતા નથી

સાધ્વી—તમે કાઈ સસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યા છે કે નહિ ?

પદ્મા—ના મે સસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યો નથી

સાધ્વી—શામાટે ન કર્યો ?

પદ્મા—ભાઇએ કહ્યુ છે, આપણે જેટલુ ધર્મનુ ઉપયોગી ભણવાનુ છે, તેમા સસ્કૃત ભાષા ભણવાની જરૂર નથી, વળી તે ઘણીજ કઠણ ભાષા છે

સાધ્વી—શ્રાવિકા ! જો તમે સસ્કૃત ભાષાનુ થોડુ ઘણુ જ્ઞાન મેળવશો તો તમને ઘણોજ ફાયદો થશે

પદ્મા—ગુરૂણીજી ! એ ખરી વાત છે, સસ્કૃત ભણવા

પદ્મા—હુ આ રૂપનગરમા રહુ છુ

સાધ્વી—તમે શુ શુ ભણ્યા છો ?

પછી પદ્માએ પોતાનો જે અભ્યાસ હતો, તે બધો સાધ્વીજીને જણાવ્યો

સાધ્વી—તમે એ અભ્યાસ કોની પાસે કર્યો છે ?

પદ્મા—મારા પીયરમા એક ભણેલી શ્રાવિકા છે, તેની પાસે મે આ અભ્યાસ કરેલો છે

સાધ્વી—એ શ્રાવિકા સસ્કૃત જાણે છે કે નહિ ?

પદ્મા—ના, તે સસ્કૃત જાણતા નથી

સાધ્વી—તમે કાઈ સસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યો છે કે નહિ ?

પદ્મા—ના મે સસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યો નથી

સાધ્વી—શામાટે ન કર્યો ?

પદ્મા— [illegible] કોઈએ કહ્યુ છે, આપણે જેટલુ ધર્મનુ ઉપયોગી ભણવાનુ છે, તેમા સસ્કૃત ભાષા ભણવાની જરૂર નથી, વળી તે ઘણીજ કઠણ ભાષા છે

સાધ્વી—શ્રાવિકા ! જો તમે સસ્કૃત ભાષાનુ થોડુ ઘણુ જ્ઞાન મેળવશો તો તમને ઘણોજ ફાયદો થશે

પદ્મા [illegible]

ઓ ને ભાષાના જ્ઞાન વિના ઘણા અશુદ્ધ શબ્દો બોલે છે કેટલીએક ઉપાશ્રયને **અપાશરો** કહે છે, **શ્રાવકને શાવક** કહે છે, અને **સામાયિકને સનાગ** કહે છે, આવા કેટલાએક શબ્દોને તેઓ અશુદ્ધ કરી બોલે છે તેનુ કારણ સંસ્કૃત ભાષાનુ અજ્ઞાનજ છે, માટે એ પવિત્ર ભાષાનુ જ્ઞાન અવશ્ય મેળવવાની જરૂર છે

ધર્મદાસ શેઠે ફરીવાર જણાવ્યુ કે, હવે આજે આપણો નિત્યનો વખત થઇ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા બધ કરવામા આવે છે, (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

પછી ધર્મદાસ શેઠ, અને ગગા વિગેરે બીજી શ્રાવિકાઓ ઉઠીને પોતપોતાને ઘેર ચાલી જાય છે

દિવસ ૧૨ મો

મદા અને તેની બ્હેન નદુ આન ને ઘેર આવતા રસ્તામા મળે છે

પ્રેમદા—કેમ નદુ બ્હેન! તારી સાથે પોતી નથી આવી ?

નદુ—મોટી બ્હેન! ગઈ કાલે સાઝે પોતી તેને સાસરે ગયેલ છે

ગરો કરી તે તેણીની પાસે બેઠી રહી છે, અને તેણીને દવા પાણી વિગેરે આપવામા ઘણીજ સવાચેતી રાખેલી છે ન દુખાઈ! તમારી દીકરી પોતી ખરેખરી રત્ન છે તેણીનામા આવા ગુણ ક્યાથી આવ્યા? એ અમને ઘણો આચબો થાય છે મોટી બ્હેનો પછી મે તેમને કેટલા એક વિવેકના વ ચનો કહી સારૂ મનાવ્યુ પછી મે પોતીને પાસે બો લાવી અને પુછયુ કે, પોતી બ્હેન! તુ આપણે ઘર કયારે આવીશ?

પોતી—જો માગ સાસુ રજા આપે તો હમણાજ આવુ અત્યારે મારી જેઠાણીની તબીયત સારી છે

મોટી બ્હેન! પછી મે પોતીની સાસુને પુછયુ કે, પોતીને રજા આપો તો હુ તેને મારે ઘેર તેડી જાઉ પછી પોતાની સાસુએ કહ્યુ કે, હવે તો તમારી પોતી વગર અમને અહી ગમશે નહીં તમારે પોતીની શી જરૂર છે? પછી મે તેમને કહ્યુ કે પોતીને મારે ઉપદેશ વાર્ત્તા સા ભળા લઈ જવી છે તેની સાસુએ કહ્યુ કે, ઉપદેશ વાર્ત્તા સાભળવાથી શુ થાય છે? મે કહ્યુ, જે આ પોતીના તમે વખાણ કરો છો, તેનુ કારણ ઉપદેશ વાર્ત્તા છે જયારથી પોતીએ ઉપદેશવાર્ત્તા સાભળવા માડી છે, ત્યારથી એના મા ઘણા સદ્દગુણો દાખલ થઇ ગયા છે તે વખતે પોતીની સાસુએ શોક કરતા કહ્યુ કે, જો આવા ગુણ પેહેલેથીજ આ મા હોત તો તેના વરનુ વેવિશાળ બી જી સ્ત્રી સાથે શામાટે કરત! હવે શુ કરવુ? જે બ ન્યુ તે ખરૂ પછી મે તેમને કહ્યુ કે, મારી દીકરીના

બ્હેનને ઘેર ઊપદેશવાર્ત્તા સાંભળવાને જઈએ વખત થઇ ગયો છે પછી નંદુ અને પ્રેમદા બંને આનંદાને ઘેર ઉપદેશ વાર્તા સાંભળવાને જાય છે

ધર્મદાસ શેઠ અને ગંગા નિત્યના નિયમ પ્રમાણે શ્રાવિકાશાળામાં આવે છે શ્રાવિકાશાળાનું સ્થળ બાળ, યુવાન અને વૃદ્ધ શ્રાવિકાઓથી ખીચોખીચ ભરાઇ જાયછે તે પછી ધર્મદાસ શેઠ નીચે પ્રમાણે મંગલાચરણ કરે છે—

વસંતતિલકા

અર્હંત મંગળ કરો રિપને પ્રસારો,
પ્રેરો સુકર્મ મન કર્મ બધા વિદારો,
શ્રી જૈન શાસન તણા [1]સુર ચિત્ત ધારો,
સત શ્રાવિકા જન બનો સુખથી સુધારો　　૧

આ પ્રમાણે મંગળાચરણ થઇ રહ્યા પછી (આદીશ્વર ભગવાનની જય) એવા ધ્વનિથી શ્રાવિકાશાળા ગાજી ઊઠી

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી શ્રાવિકાઓને ઉપદેશ વાર્તા કરવાનો વખત થયો એટલે પોતાના નિત્યના સ્થાન ઊપર આવી હાજર થઈ તે વખતે ચંચળ, પ્રેમદા, અને નંદુ વિગેરે ત્યાં હાજર થયા થોડીવાર પછી પોતી પણ પોતાની સાસુની રજા લઇને આવી પહોચી બધો સમાજ એકઠો થયા પછી લલિતાએ ચંચળને પૂછયું કે, પ્રેમ

૧ દેવતા

જણાવ્યુ કે, લલિતા બ્હેનને ઘેર તેમની મા આનંદા મા સીની પાસે ઊપદેશ વાર્તા સાભળવાને જઇએ છીએ પછી તે જરા દિલગીર થઈને બોલી કે, બ્હેનો ! મારે તે સાભળવા આવવાની ઇચ્છા છે પણ કાઇ રીતે ત્યા આવી શકાય તેમ નથી કારણ કે, મે શુભ વેદનીય કર્મ મેળવ્યા નહીં હોય, તેથી મારાથી એ ઉપદેશ વાર્તા શી રીતે સભળાય ? પછી અમે તો બને વિચારમા પડયા કે, શુભ વેદનીય કર્મ શુ હશે ! જ્યારે અમોને તેમા સમજણ પડી નહીં પછી અમોએ તેને પુછ્યુ કે, સુદરી બ્હેન ! શુભ વેદનીય કર્મ એટલે શુ ? તેણીએ હસીને કહ્યુ, બ્હેનો ! તમે રોજ ઉપદેશ વાર્તા સાભળવા જાઓ છો, તોપણુ શુભ વેદનીય કર્મમા કાઇ સમજતા નથી તો પછી બીજામા શુ સમજતા હશો ? અમે કહ્યુ બ્હેન સુદરી ! અમારી ઉપદેશ વાર્તામા હજી એ બાબત આવી નથી તેથી અમે તે વિષે સમજતા નથી તુ જે તે વિષે સમજતી હો તો અમને સમજાવ, પછી તે સુદરીએ અમોને હસતા હસતા કહ્યુ, બ્હેનો ! પેહેલા હુ પણ કાંઈ સમજતી ન હતી પણ હાલ કેટલાએક દિવસ થયા જ્ઞાનશ્રીને ઉપાશ્રયે ધર્મવાર્તા સાભળવા જાઉ છુ, તેથી મને તે બાબતની સમજણ પડી છે પછી અમોએ તેને તે સમજાવવાની વિનતિ કરી એટલે તે સુદરી બોલી–બ્હેનો ! જેના શરીરમા કોઇ જાતનો રોગ ન હોય, તે શુભ વેદનીય કર્મ કહેવાય છે એ કર્મ જેને ઉદય આવ્યુ ન હોય, તેનુ શરીર સારૂ રહેતુ નથી અને રોગિષ્ટ રહ્યા કરે છે બ્હેનો ! મારા કહેવાનો અર્થ એવો છે કે, મારા કાનમા આજે ઘણા

ચંચળ—લલિતા બ્હેન ! જો આનંદા કાકીની આજ્ઞા હોય તો તે ગરબી અમને ગાઇ સંભળાવો

આનંદા—લલિતા ! ખુશીથી ગાઈ સંભળાવ

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—પછી લલિતાએ તે ગરબી નીચે પ્રમાણે ગાઇ સંભળાવી હતી

તે ગરબી તમારી શ્રાવિકાને મોઢે છે, તેથી જો તે ગાશે તો આપણ બધાને સારો આનંદ આવશે ધર્મદાસ શેઠના આવા વચન સાંભળી ગંગા તે વાત સમજી ગઇ અને પછી તે નીચે પ્રમાણે લલિતા વાળી ગરબી ગાવા લાગી —

સ્ત્રીબોધના સાત વાર વિષે.

ગરબી

(ત્રણપતા નામ રૂદેમા રહેજોરે એ રાગ.)

રવિવારે રસે જ્ઞાન ધરજોરે,
નિત્ય નિર્મળ બોધમા ઠરજોરે,
ઉપકારથી પરદુ ખ [1]હરજો,
સ્નેહે કરી શ્રાવિકા બોધ ધારોરે ૧

સોમવારે શ્રી સમકિત ધરજોરે,
દેવ ધર્મ ગુરૂ શુદ્ધ કરજોરે,

---

૧ દૂર કરજો

સાત વાર આ શ્રાવક નારીરે,
ગાય સાભળે સ્નેહથી ધારીરે,
જન્મ નારી તણો લે સુધારી,
સ્નેહે કરી શ્રાવિકા બોધ ધારોરે ૮

આ પ્રમાણે લલિતાએ તે ગરબી ગાઈ, તે સાભળી બધી શ્રાવિકાઓ ખુશી થઈ ગઇ પછી પ્રેમ અને પુતળીએ આનદાને પુછ્યુ, કે સુદરીએ જે શુભ વેદનીય કર્મ વિષે કહ્યું હતુ, તે શુ છે? તે અમને કૃપા કરી કહો? તે વખતે ચચળે વચમા કહ્યુ, આનદા કાકી! પ્રેમ તથા પુતળીએ જે વાત પુછી છે, તે ઉપયોગી છે, પણ ગઈ કાલે સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ જે કાઇ ઉપદેશ આપ્યો હશે, તે અમને પેહેલા સભળાવો તો વધારે આનદ થશે.

લલિતા—ચચળ વ્હેન! તમે ઠીક કહ્યુ, મારી ઇચ્છા પણ તે સાભળવાની છે

આનદા—વ્હેનો! ગઈ કાલે જે વાત પ્રેમ અને પુતળી પુછે છે, તે વિષેજ અમને જ્ઞાનશ્રીએ બોધ આપ્યો હતો અને તે વખતે પેલી સુદરી શ્રાવિકા આવેલી હશે, તેણીએ શુભ વેદનીય કર્મની વાત પોતાને લાગુ પડતી હોવાથી યાદ રાખી લીધી હશે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! પછી આનદાએ પોતાની ઉપદેશ વાર્તા શરૂ કરી

આનદા—વ્હેનો! ગઈ કાલે પર્વનો દિવસ હોવાથી

વડો પોતાના સમાગમા સુખી ગણાન એટલુજ નહી પણ આ
આર્યદેશમા શ્રાવકનો સમાગ સર્વથી ઉચામા ઉચો ગણાન

પ્રેમદાના આવા વચન સાભળી આનદા બોલી, પ્રેમદા
બ્હેન ! તમને લલિતા તરફથી સતોષ થયો હોય, તો હુ
તેથી મારા મનમા વધારે ખુશી થાઉ છુ શ્રાવકની સુતા
ઓએ વિનીત થવુ જોઇએ વિનયવતી જૈન વનિતાઓએ
ભારતવર્ષ ઉપર જે કીર્ત્તિ મેળવી છે તે કીર્ત્તિ બીજા ગુણગ્રાહી
સ્ત્રીઓએ મેળવી નથી જૈનધર્મનુ વિનય મૂળ છે અને વિનય
ગુણને લીધેજ એ ધર્મે સર્વ આર્ય ધર્મની અદર પ્રથમ પદ મે
ળવ્યુ છે જો લલિતા એ વિનયનો ગુણ હમેશા ધારણ કરી રા
ખશે તો તે ભવિષ્યમા પોતાના સસારમા સારી રીતે સુખી
થશે, અને તેને માટે આ ઉપદેશ વાર્ત્તાનો જે આરભ કરેલો
છે, તે સર્વ રીતે સાર્થક થશે બ્હેનો ! હવે હુ તમને જ્ઞા
નશ્રી સાધ્વીના ઉપદેશની વાર્તા કહુ, તે એક ચિત્તે સાભળજો

નઇ કાલે સવારે હુ એ પરમ પવિત્ર સાધ્વીના ઉપા
શ્રયમા ગઈ હતી હજારો શ્રાવિકાઓ તે મહા સતીની આ
ગળ ઉપદેશ સાભળવા એકઠી થઈ હતી, શ્રાવિકાઓનો એ
વો મોટો સમાજ એકઠો થયો હતો, તો પણ સર્વ ઠેકાણે
શાતિ લાગતી હતી

આ વખતે સોમચદ્રની સ્ત્રી જયા વચમા બોલી ઉઠી
આનદા કાકીજી ! અમે તો સાભળીને આ ... કે,
આપણા ... ઓમાં
કાને તમારા

બોધ કર્યો હતો, પણ હુ તમને સક્ષેપથી કહુ છુ, તે સાભળો

એક વખતે જ્ઞાનશ્રી પોતાના ઉપાશ્રયમા ઉપદેશ વાર્તા કરતા હતા, તેવામા બૈરાઓએ વાતો કરવા માડી અને તેથી મોટી ગડબડ થઇ રહી તેથી સાધ્વીજીને મનમા ક્ષોભ થઇ ગયો અને તેઓ નીચે પ્રમાણે બોલ્યા

શ્રાવિકાઓ ! આજના ઉપદેશમા બીજી વાત કરવા પ હેલા, મારે તમને એક બાબત ઉપદેશ તરીકે કહેવાની છે, તે એક ચિત્તે સાભળશો

બ્હેનો ! તમે તમારા સસારની ખટપટમાથી છુટી ધ ર્મનો તથા નીતિનો ઉપદેશ લેવાને અહીં આવોછો અને તમે એમ સમજો છો કે, આપણે ધર્મની વાત સાભળવાને સાધ્વીને ઉપાશ્રયે જઇએ છીએ પણ એમા શુ બને છે! એ વાત તમારે સારી રીતે વિચારવાની છે તમે અહીં ધ ર્મનો લાભ લેવા આવો છો, પણ તેને બદલે તમે કર્મનો લાભ લઇ જાઓ છો શ્રાવિકાઓ ! તમે વિચાર કરો કે, આપણા જૈનશાસ્ત્રમા બીજાને અતરાય કરવાથી ઘણુ પાપ બેને, એવુ કહ્યુ છે તમે એ વાત ભુલી જઇ અહીં ધર્મની વાત સાભળવાને આવેલી બીજી સારી શ્રાવીકાઓને ધર્મ સાભળવામા ગડબડ કરી મોટો અતરાય કરો છો વળી જે તમને ધર્મની વાત કહેતુ હોય, તેના મનમા ક્ષોભ કરી તેને દુ ખી કરો છો બાઇઓ ! ધર્મનો ઉપદેશ સાભળવો એ કેવુ મોટુ ઉત્તમ કાર્ય છે? તેનો કાઇ પણ વિચાર કર્યા વગર તમે મોટી ગડબડ કરી એ ઉત્તમ કાર્યને બગાડી નઠારા કાર્યની અનુમોદના કરો છો, એ તમારે

મને કેમ શરમ લાગતી નથી? એ મને મોટું આશ્ચર્ય થાય છે બાઇઓ! આ તમારા સમાજમાં જો નાની નાની છોકરીઓ વધારે હોત તો મારા મનમાં એમ થાત કે, તેઓ બાળ સ્વભાવને લઇને ગડબડ કરતી હશે પણ તેવી છોક રીઓ કોઇ જણાતી નથી તમે તો મોટી ઉમરની પ્રૌઢ શ્રાવિકાઓ છો જ્યારે તમે આવી બાળ ચેષ્ટા કરો ત્યારે પછી બીજી બાળ શ્રાવિકાની શી વાત કરવી? બ્હેનો! હવેથી તમે આવી રીતની ગરબડ કરશો નહીં તે છતા જો તમારો એવો નઠારો સ્વભાવ પડી ગયો હોય તો તમારે બીજાઓને અંતરાય કરવાને અહીં આવવું નહીં એ શ્રેષ્ટ છે આવી ઉ પદેશ વાતામા તમે તમારા ઘરની અને પારકા ઘરની કુ થલી કરવા મંડી જાઓ છો, એ તમને શ્રાવિકાઓને વ ટતુ નથી કોઇ પોતાના બાપની, કોઇ માની, કોઈ સા સરાની, કોઇ સાસુની, કોઇ જેઠ તથા જેઠાણીની, કોઈ દી યર તથા દેરાણીની, કોઇ આડોશી પાડોશીની અને કોઇ બીજા સગાંવ્હાલાની નિંદાની વાતો કરી આ ધર્મના પવિ ત્ર સ્થાનને અપવિત્ર કરો છો એ કેવી નઠારી રીત કહેવાય?

બ્હેનો! તમે શ્રાવકાની માતાઓ, બ્હેનો અને સ્ત્રીઓ છો તમારૂં શુ કર્તવ્ય છે? એ તમારે સારી રીતે વિચાર વાનુ છે તમારા જેવી કુલીન શ્રાવિકાઓનો આ સદાચાર જણાતો નથી, પણ દુરાચાર ગણાય છે આ પ્રમાણે અંત રાય કરી નઠારા કર્મ બાધનારી સ્ત્રીઓને શ્રાવિકા કહેવી એ કહેનારને પાપ લાગવા જેવુ થાય છે

બાઇઓ! તમારા હિતની ખાતર મારે વધારે પડતુ

સ્પષ્ટતાથી સમજાવી હતી કે, જે સાભળનાથી નાની છોકરી પણ સમજી શકે તે પવિત્ર સાધ્વીજીની વાણીના જેટલા વખાણ કરીએ, તેટલા થોડા છે તેમની વાણીમા ઘણી સારી મીઠાશ રહેલી છે કે, જે સાભળનારને રમુજ સાથે બોધ મળે છે તેઓ દરેક બાબત એવી સ્પષ્ટ કરીને સમજાવે છે કે, જેમા કોઈ પણ સાભળનારને કાઇ પણ પુછવાનુ રહેતુ નથી વળી તેમા કોઈ જાતની શકા રહેતી નથી કદિ પ્રથમ કોઈ બાબતમા શકા ઉભી થાય પણ જ્યારે તે બાબત વિષે સારૂ વિવેચન કરે છે, ત્યારે સાભળનારને શકા બીલકુલ રહેતી નથી

બ્હેનો! ગઈ કાલે સાધ્વીજીએ દીકરી એ શબ્દનો અર્થ ઘણો સારો કરી બતાવ્યો હતો જે આપણી દરેક દીકરીઓને યાદ રાખવા જેવો છે વળી તેમા ઘણુ સમજવાનુ પણ મળે છે

ચચળ—આનદા કાકી! એ શબ્દનો અર્થ અમારે ઘણો ઉપયોગી હશે, માટે અમને પેહેલા તે સમજાવો

આનંદા—બ્હેનો! દીકરી એ શબ્દ મૂળ સસ્કૃતમાંથી થયેલો છે સસ્કૃતમા તેને **દુહિતા** કહે છે દુહિતાનો અર્થ દોહોનારી થાય છે એટલે જે પોતના માતા પિતાને દોહોવે, તે **દુહિતા** કહેવાય છે અર્થાત્ જે માતા પિતાની પાસેથી સારા સારા ગુણો દોહી લે તે દુહિતા આવો તેનો અર્થ થાય છે એટલે દીકરીને પોતાના માતા પિતાની પાસેથી પોતાને ભવિષ્યમાં ઉપયોગી થાય, તેવા

બ્હેનો ! પછી આપણા પૂજ્ય સાધ્વીજીએ સર્વ શ્રાવિકાઓને જણાવ્યું કે, તમારે દરેક શ્રાવિકાએ આપણા ધર્મના તત્વો જાણવા જોઇએ આપણા જૈનધર્મમા નવ તત્વો કહેવાય છે અને તે નવ તત્વ જાણવાથી આપણને આપણા ધર્મનું સારૂ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે

ચંચળ—આનંદા કાકી ! અહિં મારે એટલુ પુછવાનુ છે કે, તે નવ તત્વોનુ જ્ઞાન ઘણી શ્રાવિકાઓને હોય છે, પણ તે પોપટિયુ જ્ઞાન હોય છે, તેની બરાબર સમજૂતી લઇને કોઇ નવ તત્વને જાણતુ નથી માટે તમે તે વિષેની અમને સારી સમજૂતી આપી કહેશો તો અમને ઘણોજ લાભ થશે

આનંદા—હવે તમે એક ધ્યાનથી નવ તત્વની સમજૂતી ધ્યાનમા લેજો આપણા જૈન ધર્મમા ભગવાન્ તીર્થંકરોએ નવતત્વો કહેલા છે તેમા પહેલુ જીવતત્વ છે જે પ્રાણોને ધારણ કરે તે, અથવા જેનામા જ્ઞાન કે ચેતના હોય તે જીવ કહેવાય છે તે જીવની જુદી જુદી છ જાતિ છે જેનામા ચેતના લક્ષણ હોય, તે એક પ્રકારના જીવની જાતિ કહેવાય છે બીજી જાતિમા જીવ ત્રસ અને સ્થાવર-એવા બે પ્રકારનો થાય છે જે જીવ હાલી ચાલી શકે, એટલે તડકેથી છાયામા આવે અને છાયામાથી તડકે જાય,-એ ત્રસ જીવ કહેવાય છે તેમજ જેને ત્રાસ-એટલે ભય હોય, તે ત્રસ જીવ કહેવાય છે જે જીવ સ્થિરતાવાળો એટલે હાલે ચાલે નહીં, તે સ્થાવર જીવ કહેવાય છે આ જીવની બીજી જાતિ કહેવાય છે

કોઈ અમુક સ્થાનમાંજ ઊપજીને ત્યાંજ રહેનારા છે તે કોઇ વસ્તુને ભેદી શકતા નથી અને તે બીજી વસ્તુથી ભેદી શકાય છે તેને અગ્નિ બાળી શકે છે અને તેઓ આ પણી મનુષ્યોની આંખોથી જોઇ શકાય છે

બ્હેનો! જે પાંચ ઇંદ્રિયવાળા જીવો છે, તેના સંજ્ઞી અને અસંજ્ઞી એવા બે ભેદ થાય છે જેનામાં મનની સંજ્ઞા હોય એટલે મનથી સમજનારા હોય, તે સંજ્ઞી કહેવાય છે અને જેઓને મનની સંજ્ઞા ન હોય તેઓ અસંજ્ઞી કહેવાય છે એટલે તેના સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય, બાદર એકેંદ્રિય, બેઇંદ્રિય, તેઇંદ્રિય, ચૌરિંદ્રિય, સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય અને અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય એવા સાત ભેદ થાય છે

બ્હેનો! એ સાત પ્રકારના જીવોના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા, એવા બે પ્રકાર પડે છે એટલે તેના ચૌદ ભેદ થાય છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! આ પ્રમાણે આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી શ્રાવિકાઓને બોધ આપતી હતી, ત્યાં સોમચંદ્રની સ્ત્રી જયા વચમાં બોલી ઉઠી.

જયા—કાકીજી! હું હમણાં નવતત્વ ભણું છું, અને લગભગ તે પૂરા થવા આવ્યાં છે, તોપણ મને પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાની બીલકુલ ખબર પડતી નથી તે મારી રીતે સમજાવો

આનંદા કહે છે—બ્હેનો! આપણો જીવ જે પુદ્ગલોને

તે અપર્યાપ્તા જીવ કહેવાય છે એટલે પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા એમ બધા મળીને જીવના ચૌદ ભેદ થાય છે બ્હેનો! એવી રીતે પેહેલા જીવ તત્ત્વ વિષે મે તમને સમજાવ્યુ, હવે બીજા અજીવ તત્ત્વને માટે કહુ છુ, તે ધ્યાનથી સાભળજો આ જગતમા કેટલીક વસ્તુની અદર ત્રણ ગુણ રહેલા હોય છે હાલવા ચાલવામા, સ્થિર રાખવામા, અને અવકાશ આપવામા સહાય કરનાર એ ગુણ વાળા પદાર્થો અજીવ તત્ત્વમા આવે છે જેનામા હાલવા ચાલવાને સહાય આપવાનો સ્વભાવ તેને આપણા શાસ્ત્રમા ધર્માસ્તિકાય કહે છે અને જેનામા સ્થિર રાખવાનો સ્વભાવ હોય તેને અધર્માસ્તિકાય કહે છે અને જે પદાર્થ એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ જતા અવકાશ આપવાના સ્વભાવવાળો છે, તે આકાશાસ્તિકાયના નામથી ઓળખાય છે એ ત્રણે ભેદના પાછા દરેકના ત્રણ ત્રણ ભેદ પડે છે સ્કધ, દેશ અને પ્રદેશ જે હાલવા ચાલવાને સહાય આપવાના સ્વભાવ વાળો આખો પદાર્થ હોય, તે સ્કધ કહેવાય છે અને તે સ્કધની સાથે સબધવાળો તેનો કેટલોએક ભાગ તે દેશ કહેવાય છે, અને જેના ભાગવાથી બીજો ભાગ થઇ શકે નહીં, તે પ્રદેશ કહેવાય છે આ પ્રમાણે ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય અને આકાશાસ્તિકાય દરેકના ત્રણ ત્રણ ભેદ પડવાથી નવ ભેદ થાય છે અને તેમા કાળ એટલે સમય નામનો પદાર્થ ઉમેરવાથી તે બધા મળીને અજીવના દશ ભેદ થાય છે તે અજીવ પદાર્થના પાછા બે ભાગ પડે છે, અરૂપી અજીવ અને રૂપી અજીવ ઉપર જે દશ ભેદ કહ્યા, તે અરૂપી અજીવના ભેદ છે અને રૂપી

કાર્મણ શરીર મેળવે છે શરીરનુ સારૂ સઘયણ એટલે બાંધો પ્રાપ્ત થાય છે શરીરનો રંગ ગોરો થાય છે શરીરમાંથી સારી ખુસબો આવે છે મીઠા મધુરા રસ મેળવાય છે શરીરે સારી સુવાલપ થાય છે શરીરનુ વજન જોઇએ તેવુ મળે છે શરીરમા સારૂ બળ પ્રાપ્ત થાય છે શ્વાસોશ્વાસ સારી રીતે લેવાય છે શરીરમા તેજ પ્રગટે છે ચદ્રની જેમ શીતળતા આવે છે ચાલવાની શકિત સારી થાય છે શરીરના બધા અંગના અવયવો સારી રીતે ગોઠવેલા થાય છે ત્રસ નામ કર્મના દશ પ્રકાર સારી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે દાંત વિગેરે નાના અવયવો સ્થિરતાને પામે છે, લોકોમા પ્રિય થવાય છે કોયલના જેવો સારો કંઠ મેળવાય છે બોલેલા વચનને લોકો માન્ય કરે છે લોકમા સારી કીર્તિ થાય છે દેવ, મનુષ્ય અને તિર્યંચનુ આયુષ્ય બધાય છે અને કોઇ વાર ત્રણ ભુવનને પૂજવા યોગ્ય એવુ તીર્થંકર નામ કર્મ મેળવાય છે

બ્હેનો! આ પ્રમાણે પુણ્ય કરવાથી સારા ફળ મળે છે માટે તમારે મન, વચન અને કાયાથી પુણ્ય બધાય તેવા કામ કરવા પુણ્ય કરવાથી આપણે સસારમા સારી રીતે સુખી થઇએ છીએ જો આપણે પુણ્ય કરતા હોઇએ તો પછી આપણા છોકરા પણ પુણ્ય કરતા શીખે છે જેના ઘરમા પુણ્યના કામ થતા હોય તેનુ બધુ કુટુબ પુણ્યવાન્ થાય છે અને તે બધી જાતના સદાચાર પાળે છે

બ્હેનો! તે પછી ચોથુ પાપ તત્વ છે તે ઘણુ જ

વીતરાગના વચન ઉપર શ્રદ્ધા રહેતી નથી, એટલે મિથ્યાત્વ લાગુ પડે છે, સ્થાવર જાતિમા જન્મવુ પડે છે, પૃથ્વી કાય વિગેરે સૂક્ષ્મ કાયમા આવવુ પડે છે, પૂરેપૂરી પર્યાપ્તિ કર્યા વિના મરવુ પડે છે, નિગોદ અવસ્થા અનુભવવી પડે છે, શરીરના અવયવમા ખોટ આવે છે, નાભિની નીચેનો શરીરનો ભાગ બગડે છે, સર્વ લોકોને અપ્રીય થવાય છે, તેમનો કંઠ કાગડાના જેવો નઠારો થાય છે, બોલેલા વચનો લોકોને અણગમતા થાય છે, લોકોમા અપકીર્ત્તિ કહેવાય છે નારકીની ગતી, આયુષ્ય અને અનુપૂર્વી પમાય છે, અનત સસાર બધાય છે, સમ્યકત્વ અટકી જાય છે, પુરૂષ વેદ, સ્ત્રી વેદ અને નપુંનક વેદ ઉદય આવે છે, તિર્યંચની ગતિ તથા આનુપૂર્વી મેલવાય છે, એકેંદ્રિય વિગેરે હલકી જાતના પ્રાણીઓમા અવતરાય છે, શરીર રોગી થાય છે જીભ, દાતમા હરકત થાય છે, હરસ, રસોળી વિગેરેથી અવયવો હણાય છે શરીરમા ખરાબ રગ, ખરાબ ગધ અને ખરાબ રસ ઉત્પન્ન થાય છે શરીર કુબડુ બને છે, અને બેડોલ થઈ જાય છે એવી રીતે અનેક પ્રકારે પાપ કર્મ ભોગવી પ્રાણી પોતાના જીવનમા દુ ખી થાય છે

બ્હેનો ! આવી રીતે પાપની શિક્ષા સમજીને તમારે એવા કામથી દૂર રહેવુ જો તમે પાપી થશો તો તમારૂ બધુ જીવન દુ ખ અને કલકથી ભરપૂર થઇ જશે આ જગતમા જેટલા લોકો લુલા, બેહેરા, આધળા અને અપગ થયેલા આપણે જોઇએ છીએ તેમજ કેટલાએકને,

વિગેરેથી જે જીવની હિંસા થાય છે બીજી અધિકરણની ક્રિયા કહેવાય છે બીજાની ઉપર દ્વેષ રાખવો તે ત્રીજી દ્વેષકી ક્રિયા પોતાને તથા પરને પરિતાપ ઉપજાવવો, તે ચોથી ક્રિયા, એક ઇંદ્રિયવાળા જીવોને હણવા હણાવવા એ પાંચમી ક્રિયા ખેતી વિગેરેનો આરંભવાળો ધંધો કરવો, તે છઠી ક્રિયા જાતજાતનો પરિગ્રહ મેળવવામા મોહ રાખવો તે સાતમી ક્રિયા કપટ કરી બીજાને ઠગવુ, તે આઠમી ક્રિયા જૈન શાસ્ત્રના વચન ઉપર શ્રદ્ધા ન રાખવી તે નવમી ક્રિયા અવિરતિ વડે પચ્ચખાણ કરવા નહીં તે દશમી ક્રિયા કાૈતુકથી ઘોડા વિગેરેના વિષય જોવા તે અગીયારમી ક્રિયા રાગથી કોઈ મનુષ્ય, પશુ તથા કોમળ વસ્તુને સ્પર્શવી તે બારમી ક્રિયા બીજાને ઘેર હાથી ઘોડા વિગેરેનો વૈભવ જોઈ અદેખાઇ કરવી તે તેરમી ક્રિયા પોતાના ઘરની સારી વસ્તુઓના વખાણ સાભળી ખુશી થઈ અભિમાન રાખવુ, તે ચાૈદમી ક્રિયા પાપની અનુમોદના કરવી તે પંદરમી ક્રિયા પોતાને હાથે નઠારા કામ કરવા તે સોળમી ક્રિયા જિન ભગવતની આજ્ઞાનુ ઉલ્લંઘન કરી પોતાની બુદ્ધિથી પદાર્થની પ્રરૂપણા કરવી, તે સત્તરમી ક્રિયા બીજાની પૂજા થતી હોય કે બીજાને માન મળતુ હોય તેનો ભંગ કરવા પ્રયત્ન કરવો તે અઢારમી ક્રિયા અથવા બીજાના છિદ્ર ઉઘાડા કરી નિંદા કરાવવી તે પણ અઢારમી ક્રિયા કહે ચો । શાસ્ત્ર્યા વિના કામ કરવુ, તે ઓગણીશમી ક્રિયા પરમેશ્વરે કહેલ જે કરવા યોગ્ય વિધિઓ, તેના [illegible] પોતાને તથા કોઈ પરને હિતકારી છે, તેથી વિધિનો પ્રમાદને વશ થઈ અનાદર કરવો તે વીશમી ક્રિયા ક્રિયાનો વ

આપણે **પાચ સમિતિ** રાખીએ તો આપણમાં કર્મ આવતા અટકે છે **સમિતિ**ને અર્થ સારી ચેષ્ટા થાય છે પાચ પ્રકારે સારી ચેષ્ટાઓ કરવી તે પાચ સમિતિ કહેવાય છે જવા આવવામા જયણા રાખી પ્રવર્ત્તવુ એટલે કોઈ જીવની હિ સા ન થાય તેવી રીતે જવુ, આવવુ, તે પેહેલી **ઈર્યા સમિતિ** કહેવાય છે એ **ઈર્યા** સમિતિ રાખવાથી આપણામા કર્મની આવક થતી નથી અર્થાત્ આપણાથી કર્મ આવતા અટકાવાય છે બીજી **ભાષા સમિતિ** કહેવાય છે, બોલવામા ઊપયોગ રાખવો એટલે જે બોલવાથી બીજાને કોઈ જાતની નુકશાની ન થાય, તેવી રીતે વર્ત્તવુ તે **ભાષા સમિતિ** કહેવાય છે ખાવા પીવામા ઉપયોગ રાખવો એટલે નિર્દોષ અને ખપે તેવો ખોરાક લેવો તે ત્રીજી **એષણા સમિતિ** કહેવાય છે, બેસતા ઉઠતા, લેતા ને મુકતા ઉપયોગ રાખવો એટલે કોઇ પણ જીવની હિસા ન થાય તેમ વર્ત્તવુ, તે ચોથી **આદાન નિક્ષેપણ** સમિતિ કહેવાય છે બરાબર ચોખી જમીન એટલે જેની ઉપર કીડી, મ કોડી વિગેરે જીવ ન હોય, તેવી શુદ્ધ જમીન ઉપર પીશાબ કે ઝાડો વિગેરે નાખવાનો ઊપયોગ રાખવો, તે પાચમી **પારિષ્ટાપનિકા સમિતિ** કહેવાય છે બ્હેનો! આ **પાચ સમિતિ** પ્રમાણે ચાલવાથી કર્મ આવતા અટકાવી શકાય છે, માટે તમારે એ વાત ધ્યાનમા રાખીને વર્ત્તવુ જોઇએ હાલવા ચાલવામા, બોલવામા, ખાવાપીવામા, ઉઠવા બેસવામા અને ઝાડો પિશાબ કરવામા બ્હેનો ઉપયોગ રાખીને વર્ત્તવુ જોઇએ થઈ મનમા

શ્રાવકને પણ બાવીશ પરિષહો સહન કરવા જોઇએ ભુખ, તરષ, ટાઢ અને તડકાની વેદના સહન કરવી જોઇએ જુ, માકડ અને ડાશ વિગેરેની પીડા ખમવી જોઇએ જુના અને ફાટલ તુટલ વસ્ત્રો મળે તેથી મનમા ખેદ ન પામવો અને નવા વસ્ત્રો મળે તેથી હર્ષ ધરવો ન જોઇએ ટાઢ વિગેરેના સબબથી કટાળો આવે, તે સહન કરવો સાધુએ સ્ત્રીના અને સાધ્વીએ પુરૂષના અગ દેખ્યા હોય, તોપણ પોતાના મનને સ્થિર રાખવુ જોઇએ આળસ કે પ્રમાદ રાખ્યા વિના ગામોગામ વિહાર કરવો જોઇએ

કદિ કોઇ જગલ કે શુન્ય સ્થાનમા કાયોત્સર્ગ વિગેરે કરતા સિહ વિગેરે મોટા પ્રાણીઓનો ભય ઉપજે, તોપણ તેનાથી ડરવુ ન જોઇએ ઉંચી, નીચી, ટાઢી, ઉની, કોમળ અથવા કઠણ ભૂમિ ઉપર શય્યા કે આસન કરાય તોપણ મનમા ઉદ્વેગ રાખવો ન જોઇએ કોઇ ગુસ્સાથી આકરા વચન કહે, તોપણ તે વચનો ખાળી રહેવા જોઇએ કોઈ દુષ્ટ માણસ લપડાક, પાટુ, ચાબુખ કે લાકડીનો પ્રહાર કરે અથવા વધ કરી નાખે તોપણ મનમા જરાપણ રોષ લાવવો નહીં પોતે પૂર્વે સસારમા રાજા, કે ધનાઢય હોય પછી દીક્ષા લઇ સાધુ થતા કોઇને ઘેર ભિક્ષા માગવા જવામા લાજથી શરમાવુ ન જોઇએ કદિ કોઈ ગૃહસ્થને ઘેર ભિક્ષા માગતા તે આપે નહીં, તોપણ મનમા ઉદ્વેગ કરવો ન જોઇએ તેમજ તે ગૃહસ્થનુ અનિષ્ટ ચિતવવુ કે વાકુ બોલવુ ન જોઇએ કદિ કર્મયોગે રોગ થઈ આવે તોપણ આર્તધ્યાન એટલે રોગની પીડાથી મનમા નઠારૂ ચિતવન ન કરવુ જોઇએ કદિ કોઇવાર ડાભની પ-

વિદ્યા વગેરે ગુણને લઇને શ્રાવકોમા બહુ માન થાય, તો પણ તેમણે અહકાર રાખવો નહીં તેવી રીતે આપણુ ગ્ર હસ્થ શ્રાવિકાઓએ કદિ પણ માન રાખવુ નહિ બધાની સાથે કોમળતાથી વર્તવુ જોઇએ ત્રીજો આર્જવ ધર્મ છે એટલે સાધુ સાધ્વીએ સરળતા રાખવી જોઇએ અર્થાત નિષ્કપટપણે વર્તવુ જોઇએ તેવી રીતે આપણે શ્રા વિકાઓએ પણ સરળતા રાખવી અર્થાત કોઇની સાથે ક પટથી વર્તવુ નહીં ચોથો મુક્તિ ધર્મ છે એટલે સાધુ સાધ્વીઓ પોતાના મનમા નિર્લોભ વૃત્તિ રાખવી કોઈ પણ પ્રાણી કે પદાર્થની ઉપર લોભ રાખવો નહી તેવી રીતે આ પણે શ્રાવિકાઓએ પણ નિર્લોભ વૃત્તિ રાખવી, કારણ કે, લોભ રાખવાથી આપણુ મન રાગ દ્વષવાળુ થાય છે તે પછી પાચમો તપો ધર્મ છે બ્હેનો ! તપનો ખરો અર્થ ઇચ્છાનો નિરોધ કરવો એવો થાય છે કોઇ પણ જાતની ઇચ્છા થાય તેને અટકાવવી, એનુ નામ તપ કહેવાય છે સાધુ તથા સાધ્વીએ તેવા તપ કરવાની જરૂર છે અને તપ કરવાનો હેતુ પણ તેવોજ છે આપણે ગૃહસ્થ શ્રાવિકાએ પણ એ અર્થ સમજીને તપ કરવાનો છે તે પછી છઠો સયમ ધર્મ છે પ્રાણાતિપાત વિગેરે પાચ પ્રકારના કામથી વિરામ પા મવુ, એ પાચ અને પાચ ઇદ્રિયોને નિયમમા રાખવી એ પાચ-એટલે બને મળીને દશ અને ચાર કષાયને જય એટલે ચૌદ અને ત્રણ પ્રકારના દડમાથી નિવૃત્ત થવુ. એ સત્તર પ્રકારવાળો સયમ ધર્મ કહેવાય છે સાધુ તથા સા ધ્વીઓને સત્તર પ્રકારનો સયમ ધર્મ પાળવાનો છે એ

સર્વ પરિગ્રહનો ત્યાગ કરવાનો છે કોઈ વસ્તુ ઉપર મૂર્છા નાખવી ન જોઇએ હે બ્હેનો ! આપણ ગૃહસ્થથી એ ધર્મ બધી રીને પાળી શકાતો નથી તોપણ થોડે ઘણે અંશે એ ધર્મ આપણે પણ પાળવાનો છે પ્રિય શ્રાવિકાઓ ! આ પ્રસંગે સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ શ્રાવિકાઓને ઘણો બોધ આપ્યો હતો

ચંચળ—આનંદા કાકી ! સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ બીજો શો બોધ આપ્યો હતો ? તે અમને કહો ? કારણ કે, એથી અમને ઘણોજ લાભ થશે

આનંદા—બ્હેનો ! પરમ પવિત્ર સાધ્વીજીએ કહ્યુ કે, કેટલીએક શ્રાવિકાઓ ઘરેણા લુગડા અને બીજી ચીજોથી ધરાતી નથી તેમજ નવા નવા આભૂષણો અને નવરંગિત વસ્ત્રો એકઠા કરી મોટા મોટા બચકા બાંધે છે, કપાટો ભરે છે, અને શરીર ઉપર ખડકયા કરે છે એ ઘણુ નઠારૂ કહેવાય છે ઘણી સ્ત્રીઓ ઘરેણા અને લુગડાને માટે પોતાના ધણીઓને પજવે છે અને નાહક ખર્ચ કરાવી પતિને પૈસાના ખાડામા ઊતારે છે, તે પણ ઘણી નઠારી રીત છે સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ પોતાના ઘરની સંપતિ પ્રમાણે વસ્ત્ર આભૂષણ પેહેરવા જોઇએ, પણ તેની હદ હોવી જોઈએ વસ્ત્ર આભૂષણમા લુબ્ધ બનેલી કેટલીએક લલનાઓ બીજી સ્ત્રીઓના નવા નવા વસ્ત્રો તથા આભૂષણો દેખી લલચાય છે અને તે મેળવવાને પોતાના પતિને અતિશય પજવી દુઃખ આપે છે આભૂષણોને માટે ખર્ચેલો પૈસો કદિ કોઈવાર લેખે થાય છે પણ લુગડા લત્તામા જે મોટો ખર્ચ કરવામા આવે

સ્પર જુદા છે એટલે આત્મા શરીર નથી અને શરીર આ મા નથી એવો જે વિચાર લાવવો તે પાચમી **અન્યત્વ ભાવના** કહેવાય છે આ શરીર બધુ અશુચિથી ભરેલુ છે રસ રૂધિર, માસ, હાડકા, વીર્ય અને પરૂ વિગેરેથી આ શરીર ભરેલુ છે તે શરીરના પુરૂષ તથા સ્રીને આશ્રી નવ તથા બાર દ્વારો સદા વહ્યા કરે છે આ પ્રમાણે ભા વવુ, તે છઠી **અશુચિ ભાવના** કહેવાય છે પાચ ઇંદ્રિયો ચાર કષાય, પ્રાણાતિપાત વિગેરે પાચ અવ્રત, ત્રણ યોગ અને પચીશ ક્રિયાથી હમેશા પ્રાણીને કર્મ બધાય છે, તેમા દયા, દાન વિગેરે કરવાથી શુભ કર્મ અને વિષય કષાય વિ ગેરે સેવવાથી અશુભ કર્મ બધાય છે, એવુ જે ભાવવુ, તે સાતમી **આશ્રવ ભાવના** કહેવાય છે જે જે સવર આદ રવાથી જે જે આશ્રવ રોકાય એટલે કર્મનો અટકાવ કરાય, તેને સવરનુ આદરવુ અને આશવનુ રોકવુ, તે આઠમી **સંવર ભાવના** કહેવાય છે જેમ સાકડા સ્થાન વિગેરેના યોગથી કેરીનુ ફળ પાકી જાય છે, તેમ બાર પ્રકારના ત પથી કર્મને પચાવવા એટલે પૂર્વે કરેલા કર્મને સાડવાની જે ભાવના ભાવવી તે નવમી **નિર્જરા ભાવના** કહેવાય છે આ લોક કે જે કેડ ઉપર બે હાથ દઇને બને પગ પહોળા કરી ઉભેલા પુરૂષના જેવા આકારવાળો અને જેનુ નીચેનુ ત ળીયુ ઉધા વાળેલા ચપણા સરખુ, વચલો ભાગ ઝાલરના સરખો અને ઊપરનો ભાગ મૃદગના જેવો છે તેમ જે જે ઉત્પાદ, ધ્રુવ તથા વ્યય રૂપે છે એટલે પૂર્વના પર્યાય નાશ પામે, નવા પર્યાય ઉત્પન્ન થાય અને દ્રવ્યરૂપે નિશ્ચલ રહે ... લોકના સ્વરૂપની જે ભાવના ભા ... લોક

જાય છે, તેમ તપસ્યા કરવાથી કર્મ પાકી જાય છે, અને ખરી જાય છે, તેને નિર્જરા કહે છે તે બાર પ્રકારના તપના બે ભાગ પડે છે છ પ્રકારે **બાહ્ય તપ** અને છ પ્રકારે **આભ્યંતર તપ** જે બાહેરના સબંધથી એટલે શરીરના સંબંધથી થાય, તે બાહ્ય તપ કહેવાય છે કાંઈ પણ આહાર કરવો નહીં એટલે ઉપવાસ કરવો તે **અનશન** નામે પેહેલુ બાહ્ય તપ છે આહાર કરવામા અને વસ્ત્ર પેહેરવામા ઓછા પણુ કરવુ તે **ઉણોદરી** નામે બીજુ બાહ્ય તપ છે પોતીની આજીવિકા નિર્વાહને સંકોચવો તથા અભિગ્રહ એટલે નિયમ ધારવો તે **વૃત્તિસંક્ષેપ** નામે ત્રીજુ બાહ્ય તપ છે વીગય વીગેરે વિકારી વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, આબીલ, નીવિ વિગેરે કરવા તે **રસત્યાગ** નામે ચોથુ બાહ્ય તપ છે કેશનો લોચ, કાઉસ્સગ્ગ તથા દ્રઢ આસને બેસી કષ્ટો સહન કરવા તે **કાયકલેશ** નામે પાચમુ બાહ્ય તપ છે અને પોતાના અગ તથા ઉપાગ વિગેરેનુ સવરવુ ગોપન કરવુ તે **સલીનતા** નામે છઠુ બાહ્ય તપ છે આ છ પ્રકારના તપને બાહ્ય તપ કહે છે

પ્રિય બ્હેનો! હવે તમને આભ્યતર તપના છ પ્રકાર કહુ, તે એક ચિત્તે ધ્યાનમા લેજો શરીરના અદરના સંબધવાળા તપને **આભ્યતર** તપ કહે છે કોઈ અપરાધ કર્યો હોય, તેને માટે આલોયણા લઇ તે અપરાધની શુદ્ધિ કરવી તે **પ્રાયશ્ચિત્ત** નામે પેહેલુ આભ્યતર તપ છે ગુણવાન્ માણુસની ભકિત કરવી તથા આશાતના ટાળવી તે **વિનય** નામે બીજુ આભ્યતર તપ છે શિષ્ય ગુરૂને માટે

ગુણને હણવા રૂપ આત્માની સાથે મળી જવુ, તે પેહેલો **પ્રકૃતિબંધ** કહેવાય છે આત્માની સાથે કર્મનુ કાલ પરિણામરૂપ એટલે અમુક વખત સુધી અમુક કર્મનો બધ રહે, એવી સમયની મુદતને બતાવનારો જે બધ તે બીજો સ્થિતિ બધ કહેવાય છે કર્મ તીવ્ર અથવા મદ પણે ઉદયમા આવે તે **અનુભાગ બંધ** નામે ત્રીજો બધ કહેવાય છે કર્મના પુદ્‌ગલોના પ્રદેશોનો જે બધ તે **પ્રદેશબંધ** નામે ચોથો બધ કહેવાય છે

હે બ્હેનો ! આ બાબત ઘણીજ બારીક છે જ્યારે જૈન શાસ્ત્રનુ ઘણુ જ્ઞાન થાય, ત્યારે તે સમજાય એવી છે સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ પણ જણાવ્યુ હતુ કે, જે શ્રાવિકા કર્મ ગ્રથને જાણતી હશે, તે શ્રાવિકા બધ તત્વના સ્વરૂપને સમજી શકશે વળી ઉપકારી સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ એમ પણ કહ્યુ હતુ કે, આ બધ તત્વને માટે હુ તમને આગળ કોઇ વખતે સમજાવીશ માટે હે બ્હેનો ! તેઓ જ્યારે કોઈ પ્રસગે તે વિષે ઉપદેશ આપશે, અને જો તે મારા સાભળવામા આવશે, તો હુ તમને સારી રીતે સમજાવીશ

હે સદ્‌ગુણી સાધર્મી બ્હેનો ! નવમુ મોક્ષ તત્વ છે એ તત્વ ખરેખર જાણવા જેવુ છે આપણા જૈન ધર્મના એ તત્વ સર્વમા શિરોમણિ રૂપ છે દરેક શ્રાવકના પુત્ર અને પુત્રીઓ એ મોક્ષ તત્વ અવશ્ય જાણવુ જોઇએ

પ્રિય બ્હેનો ! એ મોક્ષ તત્વને સમજાવવા નવ દ્વાર નવ પ્રકાર પડે છે તેથી તે નવ પ્રકારને નવ દ્વાર કહે છે

૧૫ પ્રકારે સિદ્ધ કહેલા છે, તે તમને જુદા જુદા સમ જાવુ, તે તમે લક્ષ દઇ સાભળો જે જીવ તીર્થંકર પદવી પામીને મોક્ષે ગયેલા છે, તે પેહેલા **જિણસિદ્ધ** કહેવાય છે જે સામાન્ય કેવલી થઇને મોક્ષે ગયેલા છે, તે બીજા **અજિણ સિંધ** કહેવાય ઠે તીર્થંકરને કેવળ જ્ઞાન ઉપ જ્યા પછી જે મોક્ષ ગયેલા છે તે ત્રીજા **તીર્થ સિધ્ધ** કહેવાય છે તીર્થંકરને કેવળ જ્ઞાન ઉપજ્યા પેહેલા જે મોક્ષે ગયેલા છે, તે ચોથા **અતીર્થ સિધ્ધ** કહેવાય છે જે ગૃ હસ્થાશ્રમમા મોક્ષે ગયેલા છે, તે પાચમા **ગૃહસ્થલિંગે સિંધ** કહેવાય છે જે યોગી, સન્યાસી કે તાપસ વિગે રેના વેષે [1]મોક્ષે ગયેલા છે, તે છઠા **અન્યલિંગ સિધ્ધ** કહેવાય છે જે સાધુના વેષે મોક્ષે ગયેલા તે સાતમા **સ્વ લિંગ સિધ્ધ** કહેવાય છે જે સ્ત્રી વેદ પામીને મોક્ષે ગ યેલા તે આઠમા **સ્ત્રીલિંગ સિંધ** કહેવાય છે જે પુરૂષ વેદ પામીને મોક્ષે ગયેલા તે નવમા **પુરૂષલિંગ સિદ્ધ** કહેવાય છે જે નપુંસક વેદ પામીને મોક્ષે ગયેલા, તે દ શમા **નપુંસક લિંગ સિંધ** કહેવાય છે જે જીવ કોઈ પદાર્થ દેખીને પ્રતિબોધ પામી ચારિત્ર લેઇ મોક્ષે ગયેલા તે અગીયારમા **પ્રત્યેકબુદ્ધ સિધ્ધ** કહેવાય છે જે જીવ ગુરૂના ઉપદેશ વિના જાતિ સ્મરણ વિગેરેથી પ્રતિબોધ પામી મોક્ષે ગયેલા, તે બારમા **સ્વયંબુદ્ધ સિધ્ધ** કહેવાય છે જે ગુરૂનો ઉપદેશ સાભળી વૈરાગ્ય પામી મોક્ષે ગયેલા તે તેરમા **બુધ્ધબોધિત સિદ્ધ** કહેવાય છે જે એક સ

૧ કેવળ જ્ઞાનને પામ્યા છે, અને અન્ય કેરળી થયા છે

પ્રેમનો પ્રભાવ નભુ ભક્તિમા [૧૦]પ્રમારી,
પુણ્યવ ત પ્રાણીમા ગણાવુ　　મારે નિત્ય સખી ૭

[૧૧]શમધરી [૧૨]સ્વધર્મ નિત્ય [૧૩]સમકિતે સુધારી,
[૧૪]શિવપુરી સમીપ [૧૫]સર જાવુ　મારે નિત્ય નખી ૮

ગ ગાએ પ્રભુ સ્તુતિ ગાઈ બતાવી, તે સાભળી ધર્મદાસ શેઠ અને બીજી શ્રાવિકાઓ ઘણીજ ખુશી થઈ પછી મોતિચ દ શ્રાવકની વિધવા પુત્રી ચ દન બોલી ! ધર્મ પિતાજી આન દાના મુખથી જે નવતત્વની ઉપદેશ વાર્તા તમે કહી, તે સાભળી મને એક શ કા ઉત્પન્ન થઈ છે તે જો તમારી આજ્ઞા હોય તો કહુ

ધર્મદાશ શેઠ—ચ દન બ્હેન ! ખુશીથી કહો ? તમને શી શ કા થઇ છે

ચ દન—ધર્મ પિતાજી ! આન દાએ નવ તત્વનુ સ્વરૂપ કહી બતાવ્યુ, તે બધિ શ્રાવિકાઓને એક વખત કહેવાથી શી રીતે યાદ રહ્યુ હશે ?

મણિ—ચ દન બ્હેન ! એમા શુ તમે શ કા કરી ? એટલુ શુ ન યાદ રહે ?

ચ દન—મણિ બ્હેન ? મને તો બરાબર યાદ નથી રહ્યુ, તેથી હુ આ વાત જણાવુ છુ

---

૧૦ ફેલાવી　૧૧ શમતા　૧૨ સ્વ ધર્મને　૧૩ સમકિતથી સુધારી ૧૪ મોક્ષ રૂપ નગરીની પાસે ૧૫ તલાવ

મણિ—ચદન બ્હેન ! એવો વિચાર અહીં ન લાવવો જોઇએ જ્યારે અહિ શ્રાવિકાશાળામા આવવુ ત્યારે ઘરના બધા વિચારો દૂર કરીને આવવુ

ચદન—મણિ બ્હેન ! તમે કહો છો, તે બરાબર છે પણ કેટલીક વાત એવી હોય કે, જેના વિચાર આવ્યા વગર રહેના નથી

મણિ—ચદન બ્હેન ! એવા શા વિચાર હોય કે, જે ઉપદેશ વાર્તા સાભળતી વખતે યાદ આવે ?

ચદન—મણિ બ્હેન ! ટુકામા એટલુજ કહેવાનુ છે કે, કોઈ સ્ત્રી વિધવા થશો નહિ સ્ત્રીને વિધવાવસ્થા ઘણીજ કુરૂપ છે અનાથ વિધવાનો અવતાર ભુડામા ભુડો છે તેમા ખાસ કરી આપણા શ્રાવક કોમની વિધવાઓને ઘણા દુઃખો થાય છે જેનુ વર્ણન કરી શકાય તેવુ નથી

મણિ—ચદન બ્હેન ! તમને તે વાતનો અનુભવ છે એથી હુ તેમા કાઇ કહી શકતી નથી તોપણ મને તો એમ લાગે છે કે, સધવા સ્ત્રીને પોતાના પતિ, છોકરા અને બીજા સગાં વ્હાલા તરફની ઉપાધિ રહ્યા કરે છે, પણ જે વિધવા થઈ હોય તેને તો તેવી ઉપાધિ રહેતી નથી તે એક રીતે નિશ્ચિત રહી શકે છે તે છતા તમે દુઃખની વાત કરો છો તે મારા સમજવામા આવતુ નથી

ચદન—મણિ બ્હેન ! તમે કહો છો, તે વાત ઊલટી